

Ontwerp eener wet op de krijgstucht, met toelichting, ingevolge opdracht van de Minister van Justitie, van Marine en van Oorlog

<https://hdl.handle.net/1874/235512>

mm 12445

L. fo.
454^a

L fol. 454a

ONTWERP

EENER

WET OP DE KRIJGSTUCHT,

MET

TOELICHTING,

ingevolge opdracht van de Ministers van Justitie, van
Marine en van Oorlog samengesteld door

Mr. H. VAN DER HOEVEN, Hoogleeraar,
C. H. BOGAERT, Schout-bij-nacht, en
H. P. J. HENNUS, Kolonel der Infanterie.

W E T

OP DE

K R I J G S T U C H T.

ONTWERP VAN WET.

INHOUD.

	Bladz.
Algemeene beschouwingen	1.
§ I. Omvang van de werking dezer wet	2.
§ II. Krijgstuchtelijke vergrijpen	3.
§ III. Krijgstuchtelijke straffen.	
Afdeeling I. — In het algemeen	10.
Afdeeling II. — Krijgstuchtelijke straffen bij een leger te velde.	38.
§ IV. Oplegging en tenuitvoerlegging van krijgstuchtelijke straffen	40.
§ V. Samenloop van strafbaar feit en krijgstuchtelijk vergrijp	56.
§ VI. Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf	59.
§ VII. Slotbepaling	61.
Bijlagen	bij bladz. 7.

ONTWERP VAN
WET OP DE KRIJGSTUCHT.
—
MEMORIE VAN TOELICHTING.
—

Het nauwe verband waarin het militair strafrecht en het krijgstuchtelijk recht tot elkander staan, maakt het wenschelijk, dat de herziening van beide te gelijker tijd ter hand wordt genomen.

Over de werking van het Reglement van Discipline voor het krijgsvolk te Lande, zooals dit na de in 1879 daarin gebrachte wijzigingen luidt ¹⁾, is men over het algemeen niet ontevreden. En ofschoon bij de marine meermalen ernstige klachten over verslapping van de krijgstucht zijn gerezen, en zich de behoefte aan eene meer gestrengere en indrukmakende straf niet zelden heeft doen gevoelen, kon toch ook daarbij de tucht met toepassing van de thans bestaande strafmiddelen ²⁾ in den regel vrij wel gehandhaafd worden. Echter valt het niet te ontkennen, dat aan de verkrijging van dit resultaat dikwerf bezwaren verbonden waren, en dat men zich maar al te vaak eene zeer vrije of analogische interpretatie van die reglementen moet veroorloven. Bedenkt men hierbij, dat de noodzakelijkheid van aanvulling van leemten reeds dikwerf is gebleken; — dat de geheele inrichting van de reglementen verouderd is; — dat zij allerlei leerstellingen en beschouwingen inhouden, die, hoe nuttig hare strekking ook wezen moge, zeker in eene wet niet op hare plaats zijn, doch veeleer in een of ander dienstreglement te huis behooren; — dat het krijgstuchtelijk straffenstelsel voor menige verbetering vatbaar is; — eindelijk dat bij de invoering van het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht de Reglementen van Discipline toch niet ongewijzigd zouden kunnen blijven, dan zal de wenschelijkheid om de thans geldende disciplinaire voorschriften bij deze gelegenheid aan eene algeheele herziening te onderwerpen, wel niet worden tegengesproken.

Hieruit volgt evenwel niet, dat eene nieuwe wet op de krijgstucht van geheel andere grondbeginselen zal moeten uitgaan dan de thans geldende voorschriften. Integendeel. De ervaring dat de handhaving van de discipline met de thans verouderde reglementen bij de landmacht niet bezwaarlijk viel, en dat ook bij de zee-macht de tucht over het algemeen, zij het dan ook niet altoos zóó als men wenschen zou, kon gehandhaafd worden, — de omstandigheid dat reeds bij de wijzigingswetten van 1879 de meer humane moderne richting haren invloed zeer krachtig heeft doen gelden, — vooral ook de waarheid dat de beginselen waarop de militaire

1) Wet van 14 November 1879, Stbl. n° 192, tot wijziging van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande.

2) Wet van denzelfden datum, Stbl. n° 194.

tucht rust, onveranderlijk dezelfde blijven, — dit alles noopt den wetgever tot voorzichtigheid bij eene nieuwe regeling en moet hem weerhouden van het doen van proefnemingen, die, bij mislukking, hare verderfelijke nawerking zeker maar al te lang zouden doen gevoelen.

Met behoud alzoo, in hoofdzaak, van de grondslagen waarop de thans vigeerende wetgeving gebouwd is, worden in het ontwerp nieuwe bepalingen alleen voorgesteld, ten einde ondervonden gebreken te herstellen, gebleken leemten aan te vullen, of wijzigingen, welker wenschelijkheid de praktijk deed kennen, aan te brengen.

In aansluiting aan den weg, bij de herziening van het militair strafrecht gevolgd, is ook van het krijgstuchtelijk recht voor de zee- en de landmacht de nieuwe regeling in één ontwerp vervat. Eischen de bijzondere verhoudingen bij beide hoofddeelen der krijgsmacht eene voor beide verschillende beslissing ten aanzien van meer dan ééne aangelegenheid, éénheid van wetgeving is desniettemin wenschelijk. Immers, die éénheid is als het ware het symbool van de éénheid van tucht die bij de geheele krijgsmacht moet heerschen, en het is derhalve te verwachten, dat zij de hartelijke verstandhouding tusschen de militairen der zee- en die der landmacht zal bevorderen, het beset van hunne solidariteit zal verlevendigen, helderder in het licht zal stellen, dat beide geroepen zijn tot gezamenlijke bescherming der hoogste belangen van Vaderland en Koning, en mede zal werken tot de zoo noodige versterking van den onderlingen band die, vooral met het oog op het thans meer dan vroeger in praktijk gebrachte gemeenschappelijk handelen, beide tot één organisch geheel moet maken.

§ I. *Omvang van de werking dezer wet.*

Art. 1. De bepalingen der Wet op de Krijgstucht zullen alleen toepasselijk zijn op de militairen, d. i., blijkens artikel 74 van dit ontwerp, op de officieren, op hen die onder de militaire tucht staan en aan wie hiervan overeenkomstig artikel 45 n°. 2 of 3 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht aanzegging is gedaan, en op hen die volgens artikel 47 van dat ontwerp onder militairen worden begrepen of volgens artikel 49 met Nederlandsche militairen worden gelijkgesteld.

Aan de oplegging van krijgstuchtelijke straf aan niet-militairen in tijd van vrede kan zelfs geen oogeblik gedacht worden. In oorlogstijd zouden alleen de burgers die bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking zijn, of haar met toestemming van eene militaire overheid vergezellen of volgen, daartoe in aanmerking kunnen komen. Daar evenwel hunne vergripen veeltijds zullen voortspruiten uit onbekendheid met de eischen der militaire orde enz.; — daar onderscheidene van de krijgstuchtelijke straffen toch niet op hen toepasbaar zouden zijn en met het doen ondergaan van die straffen in tijd van oorlog toch reeds eigenaardige moeilijkheden zijn verbonden; — en daar personen die geen deel uitmaken van de krijgsmacht, in waarheid nooit in eenige krijgstuchtelijke verhouding kunnen staan, schijnt het niet raadzaam ook te hunnen aanzien de mogelijkheid van krijgstuchtelijke bestraffing open te stellen. Worden door hen feiten bedreven, die bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht niet geduld kunnen worden, dan zal hunne verwijdering, des noods na voorafgaande waarschuwing, zeker meer doeltreffend zijn, dan de toepassing eener disciplinaire straf, te meer daar hunne handelingen, zoodra zij een ietwat ernstiger tint dragen,

ongehoorzaamheid aan een militair bevel of belemmering van een militairen maatregel zullen opleveren, en alzoo artikel 76 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht op hen toepaslijk zal zijn.

Binnen of buiten het rijk in Europa. Men vergelijkte de aantekeningen bij artikel 4 van het ontwerp van een Wetboek van Militair Strafrecht.

§ II. *Krijgstuchtelijke vergrijpen.*

Art. 2. Hierboven werd gezegd, dat de voornaamste beginselen, die aan de thans geldende krijgstuchtelijke bepalingen ten grondslag liggen, in hoofdzaak ook in het ontwerp behouden zijn. Vergelijkt men alleen den uiterlijken bouw van deze § met de daarmede corresponderende artikelen 10—28 van het Reglement van Discipline voor de Zeemacht, en 8—27 van dat voor de Landmacht, dan zal allicht de vraag rijzen, of het ontwerp zich ook ten aanzien van de hier behandelde aangelegenheid (de formuleering der verbods- en gebodsbepalingen) wel getrouwelijk aan dat uitgangspunt houdt. Toch is de afwijking in werkelijkheid veel geringer dan zij wel schijnt te zijn.

De thans geldende reglementen behelzen vooreerst eene min of meer nauwkeurige omschrijving van een groot aantal feiten, en besluiten deze opsomming met een artikel van zeer algemeene strekking ¹⁾, hetwelk de gelegenheid biedt, om ter zake van alle in de vorige artikelen niet met name genoemde indisciplinaire gedragingen krijgstuchtelijke straf op te leggen.

Het ontwerp, die orde omkeerend, bevat in n°. 1 eene in algemeene termen vervatte omschrijving van krijgstuchtelijke vergrijpen, en doet die in de latere nummers volgen door eene speciale aanwijzing van eene reeks van feiten die, onder de daar aangegeven voorwaarden, mede als krijgstuchtelijke vergrijpen te beschouwen zijn.

De beginselen waarvan het ontwerp te dezen opzichte is uitgegaan, komen in het kort hierop neder:

De militaire disciplinaire vergrijpen zijn in twee soorten of klassen te onderscheiden.

Tot de eerste soort behooren alle handelingen of verzuimen, die, wel is waar, geen delikt opleveren, doch desniettemin eene schending van eene op den militair als zoodanig rustende, algemeene of bijzondere verplichting in zich bevatten; — feiten alzoo die, op zich zelve vrij onbelangrijk, misschien noch de openbare orde of rust kunnen aanranden, noch eenig nadeelig gevolg kunnen verwekken, maar die toch niet geduld of onopgemerkt gelaten mogen worden, omdat hunne herhaling op meer uitgebreide schaal allicht schadelijk zou worden voor de weerkracht der krijgsmacht. Militaire tucht, d. i. regelmaat en orde in alles, zelfs in het schijnbaar nietigste, — stipte nakoming van alle voorschriften, — vlugge, conscientieuze en nauwkeurige voldoening aan de ter zake van den dienst gegeven bevelen, ook waar deze slechts kleinigheden betreffen, — een voortdurend besef van ondergeschiktheid aan iedere hogere autoriteit, — het nalaten van elk min voegzaam en met de waardigheid van den militairen stand strijdig gedrag, ook buiten dienst, — in één woord: onafgebroken plichtsbetrachting, is en zal wel altoos de basis blijven, waarop de waarde en de kracht van de krijgsmacht gegrondvest zijn ²⁾.

1) Art. 28 (27) Regl. v. Disc. Z. (L.). — Zonder deze artikelen zou men met de thans bestaande reglementen de discipline niet hebben kunnen handhaven.

2) „La discipline fait la force principale des armées; il n'y a d'armées victorieuses que les armées disciplinées; sans discipline, pas de salut.” — De la discipline en temps de paix et en temps de guerre, par le Commandant B. — Paris, Dumaine, 1880, blz. 1.

Dat vooral in den oorlog en in soortgelijke hachelijke omstandigheden onverbiddelijke handhaving van de militaire tucht noodzakelijk is, ligt voor de hand. Zonder aarzelen, zonder zich een oordeel over de van hooger hand gegeven bevelen aan te matigen, zonder morren, zonder een oogenblik te denken aan of te letten op eigen belang, moet een ieder dan, met volkomen zelfverloochening handelend, zich elke opoffering getroosten, en zoo noodig een zekeren dood te gemoet snellen, krachtig door het enkele besef dat de plicht tegenover het vaderland het gebiedt. Slechts zeer enkelen echter bezitten uit hun aard zulk een sterk bewustzijn van plicht. Bij verreweg de meesten moet het worden opgewekt, verlevendigd, ontwikkeld. Het is geen aangeboren, doch eene door oefening en leering verworven eigenschap. Ook in dit opzicht moet derhalve de vreedstijd een oefeningstijd zijn, en juist daarom moet alsdan aan de handhaving der discipline met even groote gestrengheid en onverbiddelijkheid de hand gehouden worden. Men kan tot zekere hoogte met recht beweren, dat overdrijving daarbij niet mogelijk is, althans veeleer baat dan schaadt.

Deze overwegingen alleen reeds zijn voldoende om te rechtvaardigen, dat, in eene zoo algemeen en zoo ruim mogelijk gestelde formule, alle niet in eenige strafwet omschreven handelingen of verzuimen, in welke eene verzaking van eenige op den militair als zoodanig rustende verplichting is gelegen, onder n°. 1 van dit artikel tot strafbare krijgstuuchtelijke vergrijpen worden gestempeld.

Er is echter nog eene andere, alles afdoende reden, waarom de wetgever zich zelfs van elke poging om eene volledige specifieke opsomming van de disciplinaire vergrijpen te maken, behoort te onthouden. Deze reden is eenvoudig, dat elke zoodanige poging noodwendig volkomen ijdel zou zijn. Immers, zijn reeds de belangrijke militaire dienstverplichtingen veelvoudig en veelsoortig, waarlijk talloos zijn de minder belangrijke. Deze zijn a priori onmogelijk alle te voorzien, veel minder nog in bijzonderheden te omschrijven. Telkens en telkens weer wisselen zij en wijzigen zij zich naar de omstandigheden; zij regelen zich naar stand, rang, betrekking, werkzaamheden, toestanden, tijden, gelegenheden enz.; vooral ook bij die tekortkomingen van ondergeschikt belang is de strafwaardigheid en de mate daarvan afhankelijk van de mate van onachtzaamheid of roekeloosheid, van het opzet of de halstarrigheid die zich bij den dader openbaarden, en van de mogelijke, waarschijnlijke of zekere gevolgen der daad. Wilde men beproeven eene volledige lijst van disciplinaire vergrijpen samen te stellen, men zou al zeer spoedig tot de overtuiging der onuitvoerbaarheid van het voorgenomen plan geraken, en zich genoopt zien aan die lijst, als aanhangsel of aanvulling, één artikel toe te voegen, waarin alle in de vorige artikelen niet vermelde indisciplinaire feiten strafbaar worden gesteld; een artikel alzoo, in hetwelk de erkenning van het vruchteloze der poging zou zijn gelegen, en dat tevens de overbodigheid van de geheele voorafgaande lijst, als met één pennestreek, zou aantoonen.

Heeft, gelijk reeds hierboven is herinnerd, onze wetgever in 1814 en 1815 den laatstbedoelden weg gevolgd, in de moderne wettelijke voorschriften betrekkelijk de discipline ziet men er geheel van af, de onderscheidene vergrijpen afzonderlijk te formuleeren, maar bepaalt men zich tot eene alles omvattende algemeene aanduiding ¹⁾.

1) Alleen waar een Raad van Discipline oordeelt over de zwaarste disciplinaire vergrijpen, worden deze afzonderlijk vermeld. Zie bijv. Spanje, zeemacht, artt. 318 en volgg.

Hoe onvolledig de in onze tegenwoordige reglementen voorko-

Het bovenstaande geldt echter alleen voor het *eigenlijke*, *zuivere* disciplinaire recht.

De andere rubriek van krijgstuchtelijke vergrijpen (n°. 2—6) bevat een aantal feiten, waartegen in de strafwetgeving is voorzien en wel 1°. eene reeks van delikten die, wanneer zij onder zeer verlichtende omstandigheden zijn gepleegd, gevoegelijk disciplinair kunnen worden afgedaan, en 2°. ettelijke overtredingen, waardoor ook wel de algemeene rechtsorde, maar in veel sterker mate de krijgstucht wordt aangerand ¹⁾.

Dit zoogenaamd *oneigenlijke* disciplinaire strafrecht is vervat:

a) in n°. 2. Volgens dit nummer zal een niet gering aantal in het militair strafwetboek als misdrijven omschreven feiten met krijgstuchtelijke straffen gestraft kunnen worden, wanneer het begane feit naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere, tot wiens kennis het is gebracht of aan wien de verdere behandeling der zaak wordt opgedragen, van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Is het in het algemeen wenschelijk, dat de straf zoo spoedig mogelijk op de strafbare daad (of het strafbare verzuim) volge, vooral bij vergrijpen tegen de tucht, door militairen onder zeer verlichtende omstandigheden gepleegd, wordt dadelijke bestraffing door het belang der militaire orde en discipline gevorderd. De vraag of er uit een bloot wetenschappelijk oogpunt bezwaar is tegen de toekenning van de bevoegdheid om feiten, die als misdrijven omschreven zijn, als krijgstuchtelijke vergrijpen te behandelen, is in het algemeen niet te beantwoorden. Volgens sommigen kan en moet een scherp en kwalitatief onderscheid tusschen misdrijf en disciplinair vergrijp, tusschen strafrechtelijke en disciplinaire straffen worden aangegeven en volgehouden. Dezulken zouden zich in beginsel tegen de toekenning van die bevoegdheid moeten verzetten.

Zoo zegt VON LISZT ²⁾: „Das Disziplinarvergehen ist Verletzung der Dienstpflicht, nicht nothwendig Verletzung der öffentlichen Rechtsordnung; das Amtsdelikt ist begrifflich, also nothwendig, letzteres. Die Disziplinarstrafe gegen Beamte bezweckt Schutz des staatlichen Interesses an getreuer Pflichterfüllung und standesgemäßen Verhalten seiner Organe. . . . Nicht Angriffs- sondern Schutzobjekt der Strafe sind hier [d. i. bij de strafrechtelijke] und dort [d. i. bij de disciplinaire straf] verschieden”.

Anderen daarentegen zijn van oordeel, dat HECKER en LABAND ³⁾ eene ook theoretisch volkomen juiste stelling verkondigden, toen zij ten aanzien van de positieve Deutsche militaire wetgeving verklaarden, „dasz hinsichtlich der Thatbestände kein prinzipiell durchgreifender Gegensatz zwischen dem militärischen Disziplinarstrafrecht und dem militärischen Kriminalstrafrecht vorhanden sei”.

mende opsommingen zijn, blijkt het duidelijkst bij inzage van de strafregisters. Verreweg het grootste deel der straffen is opgelegd wegens niet afzonderlijk in de reglementen omschreven feiten, alzoo met toepassing van de artt. 28 (27) Regl. v. Disc. Z. (L.).

1) De opsomming van deze feiten is geheel in overeenstemming met het advies van de Commissie, benoemd door de Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog, om de ontwerpen van een Wetboek van Militair Strafrecht en daarmede samenhangende wetten uit een militair oogpunt te onderzoeken. Zie Rapport van die Commissie, blz. 120 en vlgg.

2) In het Rechtslexikon van VON HOLTZENDORFF, in voce *Ordnungsstrafen*.

3) LABAND, Staatsrecht, III, I, blz. 167; — Archiv für öffentliches Recht, I, blz. 223.

MEVES in VON HOLTZENDORFF's Handb. des Deutschen Strafrechts, III, blz. 941, tracht aan te toonen, dat alle pogingen om een kenmerkend onderscheid tusschen strafrecht en disciplinair recht aan te wijzen, zijn mislukt.

Volgens SCHÜTZE¹⁾ is er tusschen *Amtsdelikte* en *Disziplinarvergehen* in beginsel geen verschil, maar onderscheiden zij zich alleen van elkaar: „a) nach dem strafenden Organ: dort die Strafhoheit, hier die Aufsichtshoheit des Staates; b) nach den Mitteln und Zwecken der Strafe: dort die im StrafGB. normirten öffentlichen Strafen zur Sühne der gebrochenen Rechtsordnung, hier Ordnungsstrafen zur Sicherung und Reinhaltung des Staatsdienerverhältnisses; c) nach der Begrenzung, die dort, nicht hier, scharf und ausdrücklich durch Gesetz gezogen sein muss”.

Zij die geen principiëel onderscheid tusschen strafrecht en tuchtrecht erkennen, zullen de voorgestelde bepaling ook in beginsel alleszins gerechtvaardigd achten.

Het voormelde twistpunt kan echter thans gerustelijk buiten beschouwing blijven; want, welke oplossing men ook meent daaraan te moeten geven, in ieder geval is het praktisch nut van den maatregel zóó groot, dat men ook over dat eventueel bezwaar zal moeten heenstappen. Trouwens, ook in de Deutsche wetgeving wordt eene gelijke bepaling gevonden in lid 2 van § 3 van het *Einführungs-Gesetz zum Mil. SGB.*, en reeds in onze thans geldende krijgstuchtelijke wetgeving wordt evenzeer hetzelfde beginsel, zij 't dan ook in anderen vorm, gehuldigd. Daarin toch zijn onderscheiden feiten omschreven, die dikwerf ook zouden kunnen gebracht worden onder een der artikelen van de *Crimineele Wetboeken*, feiten alzoo bij welke het eigenlijk van de meerdere of mindere zwaarte in concreto zal afhangen, of zij door den krijgsraad dan wel langs krijgstuchtelijken weg zullen afgedaan worden.

De dubbelslachtigheid van de bedoelde feiten, die op deze wijze wordt erkend, spruit voort uit hunnen aard. Met recht toch kan worden beweerd, dat in ieder militair misdrijf een vergrijp tegen de krijgstucht ligt opgesloten. Wordt het feit door den militairen rechter berecht, dan zal deze bij de bepaling der straf het delikt wel in de eerste plaats, doch niet uitsluitend als eene de algemeene rechtsorde verstorende handeling beschouwen en waardeeren; hij zal tevens, en zelfs zonder zich daarvan uitdrukkelijk rekenschap te geven, de aanranding tegen de krijgstucht, die daarin verscholen ligt, in het oog houden. Is echter zoodanig feit gepleegd onder omstandigheden die daaraan als misdrijf een bijzonder licht karakter geven, dan zal, bij de waardeering van het feit, zijn strafrechtelijke aard op den achtergrond, de strijd tegen de eischen der krijgstucht daarentegen veel meer op den voorgrond treden; en dan kan ook juist daarom de bestraffing veilig aan de disciplinaire autoriteit worden overgelaten.

Indien het mogelijk was, alle omstandigheden waaronder de hier bedoelde feiten gepleegd kunnen worden, te voorzien, dan zou de wet zelve de splitsing kunnen maken. Het is echter duidelijk, dat dit absoluut onmogelijk is, en daarom moet de aanvankelijke beslissing te dien aanzien aan de disciplinaire autoriteit worden overgelaten, behoudens de bevoegdheid van den met de strafrechtelijke vervolging belasten ambtenaar, om, ingeval hij van oordeel is dat die autoriteit het karakter van het feit als misdrijf miskend en te gering geschat heeft, alsnog de strafrechtelijke behandeling der zaak te doen plaats hebben (art. 60 van het ontwerp). Op deze wijze wordt gelijkelijk voldaan aan de eischen der praktijk en aan die van het recht.

De aanwijzing van de als misdrijven omschreven feiten die, onder de aangegeven voorwaarden, discipli-

1) In het *Rechtslexikon* van VON HOLTZENDORFF, in voce *Amts-verbrechen*.

nair kunnen worden afgedaan, is in het wetsontwerp ¹⁾ geschied door de enkele opnoeming der nummers van de wetsartikelen waarin die feiten zijn vermeld. Het valt niet te ontkennen, dat het voor de niet-juristen die de wet dagelijks zullen hebben toe te passen, gemakkelijker zou zijn, indien de feiten zelve waren genoemd; doch de eischen der wetgevingstechniek verzetten zich hiertegen. Aan het bezwaar wordt op eenvoudige wijze te gemoet gekomen, wanneer in de uitgaven der wet voor het praktische gebruik hetzij de volledige tekst, hetzij althans de korte inhoud der aangehaalde artikelen zal worden vermeld. (Zie de Bijlagen.)

Naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere tot wiens kennis het (feit) is gebracht of aan wien de verdere behandeling der zaak wordt opgedragen. Wanneer een hooggeplaatst officier kennis heeft gekregen van een begaan vergrijp, zal het dikwerf voorkomen, dat hij van zijne bevoegdheid om zelf te dier zake straf op te leggen, geen gebruik maakt, doch de zaak ter verdere behandeling overlaat aan dien meerdere tot wiens gewonen werkkring de bestraffing van dergelijke vergrijpen behoort. In zoodanig geval is het natuurlijk deze laatste, die zal hebben te oordeelen over de vraag, of de zaak krijgstuuchtelijk kan worden afgedaan, dan wel of de krijgsraad daarvan kennis zal moeten nemen. In de opdracht tot verdere behandeling kan dienaangaande niets beslist worden.

b). In n°. 3. Terwijl volgens n°. 2 ettelijke feiten, in het militair strafwetboek als misdrijven omschreven, krijgstuuchtelijk kunnen worden afgedaan, zal ditzelfde volgens n°. 3 met enkele in het gemeene Wetboek van Strafrecht als misdrijf omschreven feiten het geval zijn. Hij die op een zuiver theoretisch standpunt blijft staan, zal tegen deze bepaling allicht bezwaar hebben: hij zal het met de eischen eener gelijke rechtsbedeeling onbestaanbaar achten, dat de niet-militair zich voor elke weinig beduidende mishandeling, goederenbeschadiging enz. voor den rechter zal te verantwoorden hebben, terwijl de militair in menig geval van eene terechtstelling bevrijd zal blijven. Bij oppervlakkige beschouwing ligt hierin een ongemotiveerd privilege voor den militair.

Doch ook alleen bij oppervlakkige beschouwing.

Bedenkt men namelijk, dat een licht misdrijf van het gemeene recht wel altoos de maatschappelijke orde eenigermate verstoort, maar dat dikwerf de daarin zich openbarende strijd tegen de regelen der militaire tucht en orde van veel grooter beteekenis zal zijn; — dat den niet-militair in de hier bedoelde gevallen in den regel slechts eene geldboete of eene vrijheidsstraf van slechts zeer enkele dagen zal worden opgelegd, doch dat de eischen der militaire tucht en orde eene vrij wat ernstigere straf (zij 't dan ook, dat zij den naam van „krijgstuuchtelijke” draagt) vorderen; — dat de disciplinaire straffen, die de militaire meerdere te zijner beschikking heeft, en wat haren duur, en wat hare zwaarte, en wat hare nawerking betreft, niet voor die van het gemeene recht onderdoen; — bedenkt men daarbij nog, dat de nu voorgestelde bepaling niet anders is dan de bestendiging van den tegenwoordigen toestand ²⁾; — dat het bestaande stelsel sedert 75 jaren in de praktijk allernuttigst heeft gewerkt, zoodat de militaire autoriteiten het als een grooten achteruitgang, als eene ramp voor de discipline bij de krijgsmacht zouden beschouwen, indien hunne bevoegdheid te dezen zou worden beperkt; — dat aan de militaire chefs waarlijk niet kan worden verweten, dat zij

1) Gelijke opmerking geldt voor de volgende nummers.

2) Zie art. 24 (20) Regl. v. Disc. Z. (L.).

de hun bij de even bedoelde artikelen gegeven bevoegdheid hebben misbruikt, om de onder hen staande minderen boven de niet-militairen te begunstigen of verschoonend te behandelen; — dat eindelijk ook weer hier het correctief, in artikel 60 van het ontwerp vervat, bij mogelijke ongerechtvaardigde gebruikmaking van de toegekende bevoegdheid kan worden aangewend; — bedenkt men dit alles, dan mag voorzeker een bezwaar van bloot theoretischen aard geen voldoende grond geacht worden, om af te wijken van eene regeling, die tot dusverre tot geen werkelijk bezwaar aanleiding heeft gegeven, en daarvoor een nieuw systeem, welks werking natuurlijk geheel onzeker zou zijn, in de plaats te stellen. Voor een dergelijk waagstuk zijn de belangen die op 't spel staan, te gewichtig.

c). Ook n°. 4 beoogt eenvoudig de bestendiging van den actueelen toestand. Eene bepaling gelijk ze thans vervat is in artikel 156 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, zou de marine bezwaarlijk kunnen missen. Ontvreemding aan boord van een oorlogsvaartuig, ook zelfs van voorwerpen van uiterst geringe waarde, moet voorzeker steeds gestraft worden, en bij voorkeur zoo spoedig mogelijk, opdat het den schepelingen blijke, dat geen enkele oneerlijkheid geduld kan worden. Maar het zou al te omslachtig zijn, voor zaken van zoo weinig beteekenis altoos een krijgsraad bijeen te roepen; op kleine schepen is dit zelfs dikwerf onmogelijk, zoodat de behandeling der zaak dan zeer langen tijd zou moeten worden uitgesteld, gedurende welken de vermoedelijke dader voortdurend als verdachte zou moeten worden behandeld. Daarbij komt, dat de militair die op eene langdurige reis bijv. geen tabak of zeep meer heeft, terwijl eens anders ruime voorraad ook voor hem als 't ware voor het grijpen ligt, allicht voor de zware verleiding waaraan hij is blootgesteld, zal bezwijken.

Deze gronden om kleine oneerlijkheden disciplinair af te doen, gelden niet voor de militairen aan den wal. Zij kunnen zich de benoodigde of gewenschte voorwerpen steeds gemakkelijk aanschaffen, en het feit heeft dus alsdan steeds een veel ernstiger karakter. (Vgl. art. 156 C. W. Z. met art. 196 C. W. L.)

Ten aanzien van de voorgestelde bepaling zij voorts opgemerkt:

1° dat, terwijl art. 156 C. W. Z. alleen sloeg op kleine diefstallen, het artikel thans ook verduisteringen betreft, omdat daarvoor dezelfde gronden gelden;

2° dat door de vermelding van de artikelen 310 en 321 duidelijk blijkt, dat alleen bij diefstal en verduistering zonder eenige verzwarende omstandigheid gepleegd, krijgstuuchtelijke afdoening geoorloofd is, iets waarover tot dusver onzekerheid bestond;

3° dat de bepaling geldt voor alle ingescheepte militairen, dus ook voor militairen der landmacht, die met een oorlogsvaartuig worden getransporteerd (evenzoo volgens art. 156 jct. 5 C. W. Z. en 8 C. W. L.);

4° dat, gelijk tot dusver, bij tweede herhaling de zaak voor den krijgsraad moet komen, terwijl nu aan den twijfel, of daarbij ook de onder een vorig dienstverband gepleegde feiten in aanmerking moeten worden genomen, een einde is gemaakt door de in algemeene termen vervatte uitzonderende bepaling, dat disciplinaire afdoening niet is geoorloofd, indien „den schuldige reeds tweemaal te voren wegens de vermelde feiten eenige straf is opgelegd.” De uitdrukking is zelfs zoo ruim mogelijk gekozen, omdat ook het plegen van twee van die oneerlijkheden vóór de indiensttreding de krijgstuuchtelijke bestraffing van een derde of volgend feit onmogelijk moet maken.

d). In n°. 5 en 6 zijn vermeld:

α) de met enkele geldboete strafbare overtredingen, die bij artikel 4 van het Ontwerp van Wet tot voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter aan de kennisneming van den kantonrechter zijn onthouden, omdat altoos militaire belangen door die gedragingen worden benadeeld, namelijk:

straatschenderij (Swb., art. 424, eerste lid),
nachtelijk rustverstorend rumoer of burengerucht (art. 431),

weigering van hulpbetoon aan de openbare macht (art. 446),

afscheuring enz. van eene bekendmaking vanwege het bevoegd gezag in het openbaar gedaan (art. 447), en

dronkenschap op den openbaren weg (art. 453, eerste lid), benevens

de overtredingen van bijzondere wetten of verordeningen, die alleen met geldboete strafbaar zijn, indien het begane feit naar het oordeel van de bevoegde militaire autoriteit onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde; en

β) enkele andere overtredingen, die evenzeer onbestaanbaar zijn met de militaire tucht en orde, en wel:

straatschenderij bij herhaling gepleegd (art. 424, tweede lid),

ordeverstorende dronkenschap (art. 426),

het in het openbaar zingen van voor de eerbaarheid aanstootelijke liederen en dergelijke feiten (art. 451) en

dronkenschap bij herhaling gepleegd (art. 453, lid 2—4).

Den militair voor deze feiten steeds voor den krijgsraad of voor het Hoog Militair Gerechtshof te doen terechtstaan is voorzeker niet noodig en niet wensche-lijk. Integendeel is het veel verkieslijker, ook in dit opzicht de thans gebruikelijke praktijk te bestendigen, daaraan wettelijke sanctie te geven. Aan deze praktijk werd evenzeer (in overeenstemming met hetgeen sub α) hierboven is vermeld) wel eens verweten, dat daarin eene ongerechtvaardigde bevoordeeling van den militair is gelegen. Daargelaten dat dit bezwaar in den regel feitelijk ongegrond was, vermits nagenoeg altoos de wegens zoodanige feiten opgelegde straffen in werkelijkheid veel zwaarder zijn, dan de zwaarste straf die de rechter had kunnen opleggen, in ieder geval is thans ook daaraan te gemoet gekomen door de hierboven reeds meermalen aangehaalde bepaling van artikel 60, volgens hetwelk de toepassing van krijgstuchtelijke straf het recht tot strafvervolgning niet doet vervallen.

De opmerking dat tegen deze laatste bepaling geen principieel bezwaar bestaat, moge reeds hier eene plaats vinden. Algemeen wordt toegegeven, dat een beroep op den regel non bis in idem na het ondergaan eener disciplinaire tuchting niet opgaat. Hield men zich dus ten aanzien van de hierboven behandelde zaken blootelijk aan de door de wetenschap als juist erkende regelen, dan zou ter zake van elke straatschenderij, burengerucht of openbare dronkenschap van een militair boven en behalve de bij het Wetboek van Strafrecht gestelde geldboete eene krijgstuchtelijke straf moeten worden opgelegd. Dat zoodanige dubbele bestraffing den juridisch niet ontwikkelde soldaat allicht wrevelig maken en verbitteren zou, en alzoo eene niet gewenschte bron voor nieuwe vergrijpen zou zijn, behoeft geen betoog. Zoo mogelijk moet derhalve in den regel de zaak met ééne bestraffing worden afgedaan. Maar dat er geen bezwaar tegen is, na disciplinaire bestraffing alsnog tot gerechtelijke behandeling der zaak over te gaan, wanneer dit in een bijzonder geval noodig blijkt te zijn, heeft de ondervinding geleerd.

Door deze regeling, het zij hier nogmaals herhaald, is zelfs de schijn, als zoude voor de militairen een privilegie gelden, vermeden, en zijn te gelijker tijd de

aan de zorg der militaire overheid toevertrouwde belangen volkomen verzekerd.

§ III. *Krijgstuchtelijke straffen.*

AFDEELING I

In het algemeen.

Moet de wetgever bij de samenstelling van het stelsel der straffen, die ter zake van Misdrijven kunnen worden uitgesproken, streven naar groote eenvoudigheid en beknoptheid, ten aanzien van de krijgstuchtelijke straffen dient hij daarentegen voor eene groote verscheidenheid te zorgen en eene zeer ruime keuze te geven. Deze straffen toch behooren meer in het bijzonder het karakter van maatregelen van militaire vorming en opvoeding te hebben; en dat deze maatregelen van zeer onderscheiden soort zullen moeten zijn en ver uiteenloopende strekking zullen moeten hebben, springt terstond in het oog, wanneer men bedenkt, en van hoe velerlei aard de vergripen tegen de militaire tucht of orde zijn, ter zake waarvan —, en van hoe verschillende rang, stand en ontwikkeling de personen zijn, op wie zij zullen worden toegepast.

Ook te dezen opzichte kan het ontwerp zich in hoofdzaak, en behoudens een aantal wijzigingen voor zoover de bijzonderheden betreft, aansluiten aan den thans bestaanden toestand. De vergelijking van dezen met de ontworpen regeling zal te gelijker tijd een algemeen overzicht van de nu voorgestelde bepalingen geven.

Aan de bespreking van de bijzondere straffen voor de officieren, de onderofficieren en de mindere militairen mogen enkele opmerkingen van meer algemeen aard voorafgaan.

Vooreerst zij er op gewezen, dat vooral ook bij de vaststelling van het krijgstuchtelijke straffenstelsel rekening moet gehouden worden met het zedelijk en maatschappelijk gehalte van hen die tot de krijgsmacht behooren en zullen behooren. Straffen gelijk ze voor de legers in vorige eeuwen noodig en geschikt waren, zouden in onzen tijd volstrekt verwerpelijk zijn. De afschaffing van de lijfstraffen, nu tien jaren geleden, was ook ten deele een noodwendig gevolg van de geheel veranderde samenstelling onzer krijgsmacht; ja zelfs ging men daarbij uit van de volmaakt juiste onderstelling, dat het voortdurend behoud van het oude straffenstelsel een hinderpaal zou zijn voor eene afdoende verbetering van het gehalte van het mindere personeel bij de zeemacht.

Op den toen ingeslagen weg moet thans worden voortgegaan.

Reeds dadelijk doet het ontwerp dit, door de berisping als lichtste straf voor de militairen van allen rang en stand op te nemen. Dat deze straf, thans alleen voor de officieren en de onderofficieren der zeemacht bekend, niet voor alle militairen, zonder onderscheid, eene geschikte straf zal zijn, ligt voor de hand. Zou hare algemeene invoering bij de militaire macht, zooals zij tot zelfs in de eerste jaren dezer eeuw was samengesteld, volkomen ondoeltreffend, ja misschien zelfs belachelijk geweest zijn, ook thans nog bevindt zich bij de krijgsmacht menig ruw en ongevoelig individu, op wien eene berisping weinig of geen indruk zou maken, en te wiens aanzien deze straf alzoo wel altoos buiten toepassing zal worden gelaten. Daarentegen worden ook reeds nu in alle rangen en evenzeer onder de niet-gegradueerden tal van beschaafde en zedelijk ontwikkelde personen gevonden, die voor eene hun met ernst en waardigheid door hun superieur

gegeven berisping zeer gevoelig zullen zijn. En het aantal van de zoodanigen zal nog beduidend toenemen, wanneer eerlang, gelijk men hoopt, het algemeen zedelijk en maatschappelijk gehalte onzer krijgslieden nog meer verbeterd zal zijn. Vooral ook dan zal het vaak de voorkeur verdienen, door eene berisping op het eergevoel van den militair te werken, voordat men tot de toepassing eener vrijheidsstraf overgaat.

Dat de berisping voor de geheele krijgsmacht tot eene krijgstuchtelijke straf gemaakt wordt, zal, vermits zij als zoodanig op het conduite-rapport of strafregister zal moeten worden vermeld, nog dit voordeel hebben, dat de opvolgende meerderen, onder wie de militair komt te dienen, beter dan thans over zijn doorgaand gedrag en zijne antecedenten zullen kunnen oordeelen.

In de tweede plaats zij reeds hier vermeld, dat het ontwerp zich niet meer bedient van de thans gebruikelijke benamingen: politiekamer, provoost, provoostarrest, en dat het cachot of gat zelfs geheel vervallen is. Ook hiermede heeft men ten doel de laatste schrikbeelden van het oude en verouderde régime, als geheel overbodig, te doen verdwijnen. Aan den anderen kant echter is gezorgd, dat de arreststraffen, zoowel door de wijze van executie als door hare facultatieve of imperatieve verbinding met de bijkomende straffen van vermindering van soldij of van kost, de noodige intensiteit kunnen erlangen, opdat de militaire autoriteit tegenover de minder goed gezinde, weerbarstige naturen niet onmachtig sta.

Het arrest is verdeeld in drie soorten:

1°. het licht arrest, dat voor de officieren der zeemacht het huis- of hutarrest met waarneming van dienst —, voor die der landmacht het kamerarrest met acces en dus met waarneming van dienst —, voor de onderofficieren en de mindere militairen der zeemacht het scheepsarrest —, en voor die der landmacht het kwartierarrest vervangt;

2°. het verzwaaard arrest, dat voor de onderofficieren der zeemacht het hutarrest —, voor die der landmacht het kamerarrest (en de politiekamer) —, en voor de mindere militairen der landmacht de straf- of politiekamer vervangt, terwijl het voor de mindere militairen der zeemacht nieuw ingevoerd wordt; en

3°. het streng arrest, dat voor de officieren der zeemacht het huis- of hutarrest zonder waarneming van dienst —, voor die der landmacht het kamerarrest zonder acces en dus zonder waarneming van dienst —, voor de onderofficieren en de mindere militairen der zeemacht het provoostarrest —, en voor die der landmacht de provoost vervangt.

Het verzwaaard arrest moet zooveel mogelijk gepaard gaan met nachtelijke afzondering; het streng arrest (behalve dat van den officier) wordt zooveel mogelijk in een cel ondergaan.

Van de vermelding der krijgstuchtelijke straffen op een conduite-rapport (zeemacht) of strafboek (landmacht) wordt in het ontwerp geen gewag gemaakt. Dit is een maatregel van zuiver administratieven aard, die alzoo bij de Reglementen voorgeschreven moet worden. De bedoeling van de Regeering is, dat alle straffen, zonder uitzondering, daarop zullen worden vermeld; dus ook de berisping (Op het voordeel hiervan werd reeds gewezen. — Vgl. ook art. 3 der Wet van 14 Nov. 1879, Stbl. n°. 194) en de strafdienst. (Het strafexceeren wordt tegenwoordig in strijd met de bepaling van artikel 54 Regl. v. Krijgst. L. niet in het strafboek ingeschreven.)

Art. 3. *Straffen voor de officieren.* Tusschen de krijgs-

tuchtelijke straffen voor de officieren der zeemacht en voor die der landmacht bestaat tot dusver een aanmerkelijk, doch door niets gerechtvaardigd verschil. Het ontwerp heft dat verschil op en regelt deze aangelegenheid thans voor alle officieren op gelijke wijze, en wel overeenkomstig hetgeen bij artikel 2 der Wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, voor de officieren der zeemacht is bepaald.

De ondervinding bij de marine heeft geleerd, dat de berisping als lichtste krijgstuchtelijke straf voor den officier uitermate geschikt is. Er is geen enkele reden denkbaar, waarom zulks voor de officieren der landmacht niet het geval zoude zijn.

Wat de vrijheidsstraffen betreft, is, ter wille van het prestige der officieren, bij het ontwerp zooveel mogelijk gezorgd, dat de tenuitvoerlegging daarvan plaats vindt, zonder dat de minderen er van kennis dragen. Om dezelfde reden, en ook omdat zij is gebleken onnoodig te zijn, wordt de in artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande vermelde provoostraf voor de officieren der landmacht afgeschaft. Trouwens, reeds thans is die straf in onbruik geraakt, en in de meeste garnizoenen is zelfs geene geschikte plaats om ze te doen ondergaan. Voorts kan aan de overname van de artikelen 46 en 47 van datzelfde Reglement geen oogenblik worden gedacht. Volgens die artikelen gaat de inarreststelling van den officier gepaard „met afvraging van deszelfs zijdgeweer”, de opheffing met de „teruggave” daarvan. Deze bij de wet voorgeschreven formaliteit is zoo vernederend voor den officier en zoo schadelijk voor zijn invloed tegenover zijne minderen, dat men sinds lang naar een middel heeft gezocht, om het voorschrift, zij 't dan ook langs administratieve weg, ter zijde te stellen. Dit middel meende men te vinden in de verwijzing naar artikel 51 van het Reglement. Met het oog op dat artikel, volgens hetwelk de met eenvoudig arrest gestrafte officier verplicht is zijn dienst te blijven verrichten, zijn namelijk bij de Reglementen op den Inwendigen dienst ¹⁾ de bepalingen van de artikelen 46 en 47 sedert geruimen tijd eenvoudig „buiten werking gesteld.”

Terwijl volgens de bestaande bepalingen de officier der landmacht kan gestraft worden met kamer-arrest, met of zonder acces, ten hoogste gedurende den tijd van twee maanden, kan den officier der zeemacht het huis- of hutarrest voor niet langer dan veertien dagen worden opgelegd. De ondervinding leerde, dat de laatstvermelde termijn voldoende is.

Art. 4. *Straffen voor de onderofficieren.* Bij vergelijking met de tegenwoordige regeling valt op te merken:

a) *ten aanzien van de onderofficieren der zeemacht:*

1°. dat de berisping als lichtste straf behouden blijft;

2°. dat de strafdienst, aan welke thans steeds scheepsarrest verbonden is, volgens artikel 7 van het ontwerp daarmede gepaard kan gaan. Dientengevolge moesten de strafdienst en het lichtste arrest in de straflijst onderling van plaats wisselen.

Voorts zal de strafdienst niet meer gepaard kunnen gaan met inhouding van de halve soldij. De praktijk heeft niet geleerd, dat de mogelijkheid tot deze combinatie moet worden opengelaten. Beter wordt het geacht, de inhouding van soldij alleen aan de arreststraffen te verbinden.

1) Thans art. 190 van het Regl. op den Inw. Dienst der Infanterie (1889), — art. 227 — Cavalerie. — In gelijken zin reeds art. 150 van het Regl. op den Inw. Dienst enz. van de Infanterie van 26 Aug. 1817, Bijv. Stbl. VII, blz. 395; d'ENGELBRONNER, I, bl. 379.

Uitsluitend voor onderofficieren die een minderen rang dan dien van sergeant-majoor bekleeden. Voor de hoogere onderofficieren is de strafdienst eene zeer oneigenaardige straf. Ofschoon artikel 2 der Wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, de gelegenheid geeft, ook aan hen die straf op te leggen, wordt daarvan zelden of nooit gebruik gemaakt; zij wordt dan ook voor hen geheel overbodig geacht.

De straf van strafdienst ook voor de onderofficieren der landmacht in te voeren, wordt niet voorgesteld. Voor hen is zoodanige straf niet noodig, vermits men eene zeer voldoende, ruime keuze van geschikte straffen voor hen heeft; en niet wenschelijk, omdat aan de oplegging van deze straf aan onderofficieren onmiskenbare nadeelen verbonden zijn. Het schijnt vooreerst met een goede krijgstucht moeilijk bestaambaar, de soldaten die gestraft zijn met strafexerceeren, te stellen onder het bevel van een onderofficier die zelf ook daarmee is gestraft. Die toestand zou maar al te dikwerf nadeelig werken, zoowel op de minderen die gekommandeerd worden, als op hem die onder zulke omstandigheden het kommando voert. De minderen zouden voor hem niet den noodigen eerbied hebben; het prestige van den meerdere zou er op den duur onder lijden. En de gestrafte onderofficier zelf zou zijne verplichting zonder eenige opgewektheid en ambitie nakomen, omdat hetgeen hij te doen heeft, door hem niet beschouwd wordt als een dienst, dien hij zoo goed mogelijk zal verrichten, maar louter als eene straf die hem korzelig maakt. Een ander nadeel is nog, dat de gestrafte mindere militair allicht ten onrechte zal gaan vermoeden, dat de onderofficier die met het bevel over het strafpeloton is belast, zelf ook gestraft is.

Ofschoon dit alles in het algemeen als juist erkend moet worden, moet toch de strafdienst voor de lagere onderofficieren der zeemacht behouden blijven, omdat men anders dikwerf aan boord van een varend schip voor hen geene geschikte straf zou kunnen aanwijzen. Is men wel in de gelegenheid, hun eene andere straf te doen ondergaan, dan zal dit in den regel de voorkeur verdienen. Zie voorts ook in de aantekening sub 1° op artikel 7.

Ten minste 1 en ten hoogste 2 uur per dag. Deze uitdrukking geeft te kennen, dat dagelijks niet minder dan één en niet meer dan twee uur strafdienst mag worden ondergaan, doch wel bijv. 5 kwartier, anderhalf uur, enz. De tijd zal natuurlijk afhankelijk moeten zijn zoowel van de zwaarte van het vergriep als van de bestaande gelegenheid.

Gedurende ten hoogste 8 dagen. Thans voor hoogstens 14 dagen. Deze termijn is verkort, omdat de strafdienst, elken dag weer opnieuw ondergaan wordende, juist daardoor allicht aanleiding zou kunnen geven tot ontevredenheid en gemor en alzoo tot herhaalde vergriepen. Eene straf die in ieder geval voor een licht vergriep zal worden opgelegd, nog langen tijd daarna te doen voortduren, is daarenboven zeker niet wenschelijk.

Ook om deze reden wordt in het tweede lid van artikel 7 bij uitzondering de bevoegdheid gegeven om twee hoofdstraffen, strafdienst en licht arrest, met elkander gepaard te doen gaan. Ten gevolge van deze combinatie zal het mogelijk zijn, de straf binnen een korteren termijn te doen afloopen. De kortste straffen wekken het minst wrevel, en zijn daarom aanbevelenswaardig. Verscheidenheid van krijgstuhtelijke straffen is, gelijk reeds hierboven werd gereleveerd, altoos wenschelijk, omdat men dan beter rekening kan houden met de verschillende toestanden en omstandigheden. Voor de aan boord op te leggen straffen komt nog hierbij, dat aldaar de gelegenheid om enkele soorten

van straffen aan velen gelijktijdig te doen ondergaan, zoo uiterst beperkt is, zoodat dáár vooral de keuze van strafmiddelen ruim dient te zijn. Bevindt de bodem zich in zee, dan zal de strafdienst wel nimmer met licht arrest verbonden worden, want dan heeft deze straf weinig of geen beteekenis. Ligt echter het vaartuig aan den wal, dan zal de bijvoeging van licht arrest de straf van strafdienst aanmerkelijk verzwaren. Vgl. het slot van het eerste lid van artikel 29.

3°. De onder dit nummer in artikel 4 vermelde verplichting om ten hoogste 2 uur vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier of aan boord terug te zijn enz. zal in den regel op de onderofficieren (en de mindere militairen) der zeemacht wel niet toegepast kunnen worden. In zeer enkele gevallen evenwel, bij voorbeeld ten aanzien van hen die aan den wal gehuisvest of op schepen binnengaats geplaatst zijn, en vooral indien te eeniger tijd tot kazerneering van een deel der zeemacht mocht worden besloten, zal deze straf ook voor hen, gelijk thans reeds voor de onderofficieren (en de mindere militairen) der landmacht zeer goed uitvoerbaar zijn.

Eene korte beschouwing over deze ten onzent nieuwe straf moge hier eene plaats vinden.

Zij is ontleend o. a. aan de Deutsche Disziplinar-Strafordnung für das Heer en aan die voor de Marine aan den wal, volgens welke zij aan „Gemeine mit Einschluß der Obergefreiten und Gefreiten (der Gefreiten-Klassen)” voor een tijd van ten hoogste 4 weken kan worden opgelegd (§ 3, C, 1, c). Zij schijnt verre te verkiezen boven de bij ons administratief toegepaste onthouding of intrekking der vergunning om uit te blijven na het avondappel, 1°. omdat deze maatregel natuurlijk alleen kan worden toegepast op de weinigen, aan wie zoodanige doorlopende vergunning ingevolge de administratieve voorschriften ¹⁾ wordt verleend; 2°. omdat die doorlopende permissie in ieder geval eene gunst blijft (zie het aangehaald artikel), en intrekking eener gunst nooit als eene straf kan worden beschouwd; 3°. omdat de nu voorgestelde maatregel veel gevoeliger zal zijn en hij daarenboven den gestrafte op de uren waarop de tapperijen enz. het meest bezocht worden, daarvan verwijderd zal houden, en hierdoor eene uitnemende preventieve werking zal hebben.

De maximum-termijn mag evenwel niet al te lang gesteld worden. In de omstandigheid toch dat de gestrafte zelf voor de uitvoering dezer straf zal moeten zorgen, zal, indien de termijn te lang genomen wordt, somtijds voor hem aanleiding kunnen liggen om zijne verplichting niet na te komen, en zich alzoo aan een nieuw vergrijp schuldig te maken. Hij die anders het recht had om later dan het gros zijner kameraden uit te blijven, zal, indien hem dit recht tijdelijk wordt ontnomen, zich allicht daarnaar schikken en spoedig gewoon zijn met hen naar de kazerne terug te keeren. Maar is iemand de eenige die vóór alle anderen huiswaarts moet gaan, dan is er maar al te veel kans, dat hij zich op den duur aan het gezellig samenzijn met hen niet zal weten te onttrekken, en ten slotte zal bezwijken voor de verleiding om met de anderen uit te blijven, totdat ook voor hen de tijd om te vertrekken, zal zijn gekomen.

Daar men te dezen meer zelfbeheersching en wilskracht bij den onderofficier mag verwachten dan bij den minderen militair, wordt de maximum-termijn voor de onderofficieren op 14, voor de mindere militairen daarentegen op slechts 8 dagen gesteld ²⁾.

1) Zie art. 99 van het nieuwe Regl. Inw. Dienst voor de Infanterie.

2) In Oostenrijk is de termijn ten hoogste 30 dagen, zoowel

Voor al ten aanzien van de onderofficieren is het een groot voordeel, dat niet dadelijk tot de oplegging van arreststraf zal behoeven te worden overgegaan.

4°. Terwijl thans het scheepsarrest slechts voor ten hoogste 14 dagen kan worden opgelegd, is nu het maximum van het licht arrest gesteld op 21 dagen. Behalve om in overeenstemming te blijven met de voor de landmacht noodzakelijk geachte termijnsbepaling, is deze verlenging wenschelijk, omdat voor de behoorlijke uitvoering van het verzwaaard arrest, vooral aan boord van kleine schepen, voor hen die geene hut bewonen, dikwerf moeilijk eene geschikte plaats is aan te wijzen.

Ten einde, zoo noodig, het licht arrest eenigermate te doen verzwaren, bepaalt het eerste lid van artikel 24, dat het gepaard kan gaan met inhouding van een vierde gedeelte der soldij gedurende den straftijd.

5°. Met het tegenwoordige hutarrest zonder waarneming van dienst is de inhouding van de halve soldij imperatief verbonden. Daar het de voorkeur verdient, ook hier de oplegging der bijkomende straf facultatief te laten, bepaalt het tweede lid van artikel 24, dat gelijke inhouding met het verzwaaard arrest kan gepaard gaan.

6°. Met het streng arrest moet daarentegen, even als thans met het provoostarrest het geval is, de inhouding der geheele soldij imperatief verbonden blijven.

Vermindering van kost is als strafverzwaring bij het provoostarrest voor de onderofficieren der zeemacht niet bekend. Overeenkomstig het dienaangaande tegenwoordig voor de onderofficieren der landmacht geldende, waarvan de bestendinging wenschelijk is, zal volgens artikel 25 ook het streng arrest van den onderofficier der zeemacht met vermindering van kost gepaard kunnen gaan. Deze facultatieve verzwaring van de strengste vrijheidsstraf zal wellicht in sommige gevallen ten gevolge kunnen hebben, dat nog niet tot verlaging behoeft te worden overgegaan.

7°. Voor de afwijkingen van de regeling der verlaging van die der degradatie vergelijkte men de aantekeningen bij de artikelen 15 en 16.

b) ten aanzien van de onderofficieren der landmacht:

1°. Om de straks aangevoerde redenen wordt ook voor hen de berisping als lichtste strafingevoerd.

Daarentegen vervalt het stadsarrest, hetwelk in het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande thans voor hen als lichtste straf vermeld is. Als volkomen ongeschikt, is deze straf echter reeds sinds geruimen tijd in onbruik geraakt.

2°. De redenen waarom voor de onderofficieren der landmacht de strafdienst niet wordt voorgesteld, zijn hierboven sub a) 2°. uiteengezet.

3°. Ten aanzien van de verplichting om vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier terug te keeren, zie hierboven sub a) 3°.

4°. Het licht arrest, overeenstemmende met het tegenwoordige kwartierarrest, zal in den vervolge gepaard kunnen gaan met inhouding van een vierde gedeelte der soldij.

Tegenover deze facultatieve verzwaring staat inkrimping van den termijn van eene maand tot drie weken.

5°. Desgelijks wordt de termijn van drie weken, voor welken thans het kamerarrest kan worden opgelegd, voor het verzwaaard arrest ingekrompen tot 14 dagen, doch zal ook aan deze straf voortaan inhouding van de halve soldij kunnen worden verbonden.

voor de mindere militairen als voor de „Offiziers-Stellvertreter, Feldwebel und Cadeten.” — Dienstreglement, § 87, punt 657, B, 2, b) en C, 2, a).

De politiekamer voor de onderofficieren der landmacht vervalt. Men vergelijke hierover de aantekening bij artikel 9.

6°. Met de provoost gaat thans, krachtens administratieve regeling, de inhouding der soldij verbonden (Vgl. art. 134 Regl. Inw. Dienst voor de Infanterie). Daar aan regeling bij de wet de voorkeur gegeven moet worden, bepaalt het laatste lid van artikel 24, dat elke bestraffing met streng arrest van een onderofficier of van een minderen militair gepaard gaat met inhouding der soldij gedurende den straftijd.

Op het vervallen van het cachot of gat werd in de algemeene beschouwingen bij dezen titel reeds gewezen.

7°. Zie de aantekening 7°. ten aanzien van de straffen voor de onderofficieren der zeemacht.

Art. 5. Straffen voor de mindere militairen. Bij vergelijking met de tegenwoordige regeling valt op te merken:

a) ten aanzien van de mindere militairen der zeemacht:

1°. dat om de straks aangevoerde redenen ook voor hen de berisping als lichtste straf wordt ingevoerd.

2°. Behalve hetgeen hierboven in de aantekening op artikel 4, sub a) 2° over den strafdienst is gezegd (voor zoover dat niet uitsluitend op de onderofficieren der zeemacht betrekking heeft), zij hier nog opgemerkt, dat vermindering van kost niet meer met deze straf verbonden zal kunnen worden. Daargelaten dat het niet aangaat, hem wien men meer dan zijn gewonen dienst d. i. meer werk doet verrichten, minder dan zijn gewoon voedsel te verstrekken, is daarenboven de gestrenge toepassing van die bijkomende straf in dit geval aan boord onmogelijk te controleeren.

3°. Ten aanzien van de verplichting om vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier of aan boord terug te keeren enz., zie in de aantekening op artikel 4 sub a) 3°.

4°. Ten aanzien van het licht arrest kan verwezen worden naar hetgeen in de aantekening op artikel 4 sub a) 4° is gezegd.

5°. Terwijl thans voor de mindere militairen der zeemacht slechts twee soorten van arrest, het scheeps- en het provoostarrest, bekend zijn, wordt in artikel 5 A. n°. 5 een derde vrijheidsstraf, het verzuwaard arrest, ook voor hen ingevoerd, blijkens artikel 24 met facultatieve inhouding van de halve soldij gedurende den straftijd. Vooral op groote schepen is wel eene geschikte plaats voor het ondergaan van die straf aan te wijzen, en, gelijk reeds straks werd gezegd, eene ruime keuze van krijgstuhtelijke straffen verdient, waar zij kan gegeven worden, alle aanbeveling. Die invoering is bovendien van belang met het oog op de schepelingen die reeds nu aan den wal gehuisvest zijn, of die later wellicht gekazerneerd zullen worden.

6°. Het streng arrest en het tegenwoordig provoostarrest komen geheel met elkander overeen.

7°. Ten aanzien van de verlaging in klasse kan worden verwezen naar de aantekening bij de artikelen 15 en 16.

8°. De plaatsing in eene tuchtklasse wordt een veel ernstiger straf dan de tegenwoordige plaatsing in eene strafklasse. Men vergelijke de aantekening bij artikel 17.

b) ten aanzien van de mindere militairen der landmacht:

1°. Voor de redenen die pleiten vóór de invoering der berisping als lichtste straf, ook voor de mindere militairen der landmacht, kan weder worden verwezen naar hetgeen dienaangaande in de algemeene beschouwingen over deze § is gezegd; en voor de redenen waarom het stadsarrest vervalt, naar de daarover

ten aanzien van de onderofficieren der landmacht, bij artikel 4, sub *b*) 1° voorkomende opmerking.

Ook van de in artikel 30 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande vermelde strafwachten maakt het ontwerp niet langer gewag. Deze straf wordt reeds sedert geruimen tijd niet meer toegepast. (Vgl. art. 190 Regl. van den Inw. Dienst der Infanterie, — art. 227 — Cavalerie.) Ze thans weder in te voeren, verdient geene aanbeveling. Door de betrekkelijk weinige vrije nachten die de manschappen hebben, zou de toepassing van de strafwachten dikwerf niet kunnen plaats hebben, zonder dat zij schadelijk voor hunne gezondheid zou worden.

De thans reeds in onbruik geraakte werktoeren in de chambrée en in het kwartier of in de stad worden in het ontwerp evenmin vermeld. In den regel zijn de manschappen door hunne gewone corveeën, enz. in hun vrijen tijd reeds zoodanig verkort, dat het niet wenschelijk noch doelmatig schijnt, hen nog met buitengewone werktoeren als straf te belasten.

Wel is overwogen of niet als nieuwe straf zou worden voorgesteld de verplichting om gedurende ettelijke malen op het middagappel in eene bepaalde kleeding en uitrusting te verschijnen ¹⁾. De thans ter zake van onzindelijkheid op kleeding of uitrusting opgelegde straffen zijn namelijk niet altoos doeltreffend te achten, zoodat daaraan niet bepaaldelijk het reinigen van de onzindelijke voorwerpen verbonden is. Door de toepassing van den bovenbedoelden maatregel is de gestrafte wel degelijk daartoe verplicht, wil hij zich niet aan vele straffen blootstellen, en het zal onmiddellijk blijken, indien hij in zijne tekortkoming volhardt.

Ter bereiking van het beoogde doel is het evenwel niet noodig de vermelde verplichting tot eene straf te maken; want die en dergelijke maatregelen zijn zonder twijfel te beschouwen als diensten, die te allen tijde door den meerdere kunnen worden gelast, ook al zijn ze in geene wet uitdrukkelijk vermeld.

2°. De strafdienst, blijkens artikel 7 gelijk aan het tegenwoordige strafexerceeren, thans als krijgstuuchtelijke straf veel gebruikelijk, dient als zoodanig behouden te blijven. De naam is veranderd, omdat onder de zeemacht, wegens de daarbij vereischte regeling dezer straf, een ruimere uitdrukking dan „straf-exerceeren” noodig is.

Ten minste 1 en ten hoogste 2 uur per dag. Zie in de aantekening bij artikel 4, sub *a*) 2°.

3°. Ten aanzien van de verplichting om vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier terug te keeren, zie in de aantekening op artikel 4 sub *a*) 3°.

4°. Over het licht arrest vergelijkte men de aantekening bij artikel 4, sub *b*) 3°.

5°. De vergelijking van het verzwaaard arrest met de straf- of politiekamer geeft aanleiding tot gelijke opmerkingen als bij artikel 4, sub *b*) 4° gemaakt bij de vergelijking van het verzwaaard arrest voor de onderofficieren der landmacht met het kamerarrest.

6°. Voor het streng arrest vervalt de thans bij de provoostraf nog facultatief bestaande sluiting in de boeien. Door de afschaffing van de kromsluiting in 1879 is al het lichamelijk lijden, dat uit het boeien voortspoot, verdwenen. Het eenige argument waarmede de tegenwoordige sluiting te verdedigen is, is de daarmede gepaard gaande schande van in ketenen te zijn geklonken. Doch daar de maatregel alleen bij de provoostraf wordt, en natuurlijk ook alleen bij de strengste arreststraf zou kunnen worden toegepast, komt de gestrafte in dien toestand onder nagenoeg niemands

1) Oostenrijk, punt 657 C, 2, d).

oogen, en valt alzoo ook dat argument, en daarmede alle reden van bestaan dezer strafverscherping weg. Veel krachtiger werkt de ook bij het ontwerp in stand gehouden verscherping der straf door vermindering van kost, en de inhouding der soldij, die, tot nu toe slechts administratief geregeld, thans een wettigen grondslag zal verkrijgen.

Over het verbod om buiten dienst wapenen te dragen, hetwelk als bijkomende straf almede aan het streng arrest verbonden kan worden, zal bij de toelichting van artikel 26 worden gesproken.

Op het vervallen van het cachot of gat werd hierboven reeds gewezen.

7°. Dat de verlaging in klasse ook voor de daarvoor vatbare militairen der landmacht eene nuttige werking kan hebben, wordt door hare opneming als bijkomende straf in het Wetboek van Militair Strafrecht erkend. Ook als krijgstuchtelijke straf verdient zij voor hen alle aanbeveling.

8°. De plaatsing in eene tuchtklasse zal, wat hare uitvoering betreft, over het algemeen overeen kunnen komen met de thans bestaande plaatsing in eene afzonderlijke of tweede klasse.

Art. 6. De wenschelijkheid der invoering van de berisping als lichtste krijgstuchtelijke straf voor officieren, onderofficieren en mindere militairen is reeds in de algemeene beschouwingen over deze § besproken. Hier mogen nog enkele opmerkingen volgen betreffende de wijze van tenuitvoerlegging van deze straf.

Zij zal volgens het ontwerp, in overeenstemming met hetgeen dienaangaande bepaald is in artikel 3 der wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, mondeling of schriftelijk kunnen geschieden, al naar gelang de strafoplegger dit in de gegeven omstandigheden wenschelijk acht. Bij officieren zal schriftelijke berisping zeker veel meer kunnen voorkomen dan bij onderofficieren of mindere militairen; ten aanzien van deze laatsten zal zij waarschijnlijk zelfs tot de groote uitzonderingen blijven behooren.

De berisping van den officier zal steeds door den strafoplegger zelven moeten geschieden. Daarentegen zal deze aan een onder zijn bevel staanden officier of onderofficier, zoo noodig, kunnen opdragen, een onderofficier of mindere militair van zijnentwege eene mondelinge berisping toe te dienen.

De mondelinge berisping zal op tweeërlei wijze kunnen geschieden: of zonder inachtneming van bijzondere vormen, dus bij voorkeur op het bureel of het dagelijksch rapport of op tijd van parade, zóó dat het prestige van den gestrafte zoo weinig mogelijk wordt geknakt, of na bijroeping en ten aanhooren van een of meer andere militairen, die echter natuurlijk niet zullen mogen zijn van lageren rang en, voor zooveel den officier betreft, bovendien niet van minderen ouderdom in rang dan de gestrafte. Deze laatste wijze bij de tenuitvoerlegging der straf te volgen kan wenschelijk zijn, zoowel om haar een bijzonder ernstig en plechtig karakter te doen dragen, alsook om te voorkomen dat de gestrafte onjuiste verhalen daarover aan anderen opdischt, of om den persoon, tegen wien het vergrijp gepleegd is, daardoor een zekere voldoening te geven.

Het slot van het artikel strekt, om de mogelijkheid open te laten tot het maken van gewone aanmerkingen of het geven van terechtwijzingen, hetgeen in den dienst zelfs ten aanhooren van interieuren dikwijls onvermijdelijk is.

Art. 7. De strafdienst werd hierboven, in de aantekeningen op artikel 4, sub a) 2° en op artikel 5, evenzeer sub a) 2° reeds besproken.

Hier zij alleen nog opgemerkt:

1°. dat, blijkens de in het artikel gegeven omschrijving, de strafdienst bij de landmacht uitsluitend bestaat in strafexerceeren, terwijl bij de zeemacht aan de onderofficieren en, zoo noodig, ook aan de mindere militairen alle zoodanige dienst als strafdienst kan worden opgelegd, die overeenkomt met den rang of stand en de betrekking van den gestrafte. Andere werkzaamheden dan die welke hem ook als gewone dienstwerkzaamheden kunnen worden opgedragen, mogen hem alzoo niet worden opgelegd. Volgens artikel 6 jct. 2 der Wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, zou men strikt genomen ook den onderofficier kunnen doen strafschilderen, hetgeen natuurlijk zeer ongepast zou zijn.

Op de bezwaren die verbonden zijn aan het doen kommandeeren van het strafpeloton door een met strafdienst gestraften onderofficier, is hierboven (bl. 13) gewezen. Desniettemin wordt die wijze van uitvoering dezer straf voor den onderofficier der zeemacht voorgesteld, vooral met het oog op kleine schepen, op welke het aantal onderofficieren die daarmede belast kunnen worden, zeer gering is, zoodat zij steeds een drukken dienst hebben. Indien nu de wet niet toeliet, de mindere schepelingen die moeten strafexerceeren, te stellen onder het kommando van de met strafdienst gestrafte onderofficieren, dan zouden natuurlijk de nietgestrafte onderofficieren daarmede moeten worden belast. Zoodanige niet volstrekt noodzakelijke verzwaaring van dienst moet, zoo mogelijk, vermeden worden.

2°. dat de uitdrukking onder de rusttijden uit gemeld artikel 6 is vervangen door: ten tijde dat de gestrafte anders geen dienst zou hebben te verrichten. Deze laatste uitdrukking is ruimer en daarom beter. Bij de toepassing der straf zal men nu niet langer gebonden zijn aan de bij de voorschriften voor de rusttijden aangewezen uren; zij kan nu bijv. ook in den loop van den avond worden toegepast.

Art. 8. Alleen ten aanzien van de uitdrukkingen, gebezigd ter aanduiding van de plaats waar de met licht arrest gestrafte militair zijne straf zal moeten ondergaan, behoeft dit artikel eenige toelichting.

a) 1°. *Woonverblijf.* Door woonverblijf wordt verstaan de woning, het gebouw, of het gedeelte van het gebouw of van de inrichting, die of dat den gestrafte tot zijne gewone verblijfplaats dient en waar hij zijn nachtverblijf heeft, alzoo de door den officier bewoonde kamer of kamers, het door hem bewoonde huis met eventueel daarbij behoorenden tuin of erf, het vertrek of de vertrekken die aan sommige bij eene inrichting (bijv. de Koninklijke Militaire Akademie) gedetacheerde officieren voor hun particulier gebruik ter bewoning worden aangewezen, enz.

a) 2°. *De voor zijn gewoon verblijf bestemde localiteit.* Hierdoor wordt, gelijk uit de tegenstelling met artikel 10 a) 2° blijkt, niet enkel de door den officier aan boord van een oorlogsvaartuig bewoonde hut, maar ook de zoogenaamde „longroom” of, voor de adelborsten der 1^e klasse, de „voorlongroom” verstaan.

In de algemeene beschouwingen over deze § is reeds aangewezen, dat het licht arrest voor den officier aan boord van een oorlogsvaartuig het voor hem thans bestaande hut arrest met waarneming van dienst vervangt. Deze laatste straf geeft in de uitvoering niet zelden aanleiding tot moeilijkheden en tot allerlei onzekerheid. Vooreerst is bezwaarlijk te controleeren, of de gestrafte zich niet op ongeoorloofde tijdstippen buiten de hut begeeft, terwijl hij bovendien van daar voortdurend kan verkeerren met de niet gestrafte officieren, die zich in de longroom bevinden. Daarenboven

wordt het nuttigen van de verschillende maaltijden als dienst beschouwd; doch nergens is uitgemaakt, hoeveel tijd daaraan besteed mag worden. Op grond van deze praktische bezwaren is het verkieslijk, den met licht arrest gestraften officier het verblijf ook in de longroom toe te staan. Wel is waar zal hiervan het gevolg zijn, dat de aan boord met licht arrest gestrafte officieren der zeemacht wel omgang met andere zullen kunnen plegen, terwijl de officieren der landmacht dit voordeel missen. Doch hiertegenover staat, dat de door de laatsten bewoonde verblijven veel ruimer en luchtiger zijn dan de hutten aan boord.

b) 1°. De kazerne of het kwartier. Dat de met de lichtste arreststraf gestrafte militair ook op de eventueel bij de kazerne behorende binnenplaats mag vertoeven, is nooit betwijfeld, en behoeft ook thans niet uitdrukkelijk in de wet te worden erkend.

Woonverblijf. Zie sub a) 1° hierboven.

b) 2°. Het schip. Vermits de met licht arrest gestrafte onderofficier of mindere militair, die de straf van licht arrest aan boord van een oorlogsvaartuig ondergaat, zich over het geheele schip mag bewegen, zal hun op een varend schip deze straf wel nimmer worden opgelegd. Is echter het vaartuig op reis in eene haven binnengelopen, dan zal de werking dezer straf duchtig worden gevoeld en zal zij dus ook meer worden toegepast. Wel is waar kan het hoofdeffect van deze straf even goed worden bereikt, door den schepeling te verbieden naar den wal te gaan. Immers, het gaan naar den wal is voor allen, voor de officieren zoowel als voor de overige bemanning, steeds als eene gunst, nimmer als een recht te beschouwen. Maar tusschen het onthouden van die gunst en het opleggen van licht arrest blijft ook onder die omstandigheden nog meer dan één punt van verschil bestaan: vooreerst dat het licht arrest in het strafregister moet worden ingeschreven, de onthouding van de vergunning om naar den wal te gaan, niet; — ten tweede dat aan licht arrest inhouding van een vierde gedeelte der soldij kan worden verbonden; — eindelijk dat de gestrafte geene bezoeken mag ontvangen.

Voorlaatste lid. Deze bepaling betreft vooreerst de op wachtschepen of andere vaartuigen binnengaats geplaatste officieren der zeemacht, aan wie het in den regel vergund is, wanneer de dienst hunne aanwezigheid aan boord niet vordert, des nachts hunne woning aan den wal te betrekken. Ook de onderofficier der zeemacht, geplaatst aan boord van een aan den wal liggend oorlogsvaartuig, wien verlof wordt gegeven des nachts in den regel aan den wal te verblijven, zal niet kunnen beweren, dat hij een woonverblijf aan land heeft en derhalve aldaar het hem opgelegde licht arrest zal hebben te ondergaan. De hier bedoelde personen moeten hunne straf aan boord van hun bodem ondergaan en het bovenbedoelde, hun gegeven verlof is gedurende den straftijd van rechtswege vervallen.

Art. 9. Het verzwaard arrest wordt door den onderofficier te land ondergaan in eene onderofficierskamer of in het vertrek hem tot het verrichten zijner administratieve werkzaamheden aangewezen, en, indien hij korporaal is, in een der vertrekken, bewoond door de escouade waartoe hij behoort, of, wanneer hij tot geene escouade behoort, in een hem aan te wijzen vertrek. Het komt derhalve, gelijk reeds hierboven is opgemerkt, voor hem overeen met het thans bestaande kamerarrest.

De politiekamer voor de onderofficiëren der landmacht kan vervallen. Werd zij behouden, dan zouden voor die onderofficiëren vier —, voor de mindere militairen slechts drie soorten van arreststraf bestaan, en voor

dit verschil zou geen reden zijn aan te voeren. Bovendien is het wenschelijk, het verzwaard arrest door hen te doen ondergaan in hunne chambrée, en niet in een afzonderlijk straflokaal, omdat hun hooger zedelijk gehalte en hun meer ontwikkeld plichtbesef het niet noodzakelijk maken, hen reeds bij het ondergaan van deze tweede soort van vrijheidsstraf op te sluiten.

Voor zoover de mindere militairen der landmacht betreft, gelden deze beweegredenen niet. Kon te hunnen aanzien de richting van den tegenwoordigen tijd vrijelijk worden gevolgd, dan zou het wellicht zelfs overweging verdienen, of niet reeds het verzwaard arrest door hen in afzondering zou moeten worden ondergaan¹⁾. Hiertegen bestaan evenwel twee bezwaren. Vooreerst zouden dan, door den noodzakelijken aanbouw van een niet onaanzienlijk aantal cellen, de kosten, die de nieuwe regeling der krijgstuuchtelijke straffen ten gevolge zal hebben, beduidend vermeerderen. Ten andere zou dan het hoofdverschil tusschen het verzwaard en het streng arrest wegvallen, hetgeen niet wenschelijk geacht wordt.

Ten einde echter de met gemeenschappelijke opsluiting gepaard gaande bezwaren althans gedeeltelijk uit den weg te ruimen, wordt bij het ontwerp de nachtelijke afzondering aangenomen. Deze zal kunnen geschieden door algemeene invoering van het stelsel van „alcoves”, zooals in artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 31 Augustus 1886, Stbl. n°. 159, zijn bedoeld.

De bepaling dat ook aan de mindere militairen aan boord van een oorlogsvaartuig een verzwaard arrest zal kunnen worden opgelegd, en dat dit zal worden ondergaan op de door den kommandeerenden officier aan te wijzen plaats, is nieuw. Van welken aard die plaats zal zijn, hangt geheel af van de inrichting van het vaartuig. Vooral op groote schepen zal lichtelijk eene daartoe geschikte plaats te vinden zijn, afgezonderd van de plaats waar, bij gebrek aan cellen, het streng arrest zal moeten worden ondergaan. Daar de keuze van die plaatsen geheel afhankelijk is van de inrichting der schepen, kunnen zij niet bij de wet worden aangewezen. Ter bevordering van de gelijkheid in de toepassing is het echter wenschelijk, dat deze zaak, zij 't dan ook in grove trekken, bij voorschriften wordt geregeld.

Het slot van het artikel dient, om de thans voor de onderofficieren aan boord bestaande straf van hut-arrest met of zonder waarneming van dienst te handhaven. Voor de zeemacht moet de mogelijkheid van die combinatie blijven bestaan. Aan een verzwaard arrest zonder waarneming van dienst wordt echter voor de landmacht geene behoefte gevoeld.

Art. 10. Streng arrest. — a) Voor den officier verschillen het licht en het streng arrest alleen hierin van elkander, dat bij het laatste de gestrafte is uitgesloten van het verrichten van dienst, en dat aan boord het streng arrest door hem die eene hut bewoont, daarin moet worden ondergaan. De bezwaren tegen dit laatste, waarop straks bij de bespreking van

¹⁾ Dit is in Duitschland het geval. Behalve het Kasernen- of Quartier-Arrest (dus overeenkomende met het licht arrest van het ontwerp), bestaan aldaar drie soorten van arrest: „der gelinde, der mittlere und der strenge Arrest”, die alle drie in afzondering worden ondergaan. De maximum-duur der straffen daargelaten, ligt het verschil tusschen deze drie arreststraffen alleen hierin, dat bij het „mittlere Arrest” de veroordeelde slechts eene houten brits als legerstede en sterk verminderde voeding erlangt, terwijl voor het „strenge Arrest” nog daarbij komt, dat de straf in eene donkere cel wordt ondergaan. Veeleer heeft men hier dus te doen met ééne strafsoort met verscherpingen, dan met drie verschillende soorten van straf.

het licht arrest werd gewezen, doen zich bij de hier behandelde gestrengere straf minder gevoelen, dewijl het gelukkig eene zeer groote uitzondering is, indien zij moet worden opgelegd.

Ook voor het nuttigen der maaltijden, dat — gelijk hierboven is opgemerkt — aan boord als dienst is te beschouwen, mag de aan boord met streng arrest gestrafte officier zijne hut niet verlaten.

b) Door den onderofficier en den minderen militair zal het streng arrest in afzonderlijke opsluiting moeten worden ondergaan. Ter uitvoering van dit voorschrift zullen vermoedelijk op meerdere plaatsen ettelijke voor het doel geschikte cellen moeten worden bijgebouwd; want de thans in de kazernen bestaande gelegenheden laten hier en daar veel te wenschen over, en er valt natuurlijk niet aan te denken, deze militaire discipline straf in eene strafgevangenis te doen ondergaan. De voor dien bouw te maken onkosten zullen echter wél besteed zijn, vermits het op die wijze mogelijk zal wezen, den zedelijk ontwikkelde jongen militair te behoeden voor de gevaren, die noodwendig zijn verbonden aan een verplicht voortdurend, soms vrij langdurig samenzijn in één lokaal uitsluitend met gestrafte militairen van veel lager zedelijk gehalte.

Ook door hen die aan boord van een oorlogsvaartuig zijn ingescheept, bij voorkeur aan den wal. Aan tenuitvoerlegging van het streng arrest in eene cel aan den wal wordt de voorkeur gegeven boven tenuitvoerlegging in eene cel aan boord, omdat op de eerstbedoelde wijze de straf veel gelijkmatiger werkt. Tusschen de cellen aan boord van de verschillende schepen bestaat meermalen een vrij groot onderscheid. Bovendien zijn de cellen aan den wal over het algemeen ruimer, minder benauwd, beter ingericht en gezonder, dan die aan boord der oorlogsvaartuigen.

Wanneer aan boord van een oorlogsvaartuig geene cel beschikbaar is, om het streng arrest ten uitvoer te leggen, zal, indien de gestrafte geen hutsgast is, de plaats waar de straf moet worden ondergaan, door den kommandeerenden officier overeenkomstig de dienaangaande te geven voorschriften ¹⁾ moeten worden aangewezen. Men zal daarbij indachtig moeten zijn, dat eenerzijds het verblijf aldaar, zoo mogelijk, onaangename moet zijn, dan op de door hem voor het verzuurd arrest aangewezen plaats; aan den anderen kant zal men ook bij de aanwijzing van de plaats waar de met streng arrest gestrafte zal hebben te verblijven, met humaniteit moeten te werk gaan. Zoo zullen, bij voorbeeld, hier en daar de koebrug wél, daarentegen nauwe of grootendeels gevulde kolenruimen of het galjoen daarvoor niet kunnen worden aangewezen.

Op de Engelsche schepen kan het „solitary confinement”, bij gemis aan eene cel, ook worden ondergaan onder „a canvas screen”. Deze wijze van tenuitvoerlegging verdient onder zekere omstandigheden alle aanbeveling.

Dat het bepaald noodzakelijk is, voor de toepassing van het streng arrest buiten de cel de boeien te behouden, heeft de ondervinding geleerd. Zonder de boeien zou de straf voor menig ongevoelig en ruw zeeman zeker niet streng genoeg zijn, te meer daar hij op vele schepen niet behoorlijk van de andere equipage afgezonderd zal kunnen worden gehouden. Te dezen opzichte brengt de bepaling dat de handen op den rug geboid zullen worden, zelfs eenige verscherping. Was de vroegere kromsluiting eene al te wreede straf, aan den anderen kant is in de praktijk gebleken, dat de thans in de Justitiële Voorschriften vermelde sluiting

1) Zie in het voorlaatste lid der aantekening op artikel 9.

der handen vóór het lichaam de straf geen voldoende zwaar karakter doet dragen ¹⁾).

Laatste lid. Buiten de localiteit, waarin hij de straf ondergaat. Dat de met streng arrest gestraften worden uitgesloten van het verrichten van hun gewonen dienst, heeft natuurlijk niet ten doel, hun hunnen tijd in ledigheid te doen doorbrengen, doch hen van alle verkeer met hunne kameraden uit te sluiten. Tot het verrichten van werk dat in de cel kan worden gedaan, kunnen zij echter zeer gevoelig worden verplicht; ook het rein houden der cel kan hun worden opgedragen.

Over het aanwenden van preventieve dwangmiddelen tegen de met streng arrest gestraften en tegen de voorloopig gearresteerden (bijv. de boeikettingen, het dwangbuis, enz.) wordt noch in artikel 10 noch in artikel 46 gesproken. Dat de toepassing daarvan noodzakelijk kan zijn, wanneer de gearresteerde zich heftig en voortdurend verzet of alles wat onder zijn bereik is, stuk slaat, ligt voor de hand. Daar deze middelen van veiligheid en bedwang echter blootelijk als politiemaatregelen en niet als straf worden toegepast, behoeft daarvan in deze wet geen gewag te worden gemaakt, gelijk zij dan ook in de gemeene strafwetgeving met stilzwijgen zijn voorbijgegaan ²⁾).

Art. 10¹. Wanneer een detachement militairen met een vaartuig, dat geen oorlogsvaartuig is, wordt overgevoerd, zal de gelegenheid moeten bestaan, ook aldaar de opgelegde arreststraffen ten uitvoer te leggen. Natuurlijk kunnen de daarvoor te bestemmen plaatsen niet bij de wet worden aangewezen, vermits de keuze daarvan geheel afhankelijk zal zijn van de inrichting van het schip. Al wat de wet doen kan, is, den strafoplegger voorschrijven, dat hij zich bij de aanwijzing der plaats zooveel mogelijk gedrage naar de regelen, die voor de tenuitvoerlegging van arreststraffen aan boord der oorlogsvaartuigen gelden.

Art. 11. De bepaling is in overeenstemming met het tweede lid van artikel 10, het eerste lid van artikel 18 en het derde lid van artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht.

Art. 12. Het artikel heeft betrekking op elke arreststraf, zoowel op die welke in afzonderlijke, daarvoor al dan niet uitsluitend bestemde localiteiten, als op die welke in de woonverblijven, in de kazerne of op het schip moeten worden ondergaan.

De gestraften mogen de plaats waar zij hunne straf hebben te ondergaan, buiten dienst niet eigendunkelijk verlaten. Ontvangen zij echter daartoe den last, dan zijn zij verplicht aan dit, evenals aan ieder ander dienstbevel te gehoorzamen. De hier gebezigde uitdrukking laat derhalve de gelegenheid open, om den gestrafte, indien dit voor zijne gezondheid wenschelijk is, beweging in de open lucht te doen nemen. Zelfs bij bestraffing met streng arrest zal dit echter dikwerf niet noodig zijn. Hoe het zoogenaamde „luchten” moet geschieden, hangt af van de omstandigheden. De cellen aan den wal kunnen in den regel voldoende gelucht worden door het openzetten der deur, voor welke alsdan een schildwacht geplaatst wordt. Aan boord evenwel zou dit niet altoos voldoende zijn, en zal de gestrafte somtijds aan dek gebracht moeten worden. Men zal zich hierbij moeten regelen naar de

1) Verord. voor de Kon. Ned. Zeemacht, III, XI, art. 130.

2) Vgl. SMIDT, Swb., IV, blz. 621, 623 en 609 (aan het slot der redevoering van Mr. KIST.)

grootte van het schip, naar de weersgesteldheid, enz. Vaste voorschriften dienaangaande zijn niet te geven.

Naar aanleiding van het thans voor de officieren der landmacht bestaande kamerarrest met acces zij uitdrukkelijk opgemerkt, dat ook het ontvangen van bezoeken bij elke arreststraf is verboden. Het toelaten daarvan geeft somtijds aanleiding tot vroolijke bijeenkomsten, die aan de straf haar karakter als zoodanig geheel ontnemen.

De uitdrukking bezoeken te ontvangen moet in den gewonen, dagelijkschen zin worden opgevat. Dat hij die zich tot den gestrafte heeft begeven, in hetzelfde gebouw woont als deze, is niet altoos voldoende om aan zoodanige samenkomst het karakter van bezoek te ontnemen. De met licht of met streng arrest gestrafte officier of de met licht arrest gestrafte onderofficier, die zijne met hem wonende vrouw of kinderen bij zich toelaat, ontvangt geen bezoek. Daarentegen wel de met verzwaaard arrest gestrafte, gekazerneerde onderofficier, die op de door hem bewoonde onderofficierskamer een zijner collega's die in eene andere kamer tehuis behoort, bij zich ontvangt.

Art. 13. De thans bij de landmacht bestaande cantine in de kazerne is ingericht als een uitspanningslokaal, men zou kunnen zeggen, als een fatsoenlijk koffiehuis of eene sociëteit. Het bezoeken van eene dergelijke inrichting, ook al is zij binnen de kazerne gelegen, is derhalve kwalijk overeen te brengen met het begrip van straf.

Art. 14. Het in artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht aangenomen stelsel betreffende de toerekening der voorloopige verzekerde bewaring op de bij vonnis uitgesproken straffen wordt hier ten aanzien van het voorloopig arrest op de disciplinaire arreststraffen toegepast. De voorgestelde bepaling behoeft alzoo te dezer plaatse geene toelichting. Alleen zij er op gewezen, dat, daar de opgelegde arreststraf in het conduiterapport of strafboek moet worden ingeschreven onder vermelding van den voor het voorloopig arrest toegestanen aftrek, de antecedenten van den militair voortaan met meer juistheid uit de genoemde bescheiden zullen kunnen worden beoordeeld, dan indien, gelijk thans somtijds geschiedt, daarop wordt vermeld, dat het vergrijp voldoende door het voorloopig arrest is geboet, zonder dat tevens wordt aangeteekend, welke straf aan het vergrijp evenredig is geacht.

Geheel of gedeeltelijk. Men vergelijke de beraadslaging in de Tweede Kamer over artikel 27 voormeld ¹⁾.

Artt. 15 en 16. Deze artikelen zijn, *mutatis mutandis*, overgenomen uit de artikelen 15 en 16 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht. Men zie alzoo de aantekeningen op die artikelen in de Memorie van Toelichting van dat ontwerp.

Hier zij alleen nog opgemerkt, dat bij de zeemacht de intrinsieke zwaarte van de verlaging in klasse zeer veel zal afhangen van de wijze harer toepassing. Vaak gebeurt het namelijk, dat een matroos der eerste klasse, die verlaagd is tot matroos der derde klasse, desniettemin het werk van een matroos der eerste klasse blijft verrichten. Hierdoor heeft de straf natuurlijk eene veel minder gevoelige werking voor den gestrafte. Voor gelijkmatigheid in de toepassing kan bij de in artikel 76 bedoelde bepalingen worden gezorgd.

Zie ook in de aantekening op artikel 76.

Art. 16. In de toelichting van artikel 16 van het

¹⁾ SMIDT, Swb., 1, blz. 320.

ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht is er aan herinnerd, dat volgens artikel 13 der wetten van 1879 de degradatie zonder bepaling van eenigen termijn wordt uitgesproken, de vermindering in klasse daarentegen, volgens artikel 15 der wet van 1879, Stbl. n°. 193, voor een bepaalden tijd, na verloop waarvan de gestrafte weder in zijne vorige kwaliteit wordt hersteld.

Hetzelfde geldt thans ten aanzien van de krijgstuhtelijke straffen:

Volgens artikel 8 der Wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, en artikel 4 der Wet van denzelfden datum, Stbl. n°. 192, kan de gedegradeerde bij goed gedrag weder bevorderd worden, zoodra de kommandeerende officier den tijd daartoe gekomen acht, en er zijn dan ook gevallen van zoodanige bevordering, na degradatie, binnen een uiterst korten termijn (8 dagen) bekend. Dat de straf op deze wijze vrij wel illusoir wordt, ligt voor de hand. Voor eene herhaling van dergelijke niet aanbevelenswaardige wijze van handelen bestaat bij het stelsel van artikel 16 van het ontwerp geen gevaar; want geen verstandig kommandant zal reeds dadelijk bij de verlaging de straf voor een zoo korten termijn opleggen.

De vermindering in klasse bij de zeemacht wordt volgens artikel 9 der Wet van 14 Nov. 1879, Stbl. n°. 194, ook als disciplinaire straf „steeds voor een bepaalden tijd, niet korter dan eene maand en niet langer dan een jaar, opgelegd. Na verloop van dien tijd wordt de gestrafte weder in zijne vorige kwaliteit hersteld”. Om dezelfde reden die is uiteengezet bij de toelichting van artikel 16 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht wordt ook voor het krijgstuhtelijk recht met die bepaling gebroken.

Zoowel bij de zeemacht als bij de landmacht moet derhalve in het vervolg bij de strafoplegging zelve uitdrukkelijk worden bepaald, voor welken termijn (bijv. voor 3 maanden, voor 6 maanden, voor een jaar) de verlaging wordt uitgesproken. Gedurende dien termijn kan de gestrafte voor geene bevordering of aanstelling in eene hoogere klasse in aanmerking komen. Eerst na afloop van dien termijn vindt hij zich weder op dezelfde lijn gesteld met ieder ander, voor wien de mogelijkheid van bevordering of aanstelling in eene hoogere klasse, bij voldoening aan alle daarvoor gestelde eischen, openstaat.

Het is wellicht wenschelijk te doen opmerken, dat, wanneer een verlaagd militair in den loop van den termijn waarvoor die verlaging is uitgesproken, opnieuw wordt verlaagd, de beide termijnen gelijktijdig zullen loopen. Een matroos der eerste klasse die met ingang van 1 Januari voor ten minste een jaar is verlaagd tot matroos der tweede klasse, en daarna met ingang van 1 April voor ten minste 3 maanden tot matroos der derde klasse, zal op 1 Juli weder tot matroos der tweede en op 1 Januari des volgenden jaars weder tot matroos der eerste klasse kunnen worden aangesteld. Het geval behoeft in het militair strafrecht evenmin eene uitdrukkelijke voorziening, als de cumulatie van ontzetting van een recht krachtens het Wetboek van Strafrecht bij opeenvolgende vonnissen. Ook daarbij zal moeten worden aangenomen, dat de termijnen gelijktijdig loopen. Hij die van heden af voor een termijn van 5 jaar is ontzet van zeker recht, en wien over een jaar opnieuw dezelfde straf voor een termijn van 3 jaar wordt opgelegd, blijft niet gedurende 8, doch slechts gedurende 5 jaren van dat recht ontzet.

Artt. 17 en vlgg. De straf van plaatsing in eene uchtklasse zal in hoofdzaak overeenkomen met de thans in artikel 31 van het Reglement van krijgstuht voor

het krijgsvolk te Lande vermelde plaatsing in eene afzonderlijke of tweede klasse. In twee opzichten verschilt ze echter van deze:

a). Over de vraag of volgens evengemeld reglement de plaatsing in de tweede klasse is te beschouwen als eene straf, dan wel als een buitengewone maatregel om hen, die voor de krijgstuchtelijke straffen ongevoelig blijken te zijn, weder tot hun plicht te brengen, loopen de meeningen uiteen.

Aanvankelijk werd de maatregel, als gevolg van een doorgaand slecht gedrag, alleen toegepast op manschappen, aan wie binnen den tijd van drie maanden, met inachtneming van eene trapsgewijze verzwaring der straffen, de drie zwaarste disciplinaire straffen moesten worden opgelegd. Daar de noodzakelijkheid van uitzonderingen op dien regel niet te loochenen viel, kon hij ook niet consequent worden volgehouden. Wanneer het belang van den dienst het vorderde, werd de plaatsing van soldaten in de tweede klasse toegelaten, ook al hadden zij de evenbedoelde straffen niet, of niet binnen een zoo kort tijdsverloop ondergaan.

Bovenvermelde opvatting moest noodwendig leiden tot de gevolgtrekking, dat aan den in de tweede klasse te plaatsen soldaat wegens het laatste vergrijp, hetwelk hem in de termen deed vallen om daarin te worden geplaatst, eerst eene van de krijgstuchtelijke straffen moest worden opgelegd, en dat eerst dan de beoordeeling moest volgen, of hij naar den aangenomen maatstaf al of niet aan de gestrengere krijgstucht behoorde te worden onderworpen.

Sedert 1874 wordt de andere opvatting gehuldigd, en de plaatsing in de tweede klasse als eene straf beschouwd, die dan ook als zoodanig in de strafregisters wordt aangeteekend ¹⁾.

Aan de onzekerheid moet thans een einde worden gemaakt. Vermits nu de vroegere handelwijze feitelijk op hetzelfde neerkwam, alsof den soldaat voor één feit twee straffen werden opgelegd, hetgeen voorzeker niet verdedigbaar is, en de maatregel bovendien volkomen voldoet aan al de voor eene krijgstuchtelijke straf te stellen vereischten, verdient het de voorkeur, de plaatsing in eene tuchtklasse op te nemen onder de krijgstuchtelijke straffen.

b). Hieruit volgt dan tevens, dat die plaatsing niet meer, gelijk volgens het tegenwoordige Reglement van Krijgstucht, voor een onbepaalden tijd moet geschieden ²⁾, maar dat de termijn bij de oplegging moet worden bepaald (art. 18 Ontw.).

Die termijn zal, wegens goed gedrag tijdens het verblijf in de tuchtklasse, ten gevolge van de toepassing van het voorwaardelijk ontslag (art. 22 Ontw. jct. artt. 20 en 21 van het Ontwerp-Wetb. v. Mil. Sr.), kunnen worden verkort. Maar aan den anderen kant zal het verblijf van den gestrafte in de tuchtklasse ook kunnen worden verlengd, wanneer namelijk nieuwe vergrijpen, door hem aldaar gepleegd, opnieuw de oplegging dezer straf noodzakelijk maken. Zie art. 20 en de daarbij behorende toelichting.

Ook omtrent de vraag, wanneer de tijd is gekomen, om een soldaat als „onvatbaar voor het gevoel van eer” te beschouwen en hem in eene afzonderlijke klasse te plaatsen, heerscht verschil van opvatting. Bij de onderscheidene korpsen wordt dienaangaande niet op dezelfde wijze gehandeld, en ook door de opvolgende Ministers van Oorlog zijn ten aanzien van dit punt niet zelden van elkander afwijkende voorschriften uitgevaardigd.

1) Art. 20 Voorschr. betr. het Alg. Dépôt van Disc. — Rec. Mil. B. U. blz. 2076.

2) „Totdat zij voldoende bewijzen van beterschap zullen hebben gegeven”.

De wet kan aan dit verschil van inzicht, zooals het zich trouwens ook bij de toepassing der strafwetten door den rechter openbaart, natuurlijk geen einde maken. *Jus in causa positum*. Wenschelijk is het evenwel, dat algemeen worde ingezien, dat de plaatsing in de tuchtklasse het uiterste middel is om den militair wegens indisciplinair gedrag tot zijn plicht te brengen, en dat zij alzoo, een enkel buitengewoon geval uitgezonderd, eerst dan behoort te worden toegepast, wanneer alle andere minder strenge middelen van correctie vruchteloos zijn aangewend.

Voor de zeemacht is de plaatsing in de tuchtklasse, in den zin zooals zij bij het ontwerp wordt bedoeld, als eene nieuwe straf te beschouwen. De noodzakelijkheid om haar als zoodanig op te nemen, dient alzoo met eenige uitvoerigheid te worden aangetoond.

De belangrijkste vraag die bij de afschaffing van de lijfstraffen als disciplinaire straf voor de mindere schepelingen te berde kwam, betrof ongetwijfeld de aanwijzing van andere tuchtmiddelen te harer vervanging. De aard der lijfstraffen toch maakte haar in meer dan één opzicht bijzonder geschikt voor disciplinaire straf: Hare toepassing eischte slechts zeer weinig tijd; zij onttrokken hierdoor het volk niet aan den dienst en verzaarden niet, gelijk het provoost- (of streng) arrest, de dienstverplichtingen van hen die zich goed gedroegen; zij konden onder nagenoeg alle omstandigheden en zeer spoedig na het plegen van het vergriep worden ten uitvoer gelegd, terwijl de uitvoering van eene zware krijgstuchtelijke vrijheidsstraf menigmaal, bij gebrek aan beschikbare localiteit, zeer lang moet worden uitgesteld; zij werkten daarenboven afschrikkend.

Over de vraag of de vervanging van het oude straffenselsel door dat van 1879 zonder eenige schade voor de krijgstucht aan boord heeft plaats gevonden, heerscht verschil van gevoelen. Uit een onderzoek, enkele jaren geleden ingesteld, is gebleken, dat de discipline inderdaad, vooral onder de jeugdige schepelingen te wenschen overliet. Werd aan den eenen kant verklaard, dat de oorzaak daarvan niet moest worden gezocht in de afschaffing van de lijfstraffen, doch veeleer in het gebrek aan waarlijk militairen geest bij vele hoog en laag geplaatste officieren, — aan het jeugdige kader, — aan den algemeenen toestand onzer zeemacht, die het bijeenhouden der equipagiën onmogelijk maakt, en medebrengt dat een groot deel van het personeel voortdurend in de koloniën en op kleine vaartuigen dient, — aan de onmogelijkheid om de van de opleiding afkomstige schepelingen zóó te plaatsen als voor hunne verdere vorming het meest wenschelijk moet worden geacht, — en eindelijk aan den langen duur der opleiding, voor een deel het gevolg van de noodzakelijkheid om hen op te jeugdigen leeftijd in dienst te nemen; — aan den anderen kant werd met niet minder beslistheid en met stellige overtuiging beweerd, dat de algeheele afschaffing der lijfstraffen noodlottig is geweest voor de handhaving der krijgstucht bij de zeemacht. Daardoor, — zoo werd betoogd, — is den kommandeerenden officieren een strafmiddel uit de hand genomen, dat meer dan andere middelen preventief werkte en daardoor in den laatsten tijd vóór 1879 slechts weinig in toepassing behoefde te worden gebracht. De lijfstraffen werden van die zijde beschouwd als een strafmiddel, dat, vooral voor jongere schepelingen geschikt, hen beter op den rechten weg hield, dan de daarvoor in de plaats gestelde straffen, die dikwijls een verbitterenden invloed op het moreel van jonge mensen oefenen, en, vooral met het oog op de in Indië veelvuldig voorkomende gevallen van insubordinatie, werd de wensch geuit, dat aan de kommandeerende officieren

de bevoegdheid ware gelaten, om de in de strafklasse geplaatsten aan den lijve te straffen, of dat die categorie van personen aan boord van een bepaald schip werd geplaatst, alwaar de lijfstraffen op hen mochten worden toegepast.

Aan sommige van de hierboven opgenoemde gebreken, die de gevolgen zijn van den bijzonderen toestand waarin onze zeemacht verkeert, valt niet zoo dadelijk iets te veranderen of te verhelpen; gaandeweg moet daarin verbetering komen. Maar zeker is het, dat eene wijziging van of verandering in het straffenstelsel die gebreken niet kan opheffen. Andere daarvan zullen meer en meer verdwijnen, naar gelang bij de bemanning van 's lands vloot de overtuiging veld wint, dat een goede krijgstucht alleen daar kan bestaan, waar ieder officier, onderofficier en mindere genoeg gevoel van eer en plicht heeft, om de hem opgedragen taak naar zijn beste weten en met ijver en toewijding te verrichten. Doch hoe die gevoelens zich ook mogen verbreiden, het is wel niet te verwachten, dat ooit alle schepelingen daarmede bezielde zullen zijn. De strijd tegen onverschilligheid, tegen langzaamheid en loomheid in de uitvoering van gegeven bevelen, tegen onwil, tegen lijdelijk verzet zal wel nimmer uitgestreden zijn. En of nu de militaire autoriteit uit het thans bestaande straffenstelsel altoos eene voldoende keuze van wapenen voor dien strijd kan doen, dit valt wel degelijk te betwijfelen. Reeds meermalen is gebleken, hoe wenschelijk, ja hoe noodzakelijk het is, dat de mogelijkheid bestond om op de mindere schepelingen meer werkzame tuchtmiddelen toe te passen. De verlaging toch, eene straf die uitnemend werkt, kan bij de matrozen der derde klasse en bij de lichtmatrozen, — juist de categoriën waarbij het meest gestraft moet worden —, niet worden toegepast; arreststraffen laten hen veeltijds onverschillig; en zoo moet thans menig schepeling die, na eene goede en kostbare opleiding te hebben genoten, den lande nagenoeg geen dienst heeft gepresteerd, veeleer, door den noodlottigen invloed dien hij op zijne kameraden geoefend heeft, den Staat belangrijk nadeel heeft berokkend, met een briefje van ontslag worden weggezonden, terwijl hij in of door het vooruitzicht van eene meer gevoelige en gestrenge straf dan hem thans kan worden opgelegd, waarschijnlijk nog een zeer goed bruikbaar militair had kunnen worden.

Desniettemin wordt een voorstel tot wederinvoering van de lijfstraf bij de marine thans niet gedaan. Wel is waar zou het te voorzien zijn, dat de toepassing van die straf in enkele gevallen eene goede uitwerking zou hebben, en zou zij kunnen worden onderworpen aan beperkende bepalingen, die elk misbruik daarvan onmogelijk zouden maken. Tegenover die waarschijnlijk voordeelen staan echter de aan de lijfstraffen verbonden, onmiskenbaar zeer groote nadeelen, die bij de behandeling der afschaffingswetten van 1879 breedvoerig zijn uiteengezet, en waarop hier alzoo niet nader behoeft te worden gewezen. Die nadeelen verzetten zich tegen eene wederinvoering, zij 't dan ook op zeer bescheiden schaal, zoolang niet alle andere maatregelen die doeltreffend kunnen zijn, zijn beproefd.

De verwachting nu, dat de invoering der plaatsing in eene tuchtklasse, zooals bij het ontwerp wordt beoogd, voor de discipline bij de marine eene alleszins gunstige werking zal hebben, is niet ongegrond.

Menigen schepeling die zonder de ware ambitie deel van de zeemacht uitmaakt, is het vrij onverschillig hoe hij aan boord wordt behandeld. Traag in zijn werk, blijft hij doof voor alle vermaningen; en, wordt hem te dier zake eenige vrijheidsstraf opgelegd, hij troost zich gereedelijk met de gedachte, dat, terwijl hij zijn

tijd grootendeels slapende kan doorbrengen, een ander zijn werk verricht. Slechts aan ééne zaak denkt hij met opgewektheid, namelijk aan de genoegens van weinig edelen aard, die hem, nadat hij na afloop der reis aan wal gekomen of teruggekeerd zal zijn, aldaar wachten. Alleen dáárop heeft hij het oog gevestigd.

Er is alzoo geen beter middel om zoodanige stijfhoofdigen en onwilligen in toom te houden en tot hun plicht te brengen, dan hun bij voortdurend plichtverzuim het vooruitzicht op al die gedroomde genietingen te benemen.

Het middel daartoe werd reeds genoemd: het is de plaatsing in de tuchtklasse. Niet wanneer de maatregel, gelijk de strafklasse thans, alleen aan boord werkt. Dan heeft hij weinig of geen invloed ¹⁾. Wel echter, wanneer de straf zich in haar volle kracht zal doen gevoelen bij de aankomst in Nederland of in Oost-Indië. Weet de schepeling, dat voortdurend plichtverzuim aan boord hem kan komen te staan op eene maandenlange onderwerping aan eene ijzeren krijgstuicht aan den wal, op een zeer zwaren dienst en een volledig gemis van vrijheid, terwijl al zijne kameraden die hun plicht deden, in genoegens baden, dan is er, voorwaar, alle kans, dat hij van den nood eene deugd zal weten te maken en niet in zijn wangedrag zal volharden.

Het spreekt wel van zelf, dat er ook aan boord gelegenheid moet zijn om de straf van plaatsing in de tuchtklasse aanvankelijk te doen ondergaan. Maar men late den gestrafte daar niet langer dan noodig is, en zende hem zoo spoedig mogelijk naar de daarvoor bestemde inrichting. Met het oog hierop zal het later waarschijnlijk wel wenschelijk blijken, dat de straf zoowel hier te lande als in Indië zal kunnen worden ondergaan. Voorloopig echter zal bij wijze van proefneming de tuchtklasse voor de zeemacht naast die voor de landmacht te Vlissingen geplaatst kunnen worden. Ten einde de uitvoerende macht in dit opzicht niet te binden, maar haar in staat te stellen, deze aangelegenheid naar de gebleken behoeften te regelen, bepaalt artikel 17 dat de straf zal worden ondergaan in eene of meer daarvoor bestemde inrichtingen. Ook de mogelijkheid om te eeniger tijd een of twee vaartuigen tot strafscheppen te bestemmen, is hierdoor derhalve opengelaten.

Dat werkelijk de tuchtklasse een afschrikkend karakter heeft; dat menige weerbarstige natuur aldaar tot onderwerping kan worden gebracht; dat menig militair door een verblijf aldaar voor de krijgsmacht behouden blijft, heeft de ondervinding bij de landmacht bewezen. Voor de zeemacht is de zaak nieuw; maar er is geen enkele reden denkbaar, waarom zij voor het eene deel der krijgsmacht gunstig zou werken, en voor het andere niet.

Al wat over de strafklasse voor de zeemacht in de stukken betreffende het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht is gezegd, geldt evenzeer voor de tuchtklasse. Van hare invoering worden voor de discipline bij de marine de beste vruchten verwacht, want de behoefte aan eene straf van meer intensieve zwaarte dan de thans bestaande, die zich na het wegvallen der lijfstraffen maar al te dikwijls heeft doen gevoelen, zal waarschijnlijk door de invoering van deze nieuwe straf bevredigd zijn.

Art. 18. De in de toelichting van artikel 18 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht aangevoerde redenen, waarom voor de plaatsing in de strafklasse een betrekkelijk langdurige minimum-termijn moest worden bepaald, geldt evenzeer voor de plaatsing in de tucht-

¹⁾ Ook heeft hij dan het nadeel, dat de toepassing op de groote schepen eene geheel andere is dan op de kleine.

klasse. Een maximum van één jaar wordt voor deze krijgstuuchtelijke straf voldoende geacht.

Art. 19. Volgens het slot van artikel 18 gaat de straf van plaatsing in de tuchtklasse in, onmiddellijk nadat zij is opgelegd.

Wordt de straf aan boord van een varend schip opgelegd, dan is natuurlijk de overbrenging van den gestrafte naar de voor de uitvoering daarvan bestemde inrichting feitelijk onmogelijk. Hij ondergaat dan zijne straf aanvankelijk aan boord. Het spreekt van zelf, dat hij dan aldaar in arrest gehouden moet worden, totdat hij kan worden overgebracht. Werd hem de vrijheid gegeven, het schip, bij voorbeeld wanneer het op reis eene haven aandoet, te verlaten, dan zou hij zich meer dan waarschijnlijk wel aan de uitvoering der straf die hem wacht, trachten te onttrekken.

Maar ook wanneer de straf aan een militair aan den wal wordt opgelegd, bestaan er bezwaren tegen de onmiddellijke overbrenging van den gestrafte, en wel vooreerst van administratieve aard: zijne kleeding en uitrusting moeten namelijk in orde gebracht en zijne komst aangekondigd worden. Daarenboven zou, met het oog op een eventueel beklag, die overbrenging toch niet terstond mogen plaats hebben. Ook voor hem moet dus de bepaling gelden, dat de met plaatsing in de tuchtklasse gestrafte onmiddellijk na de oplegging der straf van rechtswege voorloopig in arrest is. Dit voorschrift dient tevens om te voorkomen, dat de gestrafte zich middelerwijl aan nieuwe vergrijpen schuldig maakt.

In arrest. Met voordacht wordt deze algemeene uitdrukking gekozen, aangezien het van de omstandigheden zal afhangen, of licht arrest, dan wel verzwaard of streng arrest zal moeten worden toegepast. De beslissing dienaangaande moet aan den verantwoordelijken kommandeerenden officier worden overgelaten.

Art. 20. Het ontwerp bevat geene uitdrukkelijke bepaling aangaande de gevallen waarin de zoogenaamde „verlenging” van het verblijf in de tuchtklasse is geoorloofd. Ware eenig voorschrift dienaangaande noodzakelijk, dan zou het natuurlijk evenzeer betrekking moeten hebben op den bij vonnis tot plaatsing in de strafklasse veroordeelden militair, wiens plaatsing in de tuchtklasse tijdens zijn verblijf in de strafklasse wordt bevolen, en die alzoo na het uiteinde van de hem bij vonnis opgelegde straf in de tuchtklasse moet worden overgebracht.

De omstandigheid dat zoodanige bepaling wel voorkwam in het oorspronkelijk ontwerp van wet tot wijziging van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, uit welk later weder opgenomen wetsontwerp de Wet van 14 November 1879, Stbl. n° 191, is ontstaan; — dat in die wet zoodanige bepaling niet voorkomt; — doch dat desniettemin thans krachtens het bestaande Voorschrift betrekkelijk het Algemeen Dépôt van Discipline ¹⁾ het verblijf in de tweede klasse kan worden verlengd; — en dat deze administratieve bepaling door sommigen wordt gegispt, dit alles maakt het wenschelijk rekenschap te geven, waarom het tegenwoordig wetsontwerp de bevoegdheid tot „verlenging” niet uitdrukkelijk vermeldt.

In hoofdzak zal het daartoe voldoende zijn, indien de geschiedenis van deze aangelegenheid wordt nagegaan.

Het tweede lid van artikel 13 van bovenbedoeld oorspronkelijk ontwerp ²⁾ luidde:

1) Ministerieele Beschikking van 4 Aug. 1881, Rec. Mil. B. U. blz. 2072, en van 2 Maart 1883, Rec. Mil. B. U. blz. 2254.

2) Bijlagen 1867—1868, blz. 199.

„Na verloop van dien [d. i. den bij het vonnis bepaalden] tijd wordt hij in de gewone klasse van militairen teruggebracht, tenzij de kommanderende officier van het corps, waartoe hij behoort, van oordeel is, dat de termijn, ter zake van wangedrag in de klasse van discipline, behoort te worden verlengd”.

In de Memorie van Toelichting¹⁾ wordt ten aanzien van deze bepaling gelezen:

„Daar het zou kunnen gebeuren, dat hij zich in de klasse van discipline aan zoodanig wangedrag schuldig maakte, dat de chef van het corps hem te dier zake krachtens zijne disciplinaire regtsmagt zou kunnen terugzenden naar die klasse, zoo behoort aan dien chef de bevoegdheid te worden gelaten, den termijn te verlengen. Daardoor wordt geen inbreuk gemaakt op de regterlijke beslissing, omdat alleen wangedrag in de klasse tot verlenging mag leiden: Eene verplichte terugbrenging in de gewone klasse zou den prikkel tot verbetering wegnemen en het doel der plaatsing in de klasse van discipline doen missen”.

Aangaande de voormelde bepaling werd door de Rapporteurs der Tweede Kamer in het Voorloopig Verslag²⁾ gezegd:

„De 2de alinea van dit artikel houdt eene zeer willekeurige bepaling in, die weder in strijd is met het beginsel van art. 4, dat aan de plaatsing in eene klasse van discipline het karakter van straf geeft. De kommanderende officier zoude door deze bepaling de strekking en gevolgen van een regterlijk vonnis kunnen wijzigen. Dat kan onmogelijk worden toegelaten”.

In de Memorie van Beantwoording³⁾ verdedigde de Regeering de bepaling in dezer voege:

„De opmerking omtrent het willekeurige der bepaling van de 2de alinea van artikel 13, berust op een misverstand. Zoo als reeds in de Memorie van Toelichting is verklaard, en duidelijk in art. 13 is uitgedrukt, mag de verlenging uitsluitend geschieden op grond van wangedrag in de klasse van discipline. Hierdoor wordt het regterlijk vonnis noch gewijzigd, noch verzwaaard, omdat de verlenging nimmer kan zijn een gevolg van het vonnis of van het misdrijf, waarover dat vonnis is gewezen, maar van wangedrag of vergrijpen, na die veroordeeling en na de plaatsing in de klasse gepleegd”.

De tegenstanders der bepaling waren door dit betoog niet overtuigd. Na hernieuwde indiening van het ontwerp werd in het Voorloopig Verslag⁴⁾ gezegd:

„Op nieuw is er met nadruk op aangedrongen, dat de 2de alinea van dit artikel zoude wegvallen. Onder verwijzing naar het Voorloopig Verslag van 16 Februarij 1869, kwam men weder op tegen het denkbeeld om aan een kommanderenden officier de bevoegdheid tot wijziging eener regterlijke uitspraak te schenken: een denkbeeld, dat met de eerste regtsbeginselen in strijd is”.

De Regeering hield de juistheid harer zienswijze vol, doch trok het besproken lid van artikel 13 in op de navolgende gronden⁵⁾:

„De bedenking tegen de 2de alinea van dit artikel is op nieuw herhaald, maar reeds bij de Memorie van Beantwoording op het vroeger Verslag wederlegd. Hoe men in de bevoegdheid van den kommanderenden officier om wegens wangedrag in de klasse van discipline, dus wegens feiten gepleegd na de veroordeeling, het verblijf aldaar te verlengen, eene bevoegdheid tot wijziging der regterlijke uitspraak kan zien, is moeilijk te bevatten. Krachtens zijne disciplinaire regtsmagt

1) Ibid., blz. 202.

2) Bijlagen 1868—1869, blz. 1025.

3) Ibid., blz. 1120.

4) Bijlagen 1869—1870, blz. 1418.

5) Ibid., blz. 1634.

heeft de kommanderende officier de bevoegdheid den veroordeelde dadelijk na de expiratie van den tijd bij het vonnis bepaald, wegens nieuw wangedrag op nieuw in die klasse te plaatsen, en de tweede alinea had alleen de strekking om bepaaldelijk uit te drukken, dat de verlenging alleen wegens zoodanig wangedrag en niet wegens de feiten waarover de regter uitspraak heeft gedaan, mag geschieden. Vermits dit ook door reglementaire voorschriften kan worden voorkomen, en de alinea aanstoot blijft geven, kan zij zonder veel bezwaar vervallen".

Dienovereenkomstig luidt nu het laatste lid van artikel 7 van het bovenaangehaald Voorschrift betrekkelijk het Algemeen Dépôt van Discipline:

"Indien een zoodanig militair zich gedurende zijn verblijf bij het Depot schuldig maakt aan overtredingen, bedoeld bij Art. 31 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te lande, kan hij ter zake daarvan, na expiratie van den bij het vonnis bepaalden tijd, *op nieuw*, in de 2de Klasse worden geplaatst door den hoofdofficier, bedoeld bij Artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 2 Juni 1878, N° 28".

Na aandachtige lezing van de vorenstaande stukken zal men wel geen nader uitvoerig betoog verlangen ten bewijze dat op de tegenwoordig gevolgde handelwijze niets valt aan te merken. De laatstaangehaalde bepaling is zelfs, in beginsel, veel juister dan de oorspronkelijk in 1869 voorgestelde. In deze laatste toch werd gesproken van verlenging van den termijn; en waarschijnlijk is het deze onnauwkeurige, thans nog menigmaal gebezigde uitdrukking, die destijds aanleiding gaf en nog steeds aanleiding blijft geven tot misvattingen. Er moet namelijk geen sprake zijn van verlenging van den termijn (voor welken de plaatsing oorspronkelijk is uitgesproken), maar alleen van eene nieuwe straf, ter zake van een nieuw feit in verband met een voortdurend wangedrag gedurende den loop van den termijn, voor welken de straf is opgelegd; evenals aan den veroordeelde, die in de strafgevangenis een misdrijf pleegt, opnieuw gevangenisstraf wordt opgelegd. Volkomen juist is dit in de bovenaangehaalde, van de Regeering uitgegane stukken in het licht gesteld. Volkomen juist was ook hare verklaring, dat de voorgestelde bepaling eigenlijk overbodig was, vermits deze alleen strekte om eene krachtens het Reglement van Krijgstucht reeds bestaande disciplinaire bevoegdheid opnieuw te erkennen.

De geheele kwestie komt thans eenvoudig hierop neder, of ook voor hen die in de tuchtklasse of in de strafklasse zijn opgenomen, de plaatsing in de tuchtklasse als krijgstuhtelijke straf wegens de gedurende hun straftijd gepleegde vergrijpen zal bestaan. Dat deze vraag in bevestigenden zin moet worden beantwoord, en die plaatsing of, wil men, die verlenging van het verblijf (niet van den termijn) in de tuchtklasse alzoo in de in artikel 22 van het ontwerp jet. 23 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht bedoelde algemeene maatregelen van bestuur zal worden opgenomen onder de krijgstuhtelijke straffen, die aan de in de tuchtklasse en aan de in de strafklasse geplaatsten opgelegd kunnen worden, hieraan valt niet te twifelen.

Dat die nieuwe plaatsing of verlenging alleen op grond van een of meer nieuwe feiten geoorloofd zal zijn, blijkt implicite uit artikel 20, en kan bovendien in de nader uit te vaardigen voorschriften zekerheidshalve nog uitdrukkelijk vermeld worden.

De eenige vraag die nadere overweging verdient, en die bij gelegenheid van de regeling der inrichting van de klassen zal worden beslist, is deze, of de bevoegdheid om die straf op te leggen, behoort toe te komen aan den kommandeerenden officier daarvan, aan

den kommandeerenden officier van het korps waarbij zij eventueel zullen worden ingedeeld, of aan den kommandeerenden officier van het korps enz, waartoe de gestrafte behoort.

De in artikel 20 vervatte bepaling heeft alleen ten doel, allen mogelijken twijfel aangaande den aanvang van de tweede straf, aangaande het gelijktijdig loopen van de twee termijnen, of aangaande de noodzakelijkheid om den gestrafte na verloop van den eersten termijn naar zijn korps terug te brengen, op te heffen.

Art. 21. De plaatsing in de tuchtklasse strekt, om den gestrafte tot een beter militair te vormen. Aan die vorming kan echter geene zorg besteed worden, zoolang hij streng arrest ondergaat, want hij is dan, volgens het laatste lid van artikel 10, uitgesloten van het verrichten van elken dienst buiten de localiteit, waarin hij de straf ondergaat. Het is derhalve rationeel, dat de tijd door hem in streng arrest doorgebracht, niet medetelt voor den tijd van zijn verblijf in de tuchtklasse.

De bepaling zal ook voor de discipline in de tuchtklasse bevorderlijk wezen. Tegenwoordig toch gebeurt het niet zelden, dat manschappen bij het Dépôt van Discipline geplaatst, zich opzettelijk schuldig maken aan vergrijpen, omdat zij aan eene opsluiting in provoost of cachot de voorkeur geven boven hunne gewone diensten. De nu voorgestelde regeling maakt eene dergelijke poging om die diensten te ontloopen, geheel vruchteloos.

Art. 22. Men vergelijke de aantekeningen in de Memorie van Toelichting van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht bij de in dit artikel genoemde artikelen.

Ook artikel 24 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht wordt voor de in eene tuchtklasse geplaatste militairen toepaslijk verklaard ¹⁾. De redenen waarom de tijd door een veroordeelden militair in eene strafklasse doorgebracht, niet als dienstdag wordt medegerekend, gelden evenzeer ten aanzien van den in eene tuchtklasse doorgebrachten tijd. „Hoewel die tijd niet buiten dienst wordt doorgebracht, zijn de in deze klassen geplaatsten toch aan den gewonen dienst bij de korpsen onttrokken, trekt de Staat van hun dienst geen voordeel. Ook als verscherping der straf verdient het trouwens aanbeveling. Het is echter wenschelijk de zaak bij de wet [op de Krijgstucht] zelve te regelen, als een gevolg van de [krijgstuchtelijke] straf, en niet als eene voorwaarde der verbintenis, terwijl geene reden bestaat om ten opzichte der miliciens bij overeenstemming van gronden eene afwijkende bepaling aan te nemen” ²⁾, of om voor hen dezelfde bepaling te plaatsen in de wet die de nieuwe regeling van den dienstplicht zal bevatten.

[Het doel waarmede het tweede lid van artikel 22 in dit ontwerp is opgenomen, wordt op eenvoudiger wijze bereikt, indien in artikel 23 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht achter het in den aanvang daarvan voorkomende woord „strafklasse” worden ingevoegd de woorden: „of in de tuchtklasse”.]

Hier zij nog opgemerkt, dat bij de samenstelling van den algemeenen maatregel van bestuur, uit te vaardigen ingevolge dit artikel jct. art. 23 van het voormelde ontwerp, ook de wijze waarop de plaatsing in de tuchtklasse aanvankelijk aan boord wordt onder-

¹⁾ Vgl. de Memorie van Toelichting van dat artikel.

²⁾ Mem. v. Toel. van art. 15 der wet van 14 Nov. 1879, Stbl. n°. 191, Bijl. 1876—77, 203, n°. 3.

gaan, meer in bijzonderheden dan in de wet van 1879, Stbl. n°. 194, geschied is, zal moeten worden geregeld. Behalve dat die maatregel gelijksoortige bepalingen als thans in het tweede lid van artikel 10 dier wet vervat zijn, zal moeten inhouden, zal daarbij, bij voorbeeld, moeten worden voorgeschreven, in welke bijzondere tenue de gestrafte zal worden gekleed, — dat hij zooveel mogelijk van de andere equipage afgezonderd moet worden gehouden en ook afzonderlijk zal moeten schaften, — dat hij, wanneer hij geen dienst heeft, op eene bepaalde plaats zal moeten verblijven, — dat hem het genot van tabak en het koopen van versnaperingen of andere voorwerpen bij den zoogenaamden „kadraaier” of venter verboden is, enz.

Art. 23. In den vredestoestand schuilt voor menig krijgsman, vooral voor menig minder militair tal van gevaren. Zij die op het platte land een eenvoudig, geregeld, ja eentoonig leven leidden, zien zich plotseling overgeplaatst in de steden met al hare verleidingen van velerlei aard; de aan het bezoek van tapperijen of andere inrichtingen van minder allooi gewende stedeling vindt in zijn vrijen tijd steeds kameraden, bereid en geneigd om hem daarheen te vergezellen; de gelegenheden om misbruik van sterken drank te maken, zijn, helaas, in den omtrek der kazernen menigvuldig. Dat in dit alles de bron ligt voor menig krijgstuuchtelijk vergrijp, ligt voor de hand.

In tijd van oorlog evenwel zijn die gevaren veel minder groot, hebben de militairen minder ledigen tijd, en eischt de dienst eene veel grootere inspanning.

Het is alzoo niet onwaarschijnlijk, dat de in de tuchtklassen geplaatsten alsdan flinke militairen zullen zijn, van wie het vaderland niet onbeduidende diensten zal kunnen trekken.

Om deze reden wordt bij artikel 23 den Koning de bevoegdheid gegeven om, hetzij de tuchtklassen op te heffen, zoodat dan de gestraften weder naar hunne korpsen enz. kunnen terugkeeren, hetzij aan die klassen eene bijzondere bestemming te geven.

Een dergelijken maatregel toe te passen op de in de strafklassen geplaatsten, zou natuurlijk geene aanbeveling verdienen.

Art. 24. De bijkomende straf van gedeeltelijke of geheele inhouding der soldij, bij dit artikel facultatief of imperatief aan de arreststraffen verbonden, bestaat tot dusver als zoodanig niet voor de landmacht. Bij de zeemacht heeft deze straf een uitnemende werking, en dat hare invoering ook voor de landmacht zeer wenschelijk is, blijkt uit de praktijk bij onderscheiden korpsen, waar de inhouding van soldij als administratieve maatregel reeds dikwerf wordt toegepast.

Niet zelden zijn krijgstuuchtelijke vergrijpen te wijten aan misbruik van sterken drank. De inhouding van soldij zal alzoo, naar men mag verwachten, te gelijker tijd vermindering van dat misbruik en vermindering van indisciplinaire gedragingen ten gevolge hebben, en zij zal bij de landmacht vooral ter bereiking van dat doel worden opgelegd.

De vraag of de ingehouden soldij in 's Rijks kas gestort zal worden, dan wel of daaraan eene andere bestemming behoort te worden gegeven, bij voorbeeld voor de zeemacht storting in het Fonds voor oude en gebrekkige zeelieden, verdient nadere overweging. In ieder geval zal deze administratieve aangelegenheid zóó worden geregeld, dat de inhouding van soldij werkelijk een geldelijk nadeel voor den gestrafte oplevert. Volgens de bij de landmacht geldende bepalingen is dit thans niet het geval.

Art. 25. De ondervinding heeft geleerd, dat onder alle tuchtmiddelen geen enkel eene zoo gevoelige en afschrikkende, dus nuttige werking heeft, als de vermindering van voeding. Na zeer breedvoerige debatten, waarbij ook Graaf von MOLTKE haar behoud met warmte bepleitte, in het Duitsche militaire strafwetboek opgenomen ¹⁾ — bij artikel 8 der Wet van 14 April 1886, Stbl. n°. 62, voor de twee eerste dagen van alle vrijheidsstraffen van het gemeene recht ingevoerd, — in de wetgeving van een groot aantal andere rijken, bijv. Noorwegen, Denemarken, Oostenrijk-Hongarije, Finland, Rusland, Zwitserland uitdrukkelijk gehandhaafd, — elders krachtens voorschriften ter uitvoering van de wetten evenzeer toegelaten, — is deze strafverscherping ook in onze nieuwe Wet op de Krijgstucht bepaald onmisbaar.

Volgens het ontwerp zal zij uitsluitend met de straf van streng arrest gepaard kunnen gaan, vooreerst omdat zij als tuchtmiddel niet dan in ernstige gevallen moet worden toegepast; ten andere omdat de contrôle op de richtige en gestrengde naleving van het régime bij het licht en het verzwaaard arrest in den regel onmogelijk zoude zijn; eindelijk omdat de met licht of met verzwaaard arrest gestrafte militair, behoudens de bepaling van het slot van artikel 9, zijn gewonen dienst moet blijven verrichten, en het derhalve niet aangaat, hem minder voedsel te verstrekken en zoo doende zijne lichaamskrachten te verzwakken.

Bij de zeemacht kan de vermindering van kost bij het provoostarrest tegenwoordig worden opgelegd gedurende 5 achtereenvolgende dagen of voor een langeren straftijd met ten minste om den derden dag gewone voeding; — bij de landmacht: aan de onderofficieren bij het cachot of gat ten hoogste gedurende 4 dagen, en bij de provoost om den anderen dag gedurende ten hoogste 14 dagen, en aan de mindere militairen bij het cachot of gat gedurende 4 dagen, of om den anderen dag gedurende 8 dagen, en bij de provoost om den anderen dag gedurende ten hoogste 14 dagen.

Er is geen enkele reden, waarom dergelijk verschil in de regeling zou moeten worden behouden.

Volgens het ontwerp zal de voeding op water en brood kunnen plaats hebben:

- a) om den anderen dag;
- b) gedurende ten hoogste 4 achtereenvolgende dagen, hetzij de eerste, wanneer men de straf dadelijk zoo gevoelig mogelijk wil maken, hetzij vier dagen in het midden van den straftijd, hetzij de vier laatste dagen, wanneer men het nuttig acht, dat juist aan het einde der straf de indruk het krachtigste zij; en
- c) tweemaal gedurende ten hoogste 3 achtereenvolgende dagen, wanneer het bijv. wenschelijk wordt bevonden, de straf zoowel in het begin als aan het einde daarvan te verscherpen.

Bij het vervallen van het cachot of gat als straf voor de onderofficieren en de mindere militairen der landmacht, is het wenschelijk dat aan het water-en-brood régime bij het streng arrest eenige uitbreiding worde gegeven.

Door het slot van het tweede lid van het artikel wordt gezorgd, dat de beide termijnen met voeding op water en brood elkander niet te snel opvolgen.

Het laatste lid bevat eene bepaling, die tot nog toe in onze wetgeving gemist wordt. Met de tegenwoordige wet in de hand kan men den schepeling 2, 3, 4 of nog meer malen achter elkander eene pro-

1) De bedoelde redevoering van von MOLTKE is o. a. te vinden bij KOPPMANN, Das Militärstrafgesetzbuch f. d. Deutsche Reich mit Commentar, 2e Aufl., Nördlingen, 1885; — Stenograph. Verhandl. des Reichstages, 1872, blz. 814.

voostarrest-straf van 5 dagen te water en brood doen ondergaan. In artikel 127 der Justitiële Voorschriften ¹⁾ is zelfs uitdrukkelijk bepaald, dat, „wanneer een disciplinair gestrafte schepeling zich gedurende het ondergaan dier straf weder aan een krijgstuchtelijk vergrijp schuldig maakt, hem andermaal eene krijgstuchtelijke straf kan worden opgelegd, zoo noodig dezelfde straf tot het daarvoor bepaalde maximum, al ware reeds bij de eerste straf het maximum opgelegd, en dat dan de andermaal op te leggen straf zal ingaan op den dag, waarop de eerste straf zal zijn geëindigd.” Dit gaat, hoewel het volkomen in overeenstemming is met de wet, voor het hierboven vermelde geval te ver. Daarom bepaalt het slot van artikel 25, dat ook bij het na elkander doen ondergaan van twee of meer straffen van streng arrest de strafverscherping van vermindering van kost altoos in dier voege moet worden toegepast, dat het aantal dagen waarop gewone voeding wordt verstrekt, steeds ten minste even groot zal moeten zijn als het daaraan voorafgegaan aantal dagen waarop de vermindering van kost is toegepast.

Ten slotte zij opgemerkt, dat deze bijkomende straf alleen op die onderofficieren zal kunnen worden toegepast, die den rang van sergeant (of fourier) of een minderen rang bekleeden. Voor de hogere onderofficieren wordt de maatregel niet noodzakelijk geacht.

Art. 26. Het verbod om buiten dienst wapenen te dragen, is tegenwoordig geene straf. Het wordt echter als administratieve veiligheidsmaatregel toegepast, en dit wel bij enkele korpsen zeer veelvuldig.

Dit is verkeerd.

Gelijk elk militair steeds zijne bevoegdheid om ook buiten dienst wapenen te dragen, op hoogen prijs moet stellen, zoo moet hij ook inzien, dat in het verbod daarvan voor hem eene schande gelegen is. Bovendien ontardt de maatregel, zóó lichtelijk toegepast, in eene indirekte tegemoetkoming aan de in de dagbladen geuite, dikwerf zeer overdreven klachten. Kwam het misbruik van de wapenen zoo veelvuldig voor, dat preventieve maatregelen van algemeene strekking daartegen noodig waren, de Regeering zou niet schromen ze te nemen. Langs een omweg mag dat doel echter niet bereikt worden.

Om die redenen wordt dan ook voorgesteld, het hier bedoelde verbod als bijkomende straf facultatief te doen gepaard gaan uitsluitend aan het streng arrest en aan geene lichtere straffen.

De maatregel betreft uitsluitend de militairen der landmacht en de niet ingescheepte mariniers. Volgens de thans bestaande voorschriften gaan de ingescheepte mariniers steeds zonder wapenen aan den wal. Ditzelfde is het geval met de andere mindere militairen der zee-macht, die buitendien geen eigen wapen hebben.

Art. 27. Disciplinaire macht is een rechtsgevolg van eene tusschen twee personen bestaande ambtelijke verhouding. Zoodra deze verhouding een einde genomen heeft, is derhalve ook die macht rechtens te niet gegaan ²⁾. Algemeen wordt dan ook erkend, dat aan hem die als ambtenaar zijn ontslag heeft verkregen, geene disciplinaire straf meer opgelegd mag worden. Hieruit volgt echter niet, dat, wanneer de dienstdag van een ambtenaar verstrijkt, terwijl hij eene hem vóór zijn ontslag opgelegde disciplinaire straf ondergaat, de verdere uitvoering van die straf zou moeten worden gestaakt. Wel bestond vroeger bij de militaire autoriteiten

1) Verorden. voor de Kon. Nederl. Zeem., III, hoofdst. XI.

2) LABAND, Staatsrecht, I, blz. 454.

vrij algemeen de meening, dat een militair die op het tijdstip waarop hij — milicien zijnde — in het genot van verlof gesteld of gepasporteerd, en — vrijwilliger zijnde — gepasporteerd had behooren te worden, eene disciplinaire straf ondergaat, op dat tijdstip van het verdere gedeelte der hem opgelegde straf moest worden ontheven, ten einde met verlof of met paspoort te kunnen vertrekken. Maar bij Aanschrijving van den 13^{den} Juli 1883 ¹⁾ heeft de toenmalige Minister van Oorlog de autoriteiten der Landmacht opmerkzaam gemaakt op het onjuiste van die meening, en er op gewezen, „dat de wet die de bevoegdheid geeft disciplinaire straf op te leggen, moet geacht worden de geheele tenuitvoerlegging daarvan te hebben gewild, zonder dat daarop van invloed kan zijn de omstandigheid, dat de gestrafte, indien hij zich niet aan overtreding der krijgstuicht had schuldig gemaakt, reeds vroeger met groot verlof gezonden of gepasporteerd zoude zijn”. De tegenovergestelde beslissing zou gelijk staan met het aan den militair, en in het algemeen aan den ambtenaar verleen van een vrijbrief, om den laatsten dag van zijn ambtenaarschap de grofste disciplinaire vergrijpen ongestraft te begaan, gelijk trouwens, vóórdat de bovenvermelde Aanschrijving in het Recueil Militair was opgenomen, herhaaldelijk geschiedde.

Ten einde nu aan het verschil van opvatting ten aanzien van dit punt voor goed een einde te maken en tevens te gemoet te komen aan de bedenking, dat een maatregel van tucht niet mag worden toegepast op iemand die niet meer in gesubordineerde betrekking tot een ander staat, bepaalt artikel 26 dat de met arrest gestrafte militair wiens werkelijke of geheele diensttijd verstrijkt gedurende het ondergaan van de straf, niet met onbepaald verlof huiswaarts gezonden of uit den militairen dienst ontslagen wordt, vóórdat zijn straftijd is verstreken.

Het artikel handelt alleen over de arreststraffen. Uit het stilzwijgen der wet ten aanzien van de andere straffen zal terecht worden afgeleid, dat dáárvoor de volkomen consequente toepassing van het bovenvermelde beginsel niet wordt verlangd. De strafdienst toch is te onbeduidend om voor het ondergaan daarvan den gestrafte nog langer in dienst te houden. Andere meer of minder belangrijke straffen kunnen nog vóór het verleen van het verlof of ontslag worden uitgevoerd (verlaging, berisping). Voor de plaatsing in de tucht-klasse eindelijk is eene dergelijke bepaling niet noodig, omdat de daarin doorgebrachte tijd niet als diensttijd wordt medegerekend ²⁾, en deze alzoo gedurende dien tijd niet kan verstrijken.

Dat ook vooral ten aanzien van een militair wiens diensttijd op enkele dagen na verstreken is, de straf oordeelkundig gekozen moet worden, ligt voor de hand. Meestal zal, ten einde de bepaling van artikel 27 niet noodeloos verzwarend werke, een verzwaard of streng arrest van korten duur te verkiezen zijn boven een meer langdurig licht arrest.

De werkelijke of de geheele diensttijd. Deze dubbele uitdrukking wordt gebezigd met het oog op de dienstplichtigen en op de vrijwillig dienenden.

Art. 28. Voor de toelichting van dit artikel kan worden verwezen naar de aantekening bij artikel 26 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht.

Hier zij nog opgemerkt dat de met arrest gestrafte militair het recht om ridderorden enz. te dragen, gedurende den straftijd niet verliest. De arreststraffen schijnen niet zwaar genoeg, om den daarmede gestraf-

1) Rec. Mil. B. U. blz. 2371.

2) Art. 22 van het Ontw. jct. art. 24 Ontw. Mil. Swb.

ten militair nog bovendien te treffen met een maatregel, die voor hem steeds zeer pijnlijk en vernederend is. Ook zoude het al te lastig zijn, indien de chevrons voor trouwen dienst bij het ondergaan van arreststraffen telkens moesten worden weggetornd en daarna weder opgenaaid.

Dat de militair die het recht verliest om medailles enz. te dragen, tevens gedurende dien tijd de daaraan verbonden verhoogde soldij zal moeten missen, behoeft niet in de wet te worden bepaald.

Art. 29. In afwijking van artikel 9 van het Wetboek van Strafrecht en van artikel 6 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht zijn de lijsten van de straffen in de artikelen 3—5 en 30—32 van het ontwerp zóó ingericht, dat de lichtste het eerst en de zwaarste het laatst worden vermeld. Aan deze volgorde wordt hier de voorkeur gegeven, omdat in deze wet niet, gelijk in de genoemde wetboeken, op ieder feit eene afzonderlijke straf kan worden gesteld. Ten einde nu aan den belanghebbende als 't ware aanschouwelijk voor te stellen, hoe de straffen geleidelijk zwaarder worden naar mate van de zwaarte van zijn vergrijp en naar gelang hij in zijn indisciplinair gedrag volhardt, dienen zij in de wet in eene duidelijk in het oog vallende opklimmende reeks te worden vermeld.

AFDEELING II.

Krijgstuchtelijke straffen bij een leger te velde.

Vergrijpen tegen de krijgstucht zullen te velde in veel mindere mate voorkomen dan in tijd van vrede, omdat alsdan de gelegenheden om zich daaraan schuldig te maken, veel minder aanwezig zijn en de feiten veel spoediger een ernstig en dus strafrechtelijk karakter aannemen.

Bij de beoordeeling van de wijze, hoe krijgstuchtelijke straffen in oorlogstijd zullen ten uitvoer worden gelegd, dient men rekening te houden met de omstandigheid, dat voortdurende verplaatsing eene kenmerkende eigenschap is van een te velde opereerend leger, met de vermoeienissen, de ontberingen, de gevaren, waaraan alsdan de militair dagelijks blootgesteld is, de zeer verschillende toestanden waarin hij zich kan bevinden, enz.

Eerst na dat alles te hebben overwogen, kan men overgaan tot het vaststellen eener lijst van straffen, welker tenuitvoerlegging onder alle omstandigheden verzekerd is.

Art. 30. *Straffen voor de officieren.* Ook te velde zal de berisping voor de officieren een zeer doelmatig disciplinair strafmiddel zijn, want vooral in die omstandigheden is bij hen het gevoel van eer en plicht sterk geprikkeld, en reeds eene ontevredenheidsbetuiging van den bevoegden meerdere zal dan voor hen eene aangrijpende straf wezen.

Slechts ééne soort van arreststraf is behouden, vermits het wel niet denkbaar is, dat men onder zoodanige omstandigheden den officier buiten waarneming van dienst zal kunnen of willen laten.

Art. 31. *Straffen voor de onderofficieren.* Ook voor den onderofficier is de berisping alsdan eene doeltreffende straf, die met het oog op zijnen gewichtigen werkkring, zijnen moreelen en intellectueelen toestand eene goede uitwerking belooft.

De straffen van arrest zullen bij hen geen uitgebreide toepassing vinden, omdat zij, bij onvoldoende plichtsbetrachting, al spoedig in de termen zullen

vallen voor de verlaging, die des te eerder op hen zal worden toegepast, naar gelang hun mindere dienstijver van nadeeligen invloed zal zijn op hunne minderen.

Art. 32. *Straffen voor de mindere militairen.* Neemt men in aanmerking dat zich vooral in oorlogstijd ook onder hen tal van ontwikkelde personen zullen bevinden, dan is het behoud der straf van berisping ook voor hen voldoende gerechtvaardigd. Men mag immers aannemen, dat het toepassen der straffen ook door de allereerst daartoe bevoegden, steeds op oordeelkundige wijze zal geschieden; door hunnen rang, door hunnen leeftijd, door hun karakter geven de kapiteins daarvoor de noodige waarborgen. Zij zullen de straf van berisping bij voorkeur toepassen op hen, die voor het afkeurend woord gevoelig zijn.

Het schijnt minder gewenscht, den strafdienst ook als krijgstuhtelijke straf bij het leger te velde te behouden, aangezien het niet raadzaam is, alsdan eenige niet volstrekt noodzakelijke inspanning van de fysieke krachten van den soldaat te vorderen. Behalve dat het niet wel mogelijk zal zijn, hem bij zijne veeltijds hoogst vermoeiende diensten nog strafdienst te doen verrichten, is, ook bij het minder ontwikkelde individu, de lichamelijke toestand van overwegenden invloed op den moreelen; en alles wat op dezen laatsten nadeelig zou kunnen inwerken, moet zorgvuldig worden vermeden. Daarom is ook geen sprake van vermindering van kost noch van inhouding van soldij.

In den oorlog komen echter zware werkzaamheden voor, die door de noodzakelijkheid worden geboden, en die, worden zij niet door de gestraften uitgevoerd, toch door anderen zouden moeten worden verricht.

Daaronder bekleeden het maken en verbeteren van versterkingen en communicatiën eene eerste plaats. De met arrest gestraften zullen daarbij nuttig werkzaam kunnen zijn.

Daarenboven zal ook het verrichten van de meest bezwarende corveeën tot den arbeid der met streng arrest gestraften behooren.

Bij de korpsen waarbij eene indeeling in klassen bestaat, zal de straf van verlaging zeker met voordeel kunnen worden aangewend.

De plaatsing in eene tuchtklasse zou op de mindere militairen bij een leger te velde niet toegepast kunnen worden; want de tuchtklassen in oorlogstijd kunnen of worden opgeheven en de daarbij geplaatsten naar hunne korpsen teruggezonden, of worden gebezigd tot den dienst in eene vaste sterkte, waaraan de gestraften uit het leger te velde kunnen worden overgeplaatst.

Art. 35. Het verschil tusschen het licht en het streng arrest zal onder de hier bedoelde omstandigheden niet zeer groot kunnen zijn. De met streng arrest gestraften zullen alleen aan eene meer voortdurende bewaking moeten worden onderworpen. (Zie het slot van het artikel.)

Eene arreststraf gelijk het licht arrest in gewone tijden zoude onder de meeste omstandigheden geheel illusoir blijken te zijn. Ook voor de toepassing van eene derde soort van arreststraf, overeenkomende met het verzaamd arrest, zou geene gelegenheid bestaan.

Art. 37. Ook artikel 27 moet toepasselijk zijn, aangezien geene bepaling bestaat, krachtens welke de dienstplichtigen of de vrijwilligers, wier dienstdiensttijd gedurende een oorlog verstrijkt, tot het einde daarvan in dienst gehouden kunnen worden.

§ IV. *Oplegging en tenuitvoerlegging van krijgstuchtelijke straffen.*

Art. 38. Het artikel vervangt de artikelen 53 en 54 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande.

Ofschoon niet zonder recht zal kunnen worden beweerd, dat dit voorschrift, als meer van leerstelligen, dan van positieven aard, strikt genomen in eene wet niet te huis behoort, wordt toch op zijn behoud te dezer plaatse prijs gesteld, omdat het de uitdrukking bevat van het hoofdbeginsel, waarvan de militaire autoriteit bij het gebruik maken van de haar toegekende bevoegdheid om krijgstuchtelijke straffen op te leggen, behoort uit te gaan.

Art. 39. Hier wordt een meer positief voorschrift aangaande het in het vorig artikel behandelde onderwerp gegeven.

Uit deze bepaling blijkt namelijk vooreerst, dat bij elke krijgstuchtelijke bestraffing eene hoofdstraf moet worden opgelegd, maar tevens dat combinatie van krijgstuchtelijke hoofdstraffen, op ééne uitzondering na, nimmer geoorloofd is. De in de artikelen 3—5 en 30—32 vermelde straffenlijsten bevatten eene keuze van strafmiddelen van den meest verschillenden aard en zwaarte, ruim genoeg, om opeenstapeling daarvan nooit noodig te doen zijn. Werd zoodanige cumulatie toegelaten, dan zou de bestraffing bovendien al zeer licht eene zwaarte en een omvang kunnen verkrijgen, die haar de aan een tuchtmaatregel te stellen perken zouden doen overschrijden.

In de tweede plaats, en wel in het tweede lid van het artikel, is bepaald, dat de onderscheidene bijkomende straffen alleen vereenigd met de uitdrukkelijk in de wet aangewezen hoofdstraffen kunnen worden opgelegd.

Eindelijk wordt nog, in het eerste lid, beslist, wat er moet geschieden, ingeval één persoon zich schuldig maakte aan meer dan één vergrijp, zonder te onderscheiden, of die verschillende vergrijpen in ééne handeling liggen opgesloten, in ééne daad samenloopen (ééndaadsche samenloop), dan wel of zij door meerdere op zich zelve staande handelingen worden gepleegd (meerdadaadsche samenloop). In beide gevallen kan met de oplegging van ééne hoofdstraf worden volstaan. Voor den meerdadaadschen samenloop van krijgstuchtelijke vergrijpen kan het stelsel of, wil men, kunnen de stelsels van de artikelen 56 en 57 van het Wetboek van Strafrecht niet worden aanvaard, 1° omdat in het disciplinair recht niet op elk vergrijp afzonderlijk eene bepaalde straf wordt gesteld; 2° omdat de krijgstuchtelijke bestraffing, gelijk reeds vroeger werd herinnerd, moet strekken tot vorming van den militair, wiens gedrag het bewijs heeft geleverd, dat hem sommige in den militairen stand gevorderde eigenschappen nog ontbreken, of althans dat hij die nog niet in voldoende mate bezit.

Artt 40—45. Behoudens eenige uitbreidingen waarop later zal worden gewezen, beoogen deze artikelen, de tegenwoordige regeling der bevoegdheid tot het opleggen van krijgstuchtelijke straffen te bestendigen. Het hoofdbeginsel dier regeling is, dat deze bevoegdheid alleen toekomt aan die militaire autoriteiten, wier rang of positie, bezadigdheid, leeftijd of ondervinding de noodige waarborgen geven voor een onpartijdig en nauwgezet onderzoek van de zaak en voor een rechtvaardig oordeel. Voor de landmacht komt nog hierbij, dat alleen de hoogere kommandeerende officie-

ren bevoegd zijn tot het opleggen van de allerswaarste krijgstuuchtelijke straffen.

Dit stelsel werkt goed.

Over willekeur of onverstand bij de gebruikmaking der thans bestaande bevoegdheden valt nagenoeg nooit te klagen. Van inkrimping van die bevoegdheden behoeft derhalve geen sprake te zijn.

Aan den anderen kant behoort men ook zeer omzichtig te wezen met het toekennen van de bevoegdheid om te straffen, aan personen die ze tot dusver niet bezitten. De bij menig jeugdig officier bestaande zucht, om door dadelijke strafoplegging, zonder voldoend voorafgaand onderzoek, aan zijn gezag klem bij te zetten, zou maar al te licht de aanleiding zijn tot een minder juist gebruik van die bevoegdheid.

Art. 40. Aan de in dit artikel genoemde hooge autoriteiten, en, om het zoo uit te drukken, in eersten aanleg ook alleen aan hen, komt de bevoegdheid toe tot het opleggen van alle, ook de zwaarste in de artikelen 3—5 en 30—32 vermelde krijgstuuchtelijke straffen.

Zij bezitten die bevoegdheid echter niet ten aanzien van alle militairen die als hunne minderen zijn te beschouwen, maar alleen ten aanzien van hen die onder hunne bevelen staan, d. i. die aan hun gezag zijn onderworpen.

Nº 1. Dat de hier genoemde hoogste kommandeerende officieren (de schout-bij-nacht, directeur en kommandant in eene maritieme directie, — de generaal, divisie-kommandant enz.) van de hun hier toegekende bevoegdheid in den regel alleen ten aanzien van de onder hen staande kommandeerende of andere hooge officieren gebruik zullen maken, ligt voor de hand. Slechts bij uitzondering zullen zij behoeven in te grijpen in de dagelijksche zaken, voorkomende bij de onder hunne bevelen gestelde onderdeelen der krijgsmacht; en zoodanige bemoeiing is ook zelden wenschelijk. Volgens onze tegenwoordige wetgeving schijnt hun de bevoegdheid om disciplinaire straf op te leggen, zelfs in het geheel niet te zijn toegekend. De Reglementen van Krijgstucht maken alleen gewag van de kommandeerende officieren van schepen of vaartuigen en van korpsen ¹⁾. Dat dezen echter aan de disciplinaire rechtsmacht van hunne chefs onderworpen moeten zijn, behoeft geen betoog. En zelfs moet aan dien chef de voormelde bevoegdheid in haar vollen omvang en onvoorwaardelijk worden toegekend, omdat in zeer enkele gevallen, ook dan wanneer vergrijpen door mindere militairen zijn begaan, aan hem eerder dan aan iemand anders het opleggen van straf toekomt. Men denke bijvoorbeeld aan het geval, dat het vergrijp tegen hem zelf of in zijne tegenwoordigheid gepleegd wordt.

Nº 2. Den kommandeerenden officier van (een of) meer oorlogsvaartuigen. Onder deze uitdrukking vallen zoowel de directeurs en kommandanten der marine in de maritieme directiën, voor zoover zij oorlogsschepen onder hunne bevelen hebben, als de vlootvoogd, de eskader- of divisiekommandanten, de bevelhebbers van afzonderlijke gedeelten der zeemacht ²⁾, de kommandant der zeemacht in Oost-Indië, de stations-kommandanten (zoowel in Oost-, als in West-Indië), de zoogenaamde oudst aanwezende zee-officieren en de kommandeerende officieren aangewezen in artikel 83 der Instructie voor de kommandeerende officieren van Zr. Ms. Oorlogsschepen ³⁾.

¹⁾ Zie art. 126 Justitiële Voorschriften, Verorden. v. d. Kon. Ned. Zeemacht, III, XI.

²⁾ Art. 25 der Instructie voor vlag- of hoofdofficieren enz. Verord. voor de Kon. Ned. Zeemacht, II, II.

³⁾ Verord. voor de Kon. Ned. Zeemacht, II, IV.

Nº 3. Volgens de thans voor de landmacht bestaande administratieve voorschriften ¹⁾ wordt, indien door den kommandeerenden officier van het korps plaatsing in de afzonderlijke of tweede klasse noodzakelijk wordt geacht, de divisie-kommandant en, bij verschil van meening tusschen deze beide autoriteiten, de Minister van Oorlog in de zaak gemoeid. Het is niet wenschelijk, die regeling in den vervolge te bestendigen. Veeleer schijnt het noodzakelijk, ook voor het opleggen van de straf van plaatsing in eene tuchtklasse de volle verantwoordelijkheid te laten rusten op den kommandeerenden officier van het korps, het dienstvak, de dienstafdeeling of de inrichting waartoe de gestrafte behoort. Hiervoor pleiten verschillende redenen: Het is minder juist te achten, dat, waar de wet aan zekere autoriteit eene bevoegdheid heeft toegekend, eene hoogere autoriteit of de administratieve macht in hooger ressort oordeelen over de opportuniteit om van die bevoegdheid gebruik te maken. De beslissing van den Minister, waarbij in ieder geval of de divisiekommandant of de korpskommandant in het ongelijk wordt gesteld, schaadt altoos eenigermate aan het prestige van hem wien dat lot treft. Ook mag worden betwijfeld of de Minister, wiens oordeel zich uitsluitend naar den inhoud van de stukken moet vormen, wel even goed als de met de zaak en met den dader van nabij bekende kommandant van het korps, in staat is, om de wenschelijkheid van den voorgestelden maatregel te beoordeelen.

De bevoegdheid van den kommandeerenden officier van het oorlogsvaartuig, korps enz., om de bij de wet gestelde disciplinaire straffen op te leggen, moet eene in waarheid onbeperkte zijn. De meermalen geuite wensch om hetzij de voormelde autorisatiën te behouden, hetzij de oplegging van de zwaarste krijgstuchtelijke straffen niet te doen plaats hebben, dan na een onderzoek der zaak door, en op advies of met goedkeuring van eene commissie uit de onder zijne bevelen staande officieren, vindt zijn grond meer in somtijds gebleken misbruiken, dan in het belang der zaak zelve. De wet eischt een onderzoek der zaak, het verhoor van den verdachte, rechtvaardigheid, oordeelkundige gebruikmaking van de disciplinaire rechtsmacht. Wordt aan deze eischen door enkele jeugdige kommandeerende officieren mischien niet altoos in allen deele voldaan, dan ligt hierin aanleiding, niet om andere wetsvoorschriften te geven, maar om gestrenger toezicht op de richtige naleving van de bestaande voorschriften te oefenen. Hem wien men verantwoordelijk durft stellen voor de krijgstucht aan boord of bij het korps, moet men ook de volle beschikking durven geven over alle bij de wet toegestane middelen om de krijgstucht te handhaven. Dat daarenboven de gelijkmatige toepassing der wet, waarvoor men in de voormelde autorisatiën een waarborg meent te vinden, hierdoor volstrekt niet verzekerd is, en dat haar behoud alzoo evenmin uit dien hooft noodzakelijk is, heeft de ondervinding geleerd. Ten aanzien van de plaatsing in de tweede of afzonderlijke klasse wordt bij de onderscheidene korpsen op zeer uiteenlopende wijze te werk gegaan.

Het zal voor de geregelde en zekere werking en toepassing van dit artikel noodzakelijk zijn, ten aanzien van verschillende officieren uitdrukkelijk te bepalen en ter kennis van de belanghebbenden te brengen, onder de bevelen van welken hooger officier of autoriteit zij, wat de disciplinaire rechtsmacht betreft, gesteld zijn. Tegenwoordig is dit niet altoos volkomen zeker. Zoo is in dit opzicht de positie, bij

1) Art. 2 van het Voorschrift betreffende het alg. depôt van discipline, Rec. Mil. B. U. blz. 2072.

voorbeeld, van den kommandant van het Koninklijk Instituut voor de Marine, van de officieren die bij de Verificatie van 's Rijks zee-instrumenten of aan andere wetenschappelijke inrichtingen gedetacheerd zijn, van de officieren-machinisten gedetacheerd op de werven, enz. niet uitdrukkelijk geregeld, en is het alzoo twijfelachtig, of zij geacht moeten worden te staan onder de bevelen van den kommandant en directeur in eene maritieme directie, dan wel rechtstreeks en uitsluitend onder den Minister van Marine. Noch bij deze autoriteiten, noch bij de bedoelde officieren mag twijfel dienaangaande blijven bestaan.

Ook zullen dergelijke bepalingen gemaakt moeten worden ten aanzien van de officieren op non-activiteit, zoowel van de zeemacht als van de landmacht. Voor de laatstbedoelden zou bijvoorbeeld kunnen worden bepaald, dat zij voor de disciplinaire rechtsmacht staan onder het bevel van den Bevelhebber in de militaire afdeeling, in welke zij hunne woon- en verblijfplaats hebben.

Derde lid. Het gebeurt vaak, dat, bij afwezigheid of ontstentenis van een der in het eerste lid genoemde officieren, zijne functiën worden waargenomen niet door den hoogsten in hun kommando aanwezigen, doch door een anderen, met een minderen rang bekleeden officier, die met het oog op de te verrichten werkzaamheden beter met die taak kan worden belast.

Zoo wordt bijvoorbeeld de generaal, divisiekommandant der landmacht, in zijn dienst vervangen door den hem toegevoegden chef van den staf, die slechts den rang van luitenant-kolonel of majoor heeft, terwijl zich in dat kommandement onderscheidene kolonels bevinden. Het zou strijden met alle militaire begrippen, deze laatsten, ook wat de disciplinaire rechtsmacht betreft, onder zoodanigen waarnemenden divisiekommandant te stellen. Vermits nu de regeling van dergelijke aangelegenheden in allerlei bijzondere gevallen afhankelijk zal zijn van de op dat oogenblik tot het kommando behorende officieren, kunnen bij de wet geene vaste regelen voor het overgaan van de disciplinaire bevoegdheid worden gegeven.

Art. 41. Over de bevoegdheid tot het opleggen van disciplinaire straffen aan militairen der zeemacht handelt thans o. a. artikel 30 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Water. Dit artikel is verre van duidelijk. Het luidt:

„De handhaving der goede Krijgstucht, bij het Crimineel Wetboek over het Krijgsvolk te Water der Vereenigde Nederlanden, geheelijk toevertrouwd zijnde aan de Commanderende Officieren, zoo zullen, onder hun toeverzicht, de Straffen, wegens overtredingen tegen de Krijgstucht begaan, tegen de Overtreders, door hen, worden uitgesproken, met in achtneming der navolgende bepalingen”.

In dezelfde zinsnede derhalve wordt verklaard dat die straffen „onder hun toeverzicht” (d. i. onder het toezicht of opzicht van de kommandeerende officieren, ergo door anderen), en dat zij „door hen” (alzoo niet door anderen) zullen worden opgelegd. Tegenwoordig¹⁾ wordt, op grond van het bepaalde in de artikelen 11 van het Crimineel Wetboek —, 5—7 der Rechtspleging —, en 7 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water, het artikel steeds in laatstbedoelden zin opgevat. Tot voor eenige jaren evenwel kwam het meermalen voor, dat de kommandeerende officier aan den eersten officier de bevoegdheid

¹⁾ Zie art. 126 der Justitiële Voorschriften, Verorden. voor de Kon. Ned. Zeemacht, III, XI.

toekende om kleine zaken af te doen ¹⁾; en zoolang de lijfstraffen bestonden, werden dan ook op de groote schepen des morgens op de dagwacht talrijke kleine vergripen, vooral die door het jonge volk waren gepleegd, door den eersten officier met „het end” afgedaan. Dat de autoriteit van den kommandant hieronder leed, is nooit gebleken.

Ook bij verschillende andere natiën is aan den eersten officier eene min of meer beperkte bevoegdheid wat aangaat het opleggen van krijgstuchtelijke straffen aan hunne minderen toegekend. Dit is bijvoorbeeld, het geval in Duitschland, Oostenrijk, Engeland en Italië. In Oostenrijk heeft zelfs de officier der wacht de bevoegdheid, des nachts aan zijn wachtvolk zoogenaamde kleine correctie-middelen op te leggen.

Het ontwerp doet een bescheiden stap in dezelfde richting. Het kent aan den eersten officier de bevoegdheid toe, aan de onderofficieren en mindere militairen die op het vaartuig ingescheept zijn, de straffen van licht arrest of eene lichtere straf op te leggen.

Er bestaat niet de minste aanleiding voor de vrees, dat hierin eenige vermindering van macht voor den kommandeerenden officier zal worden gezien, of dat zijn prestige daardoor zal verminderen. Integendeel. Dat prestige zal veeleer worden verhoogd, wanneer hij zich niet meer met alle mogelijke weinig beduidende zaken behoeft in te laten. Daarenboven behoudt hij niet alleen de volle bevoegdheid om alle straffen op te leggen, maar hij heeft tevens de macht, om, indien naar zijn oordeel de eerste officier een niet goed, niet oordeelkundig of niet verstandig gebruik van zijne bevoegdheid gemaakt heeft, met zijne hoogere autoriteit tusschen beide te komen, en de opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden te wijzigen, of de oplegging der straf te niet te doen (art. 52).

Zal alzoo de invloed van den kommandeerenden officier ten gevolge van den nu voorgestelden maatregel zeker niet verminderen, hier komt nog bij dat de bemanning van het vaartuig met meer ontzag tegen den eersten officier zal leeren opzien, en dat deze, beter dan thans, in staat zal zijn, zijne veelomvattende taak op het vaartuig naar den eisch te vervullen en aan de door hem gegeven bevelen klem bij te zetten. Dit is een groot voordeel. Van eene goede waarneming van de betrekking van eersten officier hangt aan boord ontzaglijk veel af. Die betrekking is „van overwegenden omvang en oefent grooten invloed op schip en equipage”; hij is „de uitvoerende macht aan boord; hij houdt een ieder tot zijn plicht en mag geen verzuim, hoe gering ook, dulden” ²⁾. Door hem bevoegdheid tot strafoplegging, zij 't dan ook binnen zekere perken, toe te kennen, zal de richtige vervulling van die verplichtingen voorzeker worden bevorderd.

Aan de voorgestelde bepaling is nog een ander voordeel verbonden: Volgens Artikel 65 van het ontwerp is de krijgstuchtelijk gestrafte, die zich over de hem opgelegde straf bezwaard acht en zich daarover wenscht te beklagen, gehouden, dat beklag allereerst te doen bij den tot straffen bevoegden meerdere die het naast boven den strafoplegger gesteld is, of die hetzij bij algemeene, hetzij bij bijzondere beschikking door of vanwege den Koning zal worden aangewezen. Bleef

1) Hij putte daartoe de bevoegdheid uit het navolgende voorschrift, voorkomende in het Regl. op den Inwendigen Dienst, goedgekeurd bij Kon. Besl. van 28 Dec. 1847, n° 55: „De Kommandant kan ook aan den Eersten Officier eenige volmagt verleenen tot kleine correctien, zooals het opleggen van strafexercitien of straf-schildwacht, maar overigens mag de Kommanderende officier geene willekeurige strafbepalingen bij zijne minderen dulden”.

2) Artt. 155 en 156 van het Regl. op den Inw. Dienst aan boord van Zr. Ms. oorlogschepen, Kon. Besl. van 19 Sept. 1883, n° 25, Verord. v. d. Kon. Ned. Zeemacht, II, V.

nu de kommandant van het vaartuig de eenige tot straffen bevoegde autoriteit aan boord, dan zou het beklag nagenoeg altoos moeten worden ingediend aan eenen op het vaartuig niet aanwezigen officier, en zou de behandeling van zoodanige zaak dikwijls een zeer langdurig verloop hebben. Wordt echter den eersten officier de bevoegdheid tot bestraffing toegekend, dan zal het eerste beklag in de door hem behandelde zaken op eenvoudige, snelle en deugdelijke wijze kunnen worden afgedaan.

Volgens sommige van de hierboven bedoelde buitenlandsche bepalingen wordt de bevoegdheid aan den eersten officier bij het wettelijk voorschrift zelf rechtstreeks toegekend; volgens andere is de kommandeerende officier bevoegd, een gedeelte van zijne macht aan den eersten officier te delegeren. Het ontwerp geeft de voorkeur aan den eerstvermelde weg. De bevoegdheid om straffen op te leggen, dient te berusten op de wet; zij kan bezwaarlijk afhankelijk gesteld worden van de wisselende inzichten der kommandeerende officieren.

Art. 42. Dat aan boord alle macht, ook die tot strafoplegging, moet berusten in handen van hen die met de leiding en het beheer van het vaartuig zijn belast, is een natuurlijk gevolg van het gevaar waaraan de bodem ieder oogenblik kan zijn blootgesteld, van de bijzondere verhouding waarin de opvarenden tot elkander en tot de gezaghebbenden aldaar staan, en van de op den scheepsbevelhebber rustende verantwoordelijkheid voor alles wat aan boord geschiedt.

Ook de bevoegdheid om krijgstuuchtelijke straf op te leggen aan militairen der landmacht, die met een oorlogsvaartuig worden getransporteerd, behoort alzoo uitsluitend te worden toegekend aan de maritieme autoriteiten, die bevoegd zijn zoodanige straf op te leggen aan de zich aan boord bevindende militairen der zeemacht, en zulks onafhankelijk van den rang van den detachementskommandant. Ook de officier detachementskommandant van de ingescheepte mariniers zal, indien hij aan den wal bevoegdheid tot strafoplegging mocht bezitten, deze aan boord verliezen.

Art. 43. N° 1. Onder de hier gebezigde uitdrukking is de garnizoens- of plaatselijke kommandant niet begrepen. De militairen van het garnizoen staan in den regel niet onder zijne bevelen. Hij kan alleen vorderen, dat zij door de kommandeerende officieren voor de door hem noodig geachte garnizoens-diensten worden aangewezen. Zijne bevoegdheid om krijgstuuchtelijke straffen op te leggen is in artikel 44 uitdrukkelijk geregeld.

N° 2. Voor de landmacht wordt de tegenwoordige regeling bestendigd. Alleen in één opzicht wordt de bevoegdheid van de in dit nummer vermelde officieren uitgebreid. Volgens de thans geldende bepalingen ¹⁾ behoeven namelijk de bataljons-, afdeulings-, compagnies-, escadrons- en batterijkommandanten tot het opleggen van provoost- (of cachot-)straffen aan de onderofficieren of aan de mindere militairen de autorisatie van den korpskommandant. Het ontwerp laat deze beperking varen. Hij die eene straf oplegt, moet daarvan ook alleen de volle verantwoordelijkheid dragen. Bovendien zullen de hier genoemde officieren in den regel zeer goed een zelfstandig en juist oordeel kunnen vellen en over het begane vergrijp, en over den dader, en over alle omstandigheden die bij het bepalen der straf in aanmerking moeten komen.

N° 4. Daar onder de niet nader beperkte uitdrukking officier detachementskommandant na-

1) Artt. 36 en 40 Regl. v. Disc. L.

tuurlijk ook de officier der zeemacht is begrepen, en alzoo ook aan dezen de bevoegdheid om krijgstuchtelijke straffen op te leggen, wordt toegekend, bevat het artikel in dit opzicht eene voor de marine nieuwe, doch zeer noodzakelijke bepaling.

Art. 44. Van de hun toekomende bevoegdheid om ook aan militairen die niet rechtstreeks onder hunne bevelen staan, krijgstuchtelijke straffen op te leggen, maken de garnizoens- en plaatselijke kommandanten reeds tegenwoordig slechts in zeer zeldzame gevallen gebruik. In den regel laten zij de behandeling van dergelijke zaken over aan den korps- of aan den detachements-kommandant. Niet ten onrechte. Zij missen toch een der voornaamste factoren, noodig ter juiste bepaling van de straf: zij zijn meestal met de overtreeders geheel onbekend, terwijl aan het raadplegen van de strafregisters en aan het hooren van de verdachten voor hen bezwaren verbonden zijn.

Daarom moet het dan ook als regel gelden, dat altoos wanneer dit mogelijk is, de bepaling der straf ook wegens krijgstuchtelijke vergripen die den dienst van het garnizoen of van de plaats betreffen, wordt overgelaten aan den meerdere, onder wiens bevelen de overtreder staat.

Evenwel is het noodzakelijk, dat aan de garnizoens- en aan de plaatselijke kommandanten de bevoegdheid tot strafoplegging gegeven worde:

1° wanneer het vergriep begaan is door een militair, behoorende tot eene troepenafdeeling, die tot handhaving of herstel van de openbare rust of orde is aangewezen.

De garnizoens- of plaatselijke kommandant heeft de bevoegdheid, om tot beveiliging of bij verstoring van de openbare orde in de plaats te beschikken over de verschillende aldaar aanwezige militaire krachten. De daarvoor noodige militaire politiemaatregelen (het uitzenden van patrouilles enz.) werden door hem of van zijnentwege genomen. De daartoe aangewezen militairen staan dan alzoo rechtstreeks onder zijn gezag, en aan dat gezag moet hij, door de oplegging van straffen, klem kunnen bijzetten. In de grootere garnizoenen bestaan de patrouilles uit militairen van verschillende wapens en korpsen. Gelijkmatigheid in de bestraffing van de door zoodanige personen gepleegde vergripen zal bevorderd worden door de macht daartoe in ééne hand neder te leggen.

2° wanneer te kort is gedaan aan den eerbied aan zijn rang verschuldigd.

Het ligt voor de hand, dat de garnizoens- of plaatselijke kommandant in een dergelijk geval het gezag waarvan hij de vertegenwoordiger is, moet kunnen doen eerbiedigen. Hij alleen is bovendien in staat, de straf terstond na de overtreding te doen volgen en haar derhalve zoo doeltreffend mogelijk te doen zijn.

3° wanneer zich in de plaats geen tot straffen bevoegde meerdere bevindt, onder wiens bevelen de militair staat, die het krijgstuchtelijk vergriep beging.

Dat ook in dit geval de garnizoens- of plaatselijke kommandant de bevoegdheid bezitte, om krijgstuchtelijke straf op te leggen, is zeer wenschelijk. Men denke aan de zoogenaamde klein-verlofgangers, aan tijdelijk gedetacheerde onderofficieren, enz. De verwijzing der zaak naar den onmiddellijken chef van den overtreder zou noodeloozen omslag en tijdverlies baren.

Bij administratieven maatregel zal moeten worden voorgeschreven, dat de garnizoens- of plaatselijke kommandant in het hier vermelde geval de kommandeerende officieren in de plaats aanwezig, zal kunnen uitoenoodigen tot het opnemen in onderhoud en het in arrest stellen van den gestrafte.

Niet enkel de zich tijdelijk in het garnizoen bevindende militairen der landmacht, maar ook die der marine zullen in het vervolg aan de disciplinaire macht van den garnizoens- of plaatselijken kommandant onderworpen zijn. In zeeplaatsen zou die onderwerping niet wenschelijk zijn, en zij zal ook niet noodig wezen, wanneer bepaald wordt, niet alleen dat de klein-verlofgangers enz. der marine zich aldaar moeten melden op de maritieme directie of wel op het wachtschip, maar ook dat zij, zoolang ze ter plaatse aanwezig zijn, voor de toepassing van krijgstuuchtelijke straf ook staan onder de bevelen van den kommandeerenden officier van dien bodem.

Art. 45. Ook aan den onderofficier detachementskommandant, zoowel van de zee- als van de landmacht, behoort eenige bevoegdheid tot het opleggen van disciplinaire straf te worden toegekend. De vaak zeer geïsoleerde stelling waarin hij verkeert, en die de mogelijkheid eener spoedige tusschenkomst van een hooger militair uitsluit, maakt het noodig, hem de macht te geven, om zelf zijne autoriteit te handhaven en plichtverzuimen zijner minderen te bestraffen. Hij behoort deze bevoegdheid echter alleen te bezitten, zoolang hij in eene tot zekere hoogte zelfstandige positie verkeert. Dit is niet meer het geval:

1°. indien het detachement aan boord van een oorlogsvaartuig is ingescheept (vgl. art. 42 en de daarbij behorende aantekening);

2°. indien het detachement, en dus ook hij zelf, hetzij aan den wal, hetzij aan boord, bijvoorbeeld, van een koopvaardijship, waarmede het getransporteerd wordt, deel uitmaakt van eene vereenigde troepenafdeeling onder de bevelen van een anderen meerdere (officier of hogere onderofficier), die alzoo met het algemeen kommando is belast. Zoo zal de onderofficier detachementskommandant der mariniers, die, met zijn detachement bij eene troepenmacht aan den wal ingedeeld, gesteld is onder de bevelen van den kommandant dier macht, geene bevoegdheid hebben, om aan de onder zijne bevelen staande mariniers eenige straf op te leggen. Is die kommandant officier, dan geldt voor hem artikel 43; is hij onderofficier, dan wordt hem in artikel 45 de voormelde bevoegdheid toegekend.

Art. 46. Moet de bevoegdheid voor iederen meerdere, om eenen mindere in voorloopig arrest te stellen, als zekerheidsmaatregel en als preventief voor ernstigere feiten noodwendig bestendig blijven, aan den anderen kant is het niet te ontkennen, dat tegenwoordig van die bevoegdheid wel eens een ruimer gebruik wordt gemaakt, dan strikt noodzakelijk is.

Het ontwerp wil dit euvel zooveel mogelijk beperken door de bepaling, dat het voorloopig arrest in krijgstuuchzaken alleen in geval van een ernstig vergrijp en dan nog alleen, zoo noodig, wordt aangezegd ¹⁾. De meerdere die van zijne bevoegdheid misbruik of zelfs maar een lichtzinnig gebruik maakt, stelt zich bloot aan bestraffing.

Ieder meerdere. Het artikel geldt voor iederen meerdere tegenover iederen mindere, zonder onderscheid te maken, of één van hen of beiden al dan niet in werkelijken dienst, op non-activiteit, met verlof, in uniform of in burgerkleeding zijn.

Aangezien het voorloopig arrest slechts een preventieve maatregel is, waardoor zelfs ook onschuldigen

1) Met voordacht is in het Ontwerp de uitdrukking ernstig (en niet: zwaar) feit gebezigd. Ook een licht feit, waarin de kiem voor een veel zwaarder gelegen is, kan als een ernstig feit zijn te beschouwen.

kunnen worden getroffen, moet het in de toepassing natuurlijk zoo weinig mogelijk drukkend worden gemaakt. Daarom bepaalt het derde lid van het artikel, dat het in den regel te land op dezelfde wijze als de krijgstuuchtelijke straf van licht arrest wordt uitgevoerd, terwijl aan boord, gelijk tot dusverre, door den kommandeerende officier de plaats, waar de voorloopig gearresteerden zullen moeten verblijven, zal worden aangewezen. Eene meer gestrengte wijze van toepassing kan echter gevorderd zijn, zoowel in het belang van het onderzoek (bijv. indien er noodzakelijkheid bestaat om den verdachte van de getuigen te isoleeren, of als er vrees bestaat voor het doen te loor gaan van bewijsmiddelen), als ter voorkoming van wanorde (bijv. als de arrestant in staat van dronkenschap verkeert). Het vierde lid van het artikel geeft daartoe de gelegenheid. Met voordacht wordt daarin gezegd, dat in de aangeduide gevallen het voorloopig arrest wordt ondergaan op soortgelijke wijze als de krijgstuuchtelijke straf van verzaard of van streng arrest, omdat de voorloopig gearresteerden natuurlijk niet volkomen aan hetzelfde régime als de gestraften behoeven te worden onderworpen. Zoo zal bijvoorbeeld ten aanzien van het nachtleger onderscheid tusschen de beide categoriën gemaakt kunnen worden.

In ieder geval, derhalve ook dan wanneer het voorloopig arrest wordt ondergaan op de wijze voor het licht of voor het verzaard arrest bepaald, moet de arrestant in den regel uitgesloten zijn van het verrichten van dienst buiten de plaats waar hij het voorloopig arrest moet ondergaan. Dit is een noodwendig gevolg van het karakter van dat arrest als zekerheidsmaatregel. Bovendien moet de gearresteerde op ieder oogenblik voor het onderzoek beschikbaar zijn. Tegen opdracht van diensten, die binnen de bovenvermelde plaats kunnen worden verricht, bestaat natuurlijk geen bezwaar; en ook bij oproer, brand, alarm enz. zullen de voorloopig gearresteerden bij den troep kunnen worden ingedeeld.

Art. 47. Ook deze bepaling heeft ten doel, de toepassing van het voorloopig arrest binnen enge grenzen te beperken. Het voorschrift kan echter geen absoluut bevel inhouden, daar meermalen het onderzoek niet binnen 24 uren afgeloopen kan zijn.

Ook het beginsel van spoedige bestraffing, hetwelk in krijgstuuchtzaken nooit uit het oog mag worden verloren, wordt hier gehuldigd ¹⁾.

Art. 48. Het verhoor van den verdachte moet altoos plaats hebben. Daarom wordt het in de wet vermeld. Met dat verhoor zal echter het onderzoek bij lange na niet altoos zijn afgeloopen. Dikwerf zal de ondervraging van een aantal getuigen noodig zijn, om de zaak tot klaarheid te brengen. Bepaalde regelen zijn daarvoor niet aan te geven. Zoolang echter de tot straffen bevoegde meerdere niet volkomen overtuigd is van de strafwaardigheid van den verdachte, mag hij hem geene straf opleggen. Kan hij uit een door hem zelve of op zijn last ingesteld onderzoek die overtuiging niet verkrijgen, doch acht hij nog een nader onderzoek wenschelijk, dan zal daartoe, gelijk ook thans geschiedt, eene commissie van officieren kunnen worden benoemd.

Het tweede lid van het artikel heeft vooral op het

1) „Sans la punition prompte et exemplaire d'un délit, le délit se répète, la discipline est perdue, et sans discipline point d'armée.” — Generaal KLÉBER, geciteerd in „la Discipline en temps de paix et en temps de guerre” par le commandant B. — Paris, Dumaine, 1880, blz. 19.

oog het geval, dat een detachements-kommandant door een hooger en meerdere moet worden bestraft. Mondelinge ondervraging zal dan in den regel vrij bezwaarlijk, en dikwerf tevens noodeloos zijn. Daarom moet onder die omstandigheden de verdachte in de gelegenheid worden gesteld, zich schriftelijk te verantwoorden.

Art. 49. Oplegging van krijgstuchtelijke straf aan dienstplichtigen met groot verlof kan noodzakelijk wezen, zoowel wegens het niet naleven van dienstvoorschriften van administratieven aard, als wegens andere krijgstuchtelijke vergrijpen, zooals het oneerbiedig bejegenen van den meerdere enz.

De vraag, door wien in zoodanig geval de krijgstuchtelijke straf zal moeten worden opgelegd, en welke maatregelen te dien einde te nemen zijn, is voor verschillende beantwoording vatbaar:

1°. De wet zou de bevoegdheid tot strafoplegging kunnen toekennen aan den militie-commissaris of aan den officier die onder eene nieuwe wettelijke regeling van den dienstplicht dezen ambtenaar zal kunnen komen te vervangen.

Kan deze al, voor zooverre het niet naleven van voorschriften van administratieven aard betreft, wellicht gevoegelijk daartoe worden aangewezen, weinig passend zou het zijn, de bestraffing ook van andere krijgstuchtelijke vergrijpen aan hem over te laten. Men stelle zich het geval voor, dat de verlofganger zijn korpskommandant oneerbiedig bejegt. De verlofganger blijft behooren tot de sterkte van het korps; de regimentskommandant blijft zijn rechtstreeksche chef, en het zou derhalve niet weinig afbreuk doen aan diens prestige, indien hij de oplegging van straf in het hier vermelde geval aan een ander zou moeten overlaten.

2°. De bestraffing van krijgstuchtelijke vergrijpen, begaan door verlofgangers, zou aan den krijgsraad kunnen worden opgedragen.

Twee bezwaren verzetten zich echter hiertegen, en wel vooreerst dat de behandeling van dergelijke kleine zaken liefst niet moet worden opgedragen aan een college, hetwelk de militair anders slechts in bijzondere en altoos min of meer zwaarwichtige gevallen ziet bijeenkomen. Ook tegenover het publiek zou de zaak zodoende een veel ernstiger karakter verkrijgen, dan zij werkelijk heeft. — In de tweede plaats moet het toekennen van disciplinaire macht aan een rechtscollege altoos zoo veel mogelijk worden vermeden.

3°. De behandeling van de zaak zou kunnen worden overgelaten aan den naastbij zijnden korps- of garnizoenskommandant.

Daar deze echter dikwerf met de antecedenten van den verdachte niet bekend zal zijn, zou de bepaling van de gerechte mate van straf bij zoodanige regeling met niet geringe bezwaren verbonden zijn.

4°. De beste en eenvoudigste weg schijnt te zijn, dat de korps-kommandant enz. de autorisatie van den Minister vrage, om den verlofganger onder de wapenen te roepen, en dat aan dezen dan ook in dit geval de disciplinaire straf door den in gewone gevallen daartoe bevoegden meerdere wordt opgelegd.

Het grootste bezwaar dat tegen deze regeling kan worden aangevoerd, is wel, dat de verlofganger somtijds op grooten afstand van zijne standplaats woont. Dit bezwaar is echter tegenwoordig tot een minimum teruggebracht, nu de dienstplichtigen in den regel worden ingedeeld bij de nabij hunne woonplaatsen gelegen garnizoenen.

De hier gekozen oplossing der moeilijkheid heeft nog dit voordeel, dat het besef van solidariteit met zijn korps enz. bij den verlofganger levendig wordt gehouden. De regimentskommandant is en blijft ook

voor hem het middelpunt, de ziel van het regiment waartoe hij behoort.

Art. 50. Elke aanzegging van voorloopig arrest en elke bestraffing van een militair, die niet zijn uitgegaan van den kommandeerenden officier van het oorlogsvaartuig, het korps enz., moeten te zijner kennis worden gebracht. De bepalingen dienaangaande komen thans voor in de Reglementen op de Rechtspleging ¹⁾ en in de voorschriften voor den inwendigen dienst bij de verschillende deelen der zee- en der landmacht. De laatstvermelde zullen vóór de invoering der nieuwe Wet op de Krijgstucht worden herzien, vermits zij aan volledigheid te wenschen overlaten.

Art. 51. Ten einde te voorkomen, dat de voorloopig gearresteerde langer dan noodzakelijk is, van zijne vrijheid beroofd blijft, wordt in dit artikel de bevoegdheid om het voorloopig arrest op te heffen, gegeven aan iederen tot straffen bevoegden meerdere, die de zaak behandelt, dus ook aan hem die van eene hoogere autoriteit de zaak ter behandeling heeft gekregen, en bovendien aan elken boven hem gestelde meerdere. Deze laatste bepaling is een natuurlijk uitvloeisel van de in artikel 73 erkende verplichting van elken meerdere, om toe te zien op het richtig gebruik der aan zijne minderen toegekende bevoegdheden.

Art. 52. Het artikel geeft drieërlei bevoegdheden:

1°. Die om eene opgelegde krijgstuchtelijke straf of de omschrijving van de strafreden te wijzigen.

Wanneer na de strafoplegging blijkt, dat de juistheid van de genomen beslissing te wenschen overlaat, dan moet alsnog op die beslissing teruggekomen kunnen worden. De bevoegdheid daartoe wordt gegeven:

a) aan den strafoplegger zelven. Het in gewone strafzaken geldend beginsel, dat een eenmaal geslagen vonnis alleen door eene uitspraak van een hooger rechter mag worden vernietigd, kan voor het krijgstuchtelijk recht niet worden aanvaard. Men denke, om een sterk sprekend voorbeeld te nemen, aan het geval dat de straf is opgelegd door den kommandeerenden officier van een op zee varend oorlogsvaartuig, en dat deze, eenige dagen nadat hij eene zeer zware en langdurige disciplinaire straf (plaatsing in de tucht-klassse) heeft opgelegd, op grond van nieuwe inlichtingen aangaande de omstandigheden waaronder het feit gepleegd is, tot de overtuiging komt, dat het reeds ondergane gedeelte van de opgelegde straf zwaar genoeg voor dat feit, ja misschien zelfs reeds te zwaar is te achten. Moet hij zelf dan niet bij machte zijn, het door hem te goeder trouw begane onrecht te herstellen? Door een ontkennend antwoord op deze vraag te geven, zou de wet te gelijker tijd eischen, dat het plegen van onrecht tegen den gestrafte nog weken, ja soms maanden lang wordt voortgezet.

b) aan iederen boven den strafoplegger gestelden meerdere. Dat ook aan dezen de bevoegdheid tot wijziging moet toekomen, volgt uit de tusschen de beide genoemde personen bestaande hiërarchische verhouding. De oorspronkelijke strafoplegger kan dan echter voor de nieuwe in de zaak genomen beslissing natuurlijk niet langer verantwoordelijk gesteld worden, doch de meerdere die van zijne bevoegdheid tot wijziging gebruik maakte, moet als strafoplegger worden beschouwd. Dit wordt uitdrukkelijk bepaald in het tweede lid van artikel 53. ²⁾

De hoogere meerdere zal van de hem toegekende

1) Artt. 4 Rpl. Z. en 6 en 7 Rpl. L.

2) Zie art. 192 Regl. Inw. Dienst der Infanterie.

bevoegdheid tot wijziging wel niet zeer dikwerf gebruik maken, doch zich in den regel dienen neer te leggen bij de beslissing, genomen door den onder hem gestelden strafoplegger aan wien bij de behandeling der zaak overliet, te meer daar zoodanige wijziging altoos eenigermate afbreuk doet aan het prestige van den eersten strafoplegger. Maar aan den anderen kant moet voor bijzondere gevallen de hem toegekende macht ook eene zeer ruime zijn, en zoowel de bevoegdheid tot verlichting, als die tot verzwaring van straf omvatten. Wanneer ter zake van een zeer zwaar vergrijp eene belachelijk lichte straf, of ter zake van een zeer licht vergrijp eene buitensporig zware straf is opgelegd, dan kunnen in het eerste geval de belangen der discipline verzwaring van straf eischen, terwijl in het tweede geval het recht zelf verlichting van straf vordert. Zoo gebeurt het ook wel, dat manschappen van verschillende compagniën, die een volkomen gelijk feit begaan hebben en die ook overigens, wat hunne antecedenten enz. betreft, in volkomen identieke omstandigheden verkeerden, ieder door zijn eigen compagnies-kommandant, worden gestraft de een met politie-kamer, de ander met provoost. De korpskommandant, op het dagelijksch rapport dit verschil in opvatting en in straf ontdekkende, en oordeelende dat daarvoor geen enkele reden bestaat, zal nu natuurlijk bevoegd moeten zijn, om, overeenkomstig zijne opvatting van de zaak, de straf van den eenen te verlichten of die van den anderen te verzwaren.

2°. de bevoegdheid om de uitvoering van eene krijgstuuchtelijke straf te schorsen.

Ofschoon het zonder tusschenpoozen doen ondergaan van de straf in den regel ook bij de disciplinaire arreststraffen noodzakelijk is, laten zich toch omstandigheden denken, waarin het bijna onmenschelijk zou zijn, zelfs bij deze lichtere soort van vrijheidsstraf aan dat beginsel streng vast te houden. Men denke aan het geval dat een der ouders, de echtgenoot of een kind van den gestrafte op sterven ligt, enz. De bevoegdheid tot schorsing moet vooreerst aan den strafoplegger, en voorts gelijkelijk aan de hier genoemde kommandeerende officieren worden gegeven, niet enkel aan den kommandeerenden officier onder wiens onmiddellijk toezicht de straf wordt geëxecuteerd. Wanneer, bij voorbeeld, de kolonel-regimentskommandant te Leeuwarden kennis krijgt, dat een der aldaar wonende ouders van een soldaat, behoorende tot het in den Helder in garnizoen liggend bataljon van zijn regiment, op sterven ligt, moet hij bevoegd zijn, de schorsing per telegram te gelasten, opdat de gestrafte onmiddellijk kunne overkomen.

Voorts kan zij evenzeer noodzakelijk zijn bij het houden van alarm aan boord of bij andere buitengewone exercitiën, bij oproer, brand of andere rampen, waarbij de tegenwoordigheid van een zoo groot mogelijk aantal militairen gewenscht kan wezen, enz.

Ten einde echter nadrukkelijk te kennen te geven, dat de hier vermelde schorsing nooit als eenvoudige begunstiging van den eenen gestrafte boven den anderen, doch slechts in zeer buitengewone omstandigheden mag plaats hebben, bedient het ontwerp zich met voordacht van de wel ietwat pleonastische uitdrukking: bij hooge uitzondering in een bijzonder geval.

3°. de bevoegdheid om de oplegging der straf, geheel of ten deele, te niet te doen.

Dit punt behoeft niet nader besproken te worden. Het hierboven sub 1°. gezegde geldt ook te dezen.

Art. 53. Het ligt natuurlijk in den aard der betrekking van de hier genoemde kommandeerende officieren,

dat zij op de hoogte blijven van alles, wat er bij het onder hun bevel staand onderdeel der krijgsmacht geschiedt. Daar dit belang evenwel van zuiver administratieve aard is, zou op dien grond de opneming van dit artikel in het ontwerp niet gerechtvaardigd, althans niet noodzakelijk zijn. Het heeft echter nog een tweede doel; het strekt namelijk om te voorkomen, dat door al te lichtvaardige strafopleggers van lagere rang misbruik wordt gemaakt van de in de twee vorige artikelen gegeven bevoegdheden.

Behalve de hier voorgeschreven kennisgeving van gemaakt gebruik van de vermelde bevoegdheden, zullen nog wel andere noodzakelijk zijn. Wanneer bijvoorbeeld een vlag- of opperofficier aan een militair het voorloopig arrest heeft aangezegd en de zaak vervolgens ter behandeling heeft gezonden aan den kommandant van het vaartuig of van het korps waartoe die militair behoort, dan zal die kommandant, gebruik makende van zijne bevoegdheid tot opheffing van het arrest, verplicht zijn, zijnen chef hiervan kennis te geven. Zoodanig voorschrift behoort echter tot de regeling van den inwendigen dienst en moet alzoo niet in deze wet worden opgenomen.

Over het tweede lid wordt met een enkel woord gesproken in de aantekening op het vorig artikel, sub 1°. b).

Art. 54. Het beginsel van de continuïteit der straf, op hetwelk in artikel 52 voor bijzondere gevallen inbreuk gemaakt moest worden, moet overigens zooveel mogelijk worden gehandhaafd, behoudens dat de zwaarste straf in den regel het eerst dient te worden ondergaan. Wanneer aan een met licht arrest gestraften militair wegens een gedurende zijn straftijd begaan krijgstuuchtelijk vergriep de straf van zwaar arrest wordt opgelegd, moet deze straf dadelijk worden uitgevoerd, en zal daarna de uitvoering van het licht arrest worden voortgezet. Zoo laat ook het Wetboek van Strafrecht de gelegenheid open, om hem die in de rijks-werkinrichting of in het gesticht waar hij hechtenisstraf ondergaat, een misdrijf pleegt, de te dier zake tegen hem uitgesproken gevangenisstraf te doen ondergaan, vóórdat de eerstbedoelde straf is geëindigd¹⁾.

Art. 55. De hier vermelde bevoegdheid tot vrijstelling van krijgstuuchtelijke straf wordt alleen aan de hooge, in artikel 40 genoemde officieren en aan den hoofdofficier detachementskommandant toegekend, omdat daarbij anders allicht eene ongelijkheid zou heerschen, die aanleiding tot ontevredenheid zou kunnen geven.

Buitengewone omstandigheden. Terwijl het eerste gedeelte van het artikel een algemeenen maatregel, althans een maatregel op uitgebreide schaal ter viering van de daar bedoelde feesten op het oog heeft, wordt in de zoo even aangehaalde uitdrukking meer gedoeld op individueele vrijstelling van straf ter belooning van bijzondere feiten, waardoor de gestrafte zich verdienstelijk heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij het dempen van een oproer, bij brand, wegens het redden van een drenkeling, enz.

Art. 56. Natuurlijk zullen de straffen, opgelegd aan militairen der zeemacht, in den regel aan boord²⁾, — de aan militairen der landmacht opgelegde in den regel aan den wal worden ondergaan. In zeer vele gevallen zal echter hiervan moeten worden afgeweken. Die gevallen kunnen van zoo velerlei aard zijn en de beslis-

1) SMIDT, Swb., I, blz. 288 en 331.

2) Behoudens de bepaling van artikel 10 b) aanhef.

sing aangaande dit punt is zoo zeer afhankelijk van allerlei bijkomende omstandigheden, dat wettelijke voorschriften te dezen opzichte niet gegeven kunnen worden, doch de beslissing moet worden gelaten aan de met de uitvoering der straf belaste autoriteit. Wanneer een militair der zeemacht aan den wal, of ook, wanneer hij aan den wal gehuisvest is, aan boord zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp schuldig maakte, zal somtijds de daarvoor op te leggen straf veel gevoegelijker aan den wal, d. i. op de voor de militairen der landmacht gebruikelijke wijze, dan aan boord van een vaartuig op hetwelk hij niet te huis behoort, op hem kunnen worden ten uitvoer gelegd. Somtijds ook niet. Heeft de matroos het vergrijp begaan, terwijl hij aan den wal eene militaire wandeling maakte, dan zal de straf te dier zake onmogelijk anders dan na zijn terugkeer aan boord kunnen worden toegepast. Is hij daarentegen voor een meer geruimen tijd aan den wal gedetacheerd; behoort hij bijv. tot de bezetting van een fort, of is hij aldaar gekazerneerd, dan zal in den regel de gelegenheid bestaan, om hem de hem opgelegde disciplinaire straf aan den wal te doen ondergaan. Daarentegen zullen de straffen, op militairen der landmacht, die behooren tot de opvarenden van een oorlogsvaartuig, gewoonlijk aan boord kunnen worden ten uitvoer gelegd. (Evenzoo is in artikel 8, tweede lid, van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande bepaald; dat in het evenvermelde geval de militairen der landmacht zijn „onderworpen aan de wetten voor het krijgsvolk te water vastgesteld”.) Doch ook op dezen regel zullen wederom uitzonderingen moeten gelden, zooals bijvoorbeeld indien de straf is opgelegd aan een ingescheept militair, die ontscheept moet worden, vóórdat zijn straftijd is verstreken.

Aangaande de aanvankelijke opneming der geëmbarkeerde militairen van de landmacht in de tuchtklasse voor de militairen der zeemacht zullen in den algemeenen maatregel van bestuur, krachtens artikel 22 van het ontwerp jct. art. 23 van het ontworpen militair strafwetboek, de noodige regelen moeten worden gegeven.

De vraag of de geëmbarkeerde militairen der landmacht zullen worden gestraft door hun eigen detachementskommandant of door den tot straffen bevoegden officier der zeemacht, is in artikel 42 in den laatsten zin beantwoord.

De vraag door wien de krijgstuchtelijke straf moet worden opgelegd, wanneer militairen der zee- en der landmacht gezamenlijk aan den wal dienst doen, wordt beantwoord in de artikelen 43 en 45.

Art. 57. Het artikel dient om het oogenblik waarop de straf aanvangt en eindigt, vast te stellen. Het is niet wenschelijk, ook voor de executie van de het meest voorkomende krijgstuchtelijke straf, het arrest, vast te houden aan de bepaling van artikel 88 van het Wetboek van Strafrecht, dat door dag een tijd van vier en twintig uren wordt verstaan. Het artikel bepaalt, dat de straf altoos eindigt in den vroegen morgen met den tijd van reveille, omdat terstond daarna de werkzaamheden of exercitiën aanvangen, en de gestrafte dan derhalve dadelijk daaraan deel kan nemen.

Uit het artikel blijkt voorts ook weder, dat de krijgstuchtelijke straf altoos zoodra mogelijk, nadat zij is uitgesproken, moet worden ten uitvoer gelegd.

Art. 58. De vragen of het willig ondergaan van straf of van voorloopig arrest, het ten uitvoer leggen van straf en het doen ondergaan van het voorloopig arrest als dienstaangelegenheden zijn te beschouwen, zijn wel eens in verschillenden zin beantwoord. Het artikel maakt aan den twijfel een einde, en voor den

vervolg staat het alzoo vast, dat het niet willen ondergaan van straf of van voorloopig arrest, het door den gestrafte wederrechtelijk verlaten van de plaats waar hij zijne straf moet ondergaan (het zoogenaamde violeeren van het arrest), het ontvangen van bezoeken aldaar, enz. valt onder de bepaling van artikel 105 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht, en dat het verzet tegen een meerdere bij gelegenheid van de tenuitvoerlegging van straf te beschouwen is als feitelijke insubordinatie in dienst gepleegd, zoodat daarop niet artikel 112, doch de artikelen 108—111 van dat ontwerp toepaslijk zullen zijn.

Art. 60. Ter toelichting van dit artikel kan worden verwezen naar hetgeen daarover in het slot der aantekening op artikel 2 hierboven is gezegd.

Gelijke bepaling wordt o. a. gevonden in § 45 van de Deutsche Disziplinar-Strafordnung für das Heer (die Kaiserliche Marine) en in § 656 van de Oostenrijksche bepalingen betreffende het krijgstuchtelijk recht.

Ook in Frankrijk heeft de jurisprudentie beslist, dat door krijgstuchtelijke bestrafing het recht tot strafvordering niet vervalt, alhoewel de Fransche wetgeving geene uitdrukkelijke bepaling dienaangaande oevat. Bij arrest van 8 Juni 1882¹⁾ overwoog een der Conseils de Révision:

„Attendu qu'en aucun cas une punition disciplinaire ne fait obstacle à l'exercice ultérieur de l'action publique, à raison du même fait;

„Qu'en effet, discuter que l'action publique est éteinte par l'exercice de l'action disciplinaire, ce serait poser en principe que, quel que soit le crime ou le délit dont un militaire se rendrait coupable, il suffirait, pour le soustraire au châtement, de lui infliger une punition disciplinaire quelconque, principe tout à fait inadmissible.”

Art. 61. Voorziet artikel 60 in het geval, dat een feit, hetwelk het onderwerp eener rechterlijke beslissing had moeten uitmaken, ten onrechte als eene krijgstuchtelijke zaak is beschouwd, artikel 61 handelt over het omgekeerde geval, dat namelijk eene zaak die krijgstuchtelijk afgedaan had moeten zijn, aan het oordeel van den militairen rechter is onderworpen.

Ter regeling van deze aangelegenheid staan den wetgever twee wegen open. Hij kan bepalen, of dat de krijgsraad alsdan de zaak zal afdoen en den beklagde eene krijgstuchtelijke straf zal opleggen, of dat de zaak ter afdoening wordt verwezen naar den bevoegden kommandeerenden officier.

Aan de eerstvermelde bepaling wordt door sommigen de voorkeur gegeven. Dat de krijgsraad, die door de behandeling der zaak volkomen op de hoogte daarvan is, in ieder geval de beslissing geeft en de straf bepaalt, schijnt ook werkelijk zeer eenvoudig en voor de hand liggend. Toch rijzen hiertegen in dit geval gewichtige bezwaren.

Vooreerst zou daardoor inbreuk worden gemaakt op het beginsel van scheiding van de rechterlijke en de disciplinaire macht. Wanneer de gewone strafrechter, voor wien een deurwaarder, een postbeambte, een schepeling enz. terecht staat, van oordeel is, dat het bewezen feit of één of meerdere van de bewezen feiten geen „strafbare feiten” opleveren, doch slechts tot disciplinaire bestrafing aanleiding kunnen geven, zal hij zich natuurlijk van de kennismeming der zaak uit dit oogpunt onthouden, en den beklagde eenvoudig (in

¹⁾ Te vinden in den Moniteur de l'Armée van 6 Augustus 1882 en bij COUPONS, Le code de Justice Militaire pour l'armée de terre interprété etc. Chalons-sur-Marne, 1887, II, blz. 336.

zoo verre) vrijspreken of van rechtsvervolgving ontslaan. Zoo moet ook de militaire rechter, zoo mogelijk, uitsluitend met rechtspraak over „strafbare feiten” belast blijven ¹⁾. De handhaving der tucht daarentegen blijve bij voorkeur aan den bevelvoerenden officier overgelaten. Buiten strikte noodzakelijkheid mag hij, eenzijdig, van zijne verantwoordelijkheid te dien opzichte, ook zelfs gedeeltelijk, niet worden ontlast; in het dragen van die verantwoordelijkheid mag hij, aan den anderen kant, door het ingrijpen van den rechter evenmin worden bemoeilijkt. Doet men dezen eene beslissing nemen, ofschoon hij zelf constateerde, dat het feit niet onder het eigenlijke strafrecht valt; — belast men dus den strafrechter met iets anders dan met rechtspraak over Misdrijven of Overtredingen, dan dwingt men hem een terrein te betreden, dat het zijne niet is.

Maar er is meer. De nu besproken regeling zou niet alleen theoretisch onjuist zijn; zij zou tevens tot een groote praktische moeilijkheid aanleiding geven. Van het in de artikelen 65 en 69 aangenomen stelsel, dat ieder krijgstuuchtelijk gestrafte die zich over de hem opgelegde straf bezwaard acht, bevoegd is daarover zijn beklag te doen, zou natuurlijk, ingeval de militaire rechter de disciplinaire straf oplegde, niet kunnen worden afgeweken. Betrof echter de zaak een hoofdofficier, die alzoo in eenigen aanleg voor het Hoog Militair Gerechtshof terecht staat, dan zou beklag ter zake van de opgelegde disciplinaire straf volstrekt onmogelijk zijn. En betrof de zaak een minderen officier, een onderofficier of een minderen militair, dan zou voor de behandeling van het beklag over de door den krijgsraad opgelegde disciplinaire straf voorzeker niet eene hoogere militaire autoriteit, doch het Hoog Militair Gerechtshof moeten worden aangewezen.

Het zou alsdan de vraag zijn, of dit beklag, hetwelk in den aard der zaak niets anders is dan een hooger beroep, altoos zou moeten worden toegelaten, dan wel of dit, evenals tot dusverre ten aanzien van het appel in gewone strafzaken bij den militairen rechter ²⁾, zou moeten afhangen van de in het vonnis gebezigde bewijsmiddelen. Liet men het beklag altoos toe, dan zou men of alleen voor het nieuwe geval, of, beter, tegelijkertijd voor de geheele materie (want de reclame-procedure is feitelijk in 't geheel niet geregeld) wijzigingen en aanvullingen in het formeel recht moeten aanbrengen; en voor zoodanige herziening is het thans niet de gelegenheid. En liet men het alleen toe in de gevallen waarin ook het gewone appel openstaat, dan zou ten gevolge van de omstandigheid, dat de zaak ten onrechte voor den krijgsraad is aangebracht, den gestrafte een rechtsmiddel zijn ontnomen. Quod absurdum.

De in het ontwerp voorgestelde regeling, dat namelijk de militaire rechter de zaak ter afdoening naar den bevoegden kommandeerenden officier verwijst, is derhalve verre te verkiezen. Dan hebben ook de hier bedoelde disciplinair gestraften hetzelfde recht van beklag als alle andere. Dan blijft de disciplinaire macht van den kommandeerenden officier ongerept, en zijne

1) „Nicht der Strafrichter ist es, der über diese gleichsam ein Internum des Amtes bildenden Vergehungen zu Gericht sitzen darf, nicht in den Formen des gewöhnlichen Verfahrens, das die Ehre und die Autorität des Beamten in der öffentlichen Achtung weit über das Maß der Vergebung hinaus herabsetzen würde, kann vorgegangen werden, vielmehr muß es die zur richtigen Würdigung des Thatbestandes am besten geeignete vorgesetzte Behörde sein, die in einem der Stellung und dem Ansehen des Beamten entsprechenden, mehr oder weniger geheimen Verfahren die That beurtheilt und straft.” MEYER in VON HOLTZENDORFF'S Handbuch des Deutschen Strafrechts, III, blz. 939.

De in artikel 64 vervatte afwijking van dezen regel wordt door het belang der zaak gevorderd. Men zie de toelichting van dat artikel.

2) Art. 202 Rechtspl. Z., — art. 222 Rechtspl. L.

inferieuren grijpen niet in in zijn werkkring. Dan beslist de krijgsraad alleen, dat de zaak geene krijgsraadszaak is: dat is zijne roeping. En dan wordt de krijgstuuchtelijke straf opgelegd door hem, die beter dan iemand anders in staat zal zijn, de noodzakelijke en gerechte mate daarvan te bepalen, door hem namelijk die als de natuurlijke disciplinaire rechter van den dader te beschouwen is, en die, vermits krachtens het artikel alle stukken moeten worden medegedeeld, zich ook met de zaak in al hare bijzonderheden bekend kan maken.

§ V. *Samenloop van strafbaar feit en krijgstuuchtelijk vergrijp.*

De samenloop hetzij van krijgstuuchtelijke vergrijpen onderling, hetzij van deze met Misdrijven of Overtredingen eischt eene geheel andere regeling, dan die in het eigenlijke strafrecht aan den samenloop van strafbare feiten gegeven is. Bij de beoordeeling der eerste en bij de rechtspraak over de laatste moet men zich vaak op geheel van elkander afwijkende standpunten plaatsen en van geheel verschillende beginselen uitgaan; — de autoriteit aan welke de beoordeeling der vergrijpen is overgelaten, is eene geheel andere dan die met de rechtspraak belast is; — uiteenlopend zijn ook de aard van de straffen, de wijze waarop — de personen door wie — de plaatsen waar ze ten uitvoer gelegd worden, en het doel dat er mede wordt beoogd; — ten slotte, om met het voornaamste te eindigen, terwijl in het eigenlijke strafrecht de straf die voor ieder speciaal misdrijf kan worden uitgesproken, bepaaldelijk is aangewezen, moet het krijgstuuchtelijk recht zich vergenoegen met eene algemeene opsomming van de straffen, die ter zake van de disciplinaire vergrijpen kunnen worden opgelegd.

De verschillende gevallen of combinaties, die zich bij den bovenvermelde samenloop kunnen voordoen, moeten alzoo afzonderlijk worden behandeld, en de aangelegenheid voor iedere combinatie zóó geregeld worden, als het belang van de zaak het vordert.

Over het geval dat één persoon moet gestraft worden ter zake van verschillende door hem begane krijgstuuchtelijke vergrijpen, behoeft in deze § niet te worden gehandeld. Reeds in artikel 39 is bepaald, dat alsdan slechts ééne hoofdstraf wordt opgelegd. Men vergelijk de aantekening op dat artikel.

Artt. 62 en 63. Reeds hierboven ¹⁾ werd opgemerkt, dat in ieder militair misdrijf een vergrijp tegen de krijgstuucht ligt opgesloten. Evenzoo zal ook dikwerf een bepaald commun delikt onbestaanbaar zijn met de regelen der militaire tucht en orde. Aan deze gevallen kan, aangezien dan in ééne handeling, in ééne daad een strafbaar feit en eene disciplinaire tekortkoming samenlopen, de naam van ééndaaidsche samenloop worden gegeven ²⁾.

Zal nu zoodanig feit in zijne hoedanigheid van krijgstuuchtelijk vergrijp al dan niet afzonderlijk moeten worden bestraft?

Het ontwerp onderscheidt naar gelang de zaak aan de kennisneming van den militairen of van den gewonen rechter onderworpen is.

In het eerste geval (art. 62) zou het niet aangaan, den dader, zonder het tegen hem te wijzen vonnis af te wachten, al vast disciplinair te straffen; noch ook, hem na zijne veroordeeling, boven de bij het vonnis

1) In de Aanteekingen op art. 2 n°. 2, blz. 6.

2) Naar het oordeel van Prof. M. DE VRIES bestaat er uit een taalkundig oogpunt geen bezwaar tegen deze uitdrukking. Tijdschr. v. Strafrecht, 1, blz. 473, noot 2.

uitgesproken straf nog eene krijgstuchtelijke straf ter zake van hetzelfde feit op te leggen. Immers, — gelijk hierboven (blz. 6) in de beschouwing over artikel 2 n°. 2 reeds werd opgemerkt — bij de bepaling der strafmate neemt de militaire rechter de aanranding tegen de krijgstucht die in het feit verscholen ligt, zonder twijfel in aanmerking. Legde nu de disciplinaire autoriteit den dader nog eene afzonderlijke krijgstuchtelijke straf op, dan zou het feit, uit hetzelfde oogpunt beschouwd, tweemaal worden bestraft.

Wanneer het echter de gewone rechter is, die van de zaak kennis neemt (art. 63), dan is de toestand eene geheel andere. De kantonrechter of de rechtbank weet niet steeds met voldoende kennis van zaken te beoordeelen, of door een strafbaar feit van het gemeene recht de belangen der militaire tucht of orde zijn geschaad, veel minder nog in welke mate dit het geval is, en allerminst, welke bestraffing aan het feit, als vergrijp tegen de krijgstucht, evenredig is te achten. Daarom dan ook heeft hij niet de bevoegdheid om eene van de bijkomende militaire straffen op te leggen. Toch zal het militair belang in zoodanig geval dikwijls, bijvoorbeeld, de verlaging van den dader of zijne onderwerping aan eene gestrengere krijgstucht eischen.

Dat de definitieve beslissing der vraag, door wien de bedoelde maatregelen zullen moeten worden bevolen, moet worden aangehouden, totdat de herziening van het formeel militair recht aan de orde komt, werd betoogd in de aantekening op artikel 10 van het ontwerp van Wet tot voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter. Inmiddels kan aan de met de militaire belangen vertrouwde overheid de bevoegdheid worden gegeven, om als het ware de uitspraak van den gewonen rechter met den door die belangen gevorderden maatregel aan te vullen. Men vergelijk ook artikel 72.

Art. 64. Werd de scheiding van het eigenlijke strafrecht en het krijgstuchtelijk recht volkomen consequent volgehouden, dan zou steeds in geval van meerdaadschen samenloop van strafbaar feit en krijgstuchtelijk vergrijp ¹⁾ alleen het eerste ter kennisneming van den rechter moeten worden gebracht, het andere ter disciplinaire afdoening van den daartoe bevoegden meerdere moeten worden gelaten.

Zoodanige regeling zou evenwel de rechtvaardige beoordeeling van de beide zaken niet altoos bevorderen ²⁾. Zeer vaak komt het voor, dat een krijgstuchtelijk vergrijp en een door denzelfden persoon gepleegd strafbaar feit zóó nauw samenhangen, dat het ééne zonder kennis van het andere niet met juistheid kan worden gewaardeerd: het vergrijp kan zoowel het middel tot het begaan van het misdrijf, als ook het noodwendig gevolg daarvan zijn, — ze kunnen te beschouwen zijn als ééne voortgezette handeling, — ze kunnen zelfs, om zoo te zeggen, samen één geheel vormen. In zoodanige gevallen zou splitsing van de zaken niet wenschelijk zijn, en zal dan ook, volgens artikel 64, de militaire rechter gelijktijdig van beide kennis nemen.

Bij de beslissing van de vraag, of hij dan ook bij schuldigverklaring aan de beide feiten eene afzonder-

1) D. i.: wanneer één persoon twee of meerdere op zich zelve staande handelingen heeft begaan, die beide of alle nog moeten bestraft worden, en waarvan één of meer vallen onder de bepaling van een misdrijf of eene overtreding, en één of meer andere behooren tot de krijgstuchtelijke vergripen volgens de daarvan in artikel 2 gegeven omschrijving.

2) Ter wille van de eenvoudigheid wordt hier voorondersteld, dat slechts twee feiten zijn gepleegd. Dezelfde beschouwing geldt natuurlijk ook, wanneer het aantal gepleegde feiten grooter is.

lijke disciplinaire straf ter zake van het krijgstuchtelijk vergrijp zal moeten opleggen, vindt men zich gesteld tegenover twee beginselen, waarvan de gelijktijdige handhaving te dezen niet mogelijk is. Wil men namelijk vasthouden aan het zoo juiste stelsel, dat bij het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van de bij meerdadischen samenloop op te leggen straffen is gehuldigd (volgens hetwelk altoos voor ieder feit de bij de wet daarop gestelde strafsoort wordt opgelegd), dan moet men ook bepalen, dat, in geval van meerdadischen samenloop van delikt en disciplinair vergrijp, naast de op het eerste gestelde straf ook steeds door den rechter eene krijgstuchtelijke zal worden uitgesproken. Doch wanneer nu de dader ter zake van het strafbaar feit tot eene eenigszins langdurige gevangenisstraf wordt verwezen, hoe zou het dan moeten gaan met de executie van die bij hetzelfde vonnis opgelegde disciplinaire straf? Deze vóór de gevangenisstraf ten uitvoer te leggen, zou natuurlijk geene aanbeveling verdienen. En bij executie van de arrest- of andere disciplinaire straf na de gevangenisstraf komt men in strijd met een van de hoofdbeginselen van het disciplinair recht, dat namelijk de straf zeer spoedig op het vergrijp moet volgen. Het zou ook waarlijk bijna belachelijk en zeker niet nuttig zijn, na eene gevangenisstraf van een half jaar of van eenige jaren den dader ter zake van een zoo lang geleden gepleegd vergrijp nog te doen strafexerceeren of eene arreststraf van ettelijke dagen te doen ondergaan.

Verkiezelijk schijnt het daarom, ter zake van het krijgstuchtelijk vergrijp geene afzonderlijke straf te doen opleggen, doch het eenvoudig te beschouwen als ééne van de vele omstandigheden, waarop de rechter bij de waardeering van het strafbaar feit heeft te letten, en alzoo vast te stellen, dat hij het bij de bepaling van de straf in aanmerking zal nemen.

Dit alles geldt echter alleen dan, wanneer er tusschen het strafbaar feit en het krijgstuchtelijk vergrijp samenhang of verband bestaat. Is dit niet het geval, dan moet, om de hierboven in de aanteekening bij artikel 61 aangegeven redenen, de rechter zich onthouden van de kennisneming van het krijgstuchtelijk vergrijp. Of dan ter zake van dit laatste de krijgstuchtelijke straf door de bevoegde disciplinaire autoriteit reeds vóór de behandeling van de ter kennisneming van den krijgsraad staande zaak zal worden opgelegd, zal van de omstandigheden moeten afhangen. Is het vergrijp zeer licht, dan is hiertegen geen enkel bezwaar. Hetzij de dader naar aanleiding van de krijgsraadszaak in voorloopig arrest is, hetzij deze preventieve maatregel niet op hem wordt toegepast, eene kortdurende disciplinaire straf kan in beide gevallen zonder enig bezwaar op hem worden ten uitvoer gelegd. Is het vergrijp echter van dien aard, dat daarvoor, bijvoorbeeld, plaatsing in de tuchtklasse noodzakelijk zou worden geacht, dan zal men, ten einde verwickelingen bij de executie te voorkomen, beter doen door eerst de uitspraak van den rechter af te wachten, en dit te eerder, omdat altoos de mogelijkheid bestaat, dat de rechter, gebruik makende van de hem bij artikel 13 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht toegekende bevoegdheid, den beklaagde uit den militairen dienst zal ontslaan.

Bij de bepaling van de straf, d. i. van de straf, welke de rechter ter zake van het feit of van de feiten, die misdrijf of overtreding opleveren, zal uitspreken. Hieruit volgt alzoo, dat, wanneer de beklaagde ter zake van dat feit of van die feiten niet veroordeeld wordt, de militaire rechter zich ook van bestraffing wegens het krijgstuchtelijk vergrijp heeft te onthouden. Artikel 61 is alsdan toepaslijk.

§ VI. *Beklag over opgelegde krijgstucltelijke straf.*

Dat het recht van beklag of reclame in krijgstuclt-zaken behoort te worden behouden, wordt door ieder-een erkend. De tegenwoordige regeling van dit onder-werp laat echter veel te wenschen over: De bepaling dat de reclamant in arrest moet blijven totdat de be-slissing in zijne zaak is gevallen, is onverdedigbaar; — de herhaalde bemoeiingen van de militair-rechterlijke macht met de disciplinaire aangelegenheden, die uit den aard der zaak niet tot hare competentie behooren, verdient afkeuring; — de aanwijzing van den krijgs-raad tot het onderzoeken van de reclamezaken heeft het met alle militaire begrippen strijdige gevolg, dat de mindere geroepen wordt om uitspraak te doen over de wijze waarop zijn superieur gebruikt heeft gemaakt van eene hem toekomende bevoegdheid. Is de straf opgelegd door den kompagnieskommandant, dan geldt dit bezwaar nog ten huidigen dage in zijn volle kracht; ingeval echter de strafoplegger een hoofdofficier is, heeft de praktijk, zonder op eenige wetsbepaling dien-aangaande te kunnen wijzen, het bezwaar ontdoken, door de reclame alsdan bij het Hoog Militair Gerechts-hof te doen behandelen. Daaruit spruit evenwel weer een ander nadeel voort: zóó wordt namelijk de schijn geboren, alsof, tengevolge van de ingebrachte klacht over de straf, de strafoplegger aangeklaagde wordt.

Voor de definitieve regeling van dit onderwerp is evenwel thans de tijd nog niet gekomen. De aanstaande herziening van het formeel recht, waartoe ook het beklag behoort, zal de geschikte gelegenheid zijn, om te overwegen, hoe ook deze procedure moet worden geregeld, met name of de beslissing in hoogste res-sort niet zal behooren te worden opgedragen aan Ra-den van Tucht, bestaande uit hooggeplaatste officieren in werkelijken dienst. De nu voorgestelde bepalingen dragen alzoo, vooral voor zoover de formaliteiten be-treft, slechts een voorloopig karakter, hetgeen ook ten duidelijkste blijkt uit de vermelding van het Hoog Militair Gerechtshof in de artikelen 68 en 69; door die vermelding wordt natuurlijk niet gepraejudiceerd over de instandhouding van dat rechtscollege.

In afwachting van die definitieve regeling kunnen echter reeds thans ettelijke gebreken van den bestaan-den toestand worden opgeheven. Wat de hoofdzaken betreft, verschilt het in de artikelen 65 en volgg. voor-gestelde systeem van het thans geldende in zoo verre:

1°. dat de zoo even vermelde onhoudbare bepaling aangaande de verplichting van den reclamant om zich in arrest te begeven, geheel vervalt. Gehandhaafd daaren-tegen wordt het oud en juist militair beginsel, de eerste voorwaarde tot het bewaren der krijgstuclt, dat de gestrafte moet beginnen met te gehoorzamen, en dat dus het ondergaan van de straf door het indienen van het beklag niet wordt geschorst, behoudens de in het belang van het onderzoek noodzakelijke uitzondering, dat de met plaatsing in de tuchtklasse gestrafte voor-loopig niet naar de tot het ondergaan daarvan bestemde inrichting wordt overgebracht (art. 66, tweede lid).

2°. dat de gestrafte die zich over de opgelegde straf wil beklagen, en aan wien volgens de bestaande, wel is waar niet zeer duidelijke bepalingen de keuze is ge-laten tusschen een eerste beklag bij eene hoogere auto-riteit of rechtstreeksche aanbrenging der zaak bij den krijgsraad ¹⁾, in het vervolg steeds verplicht zal zijn,

1) Art. 9 (15) Rpl. Z. (L.) „Indien een gearresteerde zich, over het arrest, of over de hem opgelegde straf bezwaard vindt, zoo dat hij meent ten onregte gearresteerd, of onschuldig of te zwaar gestraft te zijn, zal hij daarvan (daarover) zijne klagten als dan kunnen inbrengen, en zelfs mogen verzoeken, dat de zaak door een Krijgsraad worde onderzocht.”

in de eerste plaats aan een boven den strafoplegger gestelden militair zijn bezwaar kenbaar te maken (Art. 65). De ondervinding heeft geleerd, dat de bemoeiing van een hooger militair chef dikwerf overijlde reclames stuit, en alzoo nuttig werkt in het belang van de discipline, op welke het menigvuldig indienen van reclames altoos een schadelijken invloed oefent.

3°. dat reclamezaken in het vervolg nooit meer voor den krijgsraad zullen worden behandeld, doch, ingeval het beklag tot in het laatste ressort wordt voortgezet, alleen door het hoogste militaire rechtscollege, zoodat voortaan de officieren, die zich met de oplegging van krijgstuchtelijke straf hadden in te laten, hun gedrag te dezen nooit meer door hunne minderen zullen zien beoordeelen (Art. 68¹).

4°. dat de gestrafte het beklag niet meer — gelijk thans — onmiddellijk na de strafoplegging zal kunnen doen, doch eerst na verloop van twee dagen (Art. 66, eerste lid). Ook deze bepaling beoogt het voorkomen van overijlde reclames. Menigmaal toch gebeurt het, dat een gestrafte in de eerste oogenblikken van opgewondenheid na de oplegging der straf overgaat tot het doen van den stap die hem duur te staan kan komen, en waarover hij dan ook later veel berouw gevoelt. Beter is het daarom, dat hij genoopt wordt, eerst over de mogelijke gevolgen zijner handeling na te denken, en dat hij dus niet dan na verloop van eenigen tijd, als hij gelegenheid gehad zal hebben om tot kalmte te geraken, tot het indienen van het beklag bevoegd wordt.

5°. dat den gestrafte een termijn van twee dagen om zich te beklagen wordt toegekend (Art. 66, eerste lid). Volgens de thans bestaande bepalingen is hij volstrekt aan geen termijn gebonden. Het behoeft echter wel geen betoog, dat dergelijke vrijheid om nog na geruimen tijd eene reclame in te dienen, schadelijk kan worden voor de discipline, en het onderzoek naar de ware toedracht der feiten buitengemeen kan bemoeilijken¹).

Art. 65. De als van zelf aangewezen persoon, aan wien de eerste behandeling van een beklag wegens eene opgelegde krijgstuchtelijke straf moet worden opgedragen, is de hoogere disciplinaire autoriteit. Dit stelsel wordt in het Duitsche recht zelfs niet enkel voor de „erste Beschwerde-Instanz“, maar voor alle „fernere Beschwerde-Instanzen“ gehuldigd. Het beklag kan volgens dat recht „ohne Umgehung einer Instanz, bis zur Allerhöchsten Stelle hinauf erhoben werden“²). De militair-rechterlijke macht neemt aldaar van de reclame-zaken geen kennis.

Op twee der voordeelen aan het in artikel 65 gehuldigde stelsel verbonden, werd hierboven sub 2°. en 3°. reeds gewezen. Een derde zeer groot voordeel is, dat de behandeling van de reclame-zaak in eersten aanleg veel sneller kan afloopen dan tegenwoordig. De behandeling voor den krijgsraad of voor het Hoog Militair Gerechtshof vordert veel tijd. Men denke vooral aan het geval, dat de straf is opgelegd door den kommandeerenden officier of door den eersten officier aan boord van een oorlogsvaartuig in zee.

1) Van dezelfde beginselen als hierboven onder 4°. en 5°. vermeld zijn, gaat ook het Duitsche recht uit, doch dit bevat eenigszins afwijkende termijnen. Het beklag kan namelijk niet vroeger worden ingediend dan daags na de strafoplegging (La nuit porte conseil); daarna heeft de gestrafte een termijn van drie dagen, binnen welke hij het beklag moet hebben ingebracht. § 5 der Vorschriften über den Dienstweg und die Behandlung von Beschwerden der Militär-Personen des Heeres und der Marine van 6 Maart 1873.

2) § 10 der Vorschriften über den Dienstweg und die Behandlung von Beschwerden.

Of die hetzij bij algemeene, hetzij bij bijzondere beschikking door Ons of van Onzentwege is aangewezen. Deze bijvoeging is noodig, vooreerst omdat onderscheidene tot straffen bevoegde officieren in eene dubbele verhouding van ongeschiktheid staan; ten andere omdat de zaak geregeld behoort te worden ten aanzien van alle strafopleggers, die niet onder de bevelen van een anderen militair gesteld zijn.

Art. 66. Zie in de algemeene aantekening voor deze § sub 4°, 5° en 1°.

Art. 68¹. De meerdere die volgens artikel 65 in de eerste plaats over het beklag heeft te oordeelen, zal, op zeer enkele uitzonderingen na (bijv. art. 45), een hoofdofficier zijn. Maar zelfs waar hij in de exceptioneele zoo even bedoelde gevallen slechts den rang van kapitein heeft, zou het toch niet aangaan, de zaak in tweeden aanleg door den krijgsraad te doen onderzoeken. Zie in de algemeene aantekening over deze § sub 3°.

Hooge Militaire Gerechtshof in Nederlandsch Indië. Met de heen en weer zending der stukken naar en van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland gaat, wanneer het beklag is gedaan bijvoorbeeld door een schepeling behorende tot de bemanning van een in de wateren van Nieuw Guinea kruisend oorlogsvaartuig, zeer veel tijd verloren. Het schijnt daarom raadzaam, in dergelijke gevallen de beslissing aan het Hooge Militaire Gerechtshof in Nederlandsch-Indië op te dragen. Dat Hof is dan bovendien beter bij machte, de zaak, zoo noodig, nog nader te doen onderzoeken.

Art. 70. Niemand is beter dan de meerdere of de rechter wiens beslissing ingevolge artikel 65 of 68¹ is ingeroepen, in staat om te beoordeelen, of de klager den eerbied dien hij als mindere aan den meerdere (strafoplegger) verschuldigd is, bij het doen van het beklag heeft verzaakt. Uit een nader onderzoek zal verder kunnen blijken, of de klager ook tegen beter weten het beklag intracht. In het eene en in het andere geval moet de oplegging van straf te dier zake aan de in den regel daartoe bevoegde autoriteit of aan het daartoe bevoegde rechterlijke college worden overgelaten.

§ VII. Slotbepalingen.

Art. 71. In onze tegenwoordige wetgeving heerscht niet de noodige eenheid van opvatting ten aanzien van het juridische karakter van het wegzenden met een briefje van ontslag. In de Memorie van Toelichting behorende bij de Wet van 14 November 1879, Stbl. n°. 194, tot wijziging van het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te Water, wordt uitdrukkelijk gezegd, dat die maatregel „niet in strikten zin als eene disciplinaire straf is te beschouwen”. Daarentegen wordt in artikel 3 der Wet van denzelfden datum, Stbl. n°. 192, tot wijziging van het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande, even uitdrukkelijk gewag gemaakt van „de straf van het wegzenden met een briefje van ontslag”. Wat er nu ook moge zijn van de vraag, of dit artikel alleen betrekking heeft op de in artikel 31, dan wel ook op de in artikel 25 van het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande vermelde wegzending, in ieder geval ligt het voor de hand, dat de aard van die wegzending niet kan veranderen, naar gelang

zij op een militair der zeemacht of op een militair der landmacht wordt toegepast. Voor beide deelen der krijgsmacht behoort dienaangaande dezelfde opvatting te gelden.

In welken zin deze tweestrijd thans in de nieuwe wetgeving moet worden opgelost, schijnt niet twijfelachtig.

De maatregelen ter bescherming van de tucht bij de krijgsmacht zijn tweeërlei ¹⁾.

Vooreerst maatregelen die de strekking hebben, aan hem die zich tegen de regelen dier tucht vergreep, te dier zake een leed aan te doen, ten einde langs dien weg aan hem (en ook aan anderen) te doen blijken, dat de overheid dergelijke misdraging niet duldt, de herhaling daarvan te voorkomen, en den overtreder als militair te verbeteren, door hem een juist inzicht in zijne plichten als zoodanig te geven. Alleen deze maatregelen, vroeger veeltijds in volkomen overeenstemming met hunne strekking disciplinaire correctiën genoemd, zijn in den waren zin krijgstuuchtelijke straffen.

Wanneer de militaire overheid alle haar ten dienste staande middelen heeft aangewend, d. i. alle krijgstuuchtelijke straffen, wellicht meermalen, heeft toegepast, en daarna blijkt, dat zij daarmede het beoogde doel niet bereikt; — wanneer de militair in zijn verzet tegen de eischen der tucht blijft volharden; — wanneer hij zich onvatbaar voor verbetering, onwillig, weerbarstig, in één woord, ongeschikt voor de militaire maatschappij blijft betoonen, niettegenstaande al het somtijds zeer gevoelige leed dat hem is aangedaan, en daaruit resulteert, dat hij nooit tot een goed militair is te vormen en dat zijn verder verblijf in de militaire gelederen niet anders dan verderfelijik werken kan; — of ook wanneer hij zich schuldig heeft gemaakt aan zóódanige liederlijke, onzedelijke handeling dat hij door ieder ander moet worden geschuwd en dat het van niemand te eischen is dat hij hem nog langer als zijn krijgskameraad beschouwe, dan wordt het zaak zich van hem te bevrijden, en dan wordt een andere soort van tuchtmaatregel op hem toegepast: hij wordt uit den dienst weggezonden, weggejaagd. Deze maatregel, eene op de wet gegronde verbreking van het dienstverband, is dus veeleer te beschouwen als eene daad van administratief recht, dan als eene straf. Immers, het ontslag wordt niet gegeven, om hem een leed aan te doen, niet om hem af te schrikken, niet om hem te verbeteren, niet om hem tot een bruikbaar militair te vormen; doch het is alleen in het belang van de krijgsmacht zelve, dat men zich van hem ontdoet. Men zou bijna zeggen: hij wordt niet ontslagen, maar de overheid ontslaat zich van hem. Het wegzagen is wel is waar een maatregel van tucht (en als zoodanig behoort daarover in deze wet gehandeld te worden); echter niet, om de Deutsche uitdrukking te gebruiken, van corrective, doch van reinigende of epurirende Disziplin ²⁾.

En dit van de straf geheel verschillend karakter, en het overgroot belang van den maatregel maken het noodzakelijk, de toepassing er van niet over te laten aan de met het opleggen van krijgstuuchtelijke straffen belaste autoriteit, maar aan de verantwoordelijke hoofden der departementen van algemeen bestuur. Voor de zeemacht geldt dit stelsel reeds thans ³⁾. Bij de landmacht daarentegen geschiedt de wegzending

1) Hetzelfde geldt trouwens voor de tuchtmaatregelen ten aanzien van alle andere ambtenaren.

2) HECKER in Gerichtssaal, XXXI, blz. 487; evenzoo in zijn Handbuch des D. mil. Strafr.; BUDDEUS in Weiske's Rechtslexikon, I, blz. 223; LABAND, Ztschr. f. adm. Recht, I, blz. 223.

3) Art. 11 der Wet van 14 Nov. 1879, Stbl. n°. 194.

met een briefje van ontslag door den kommandeerenden officier, doch niet dan „na bekomen autorisatie van het departement van oorlog” ¹⁾. Voor dit verschil in behandeling van dezelfde zaak bestaat geen grond. Het halfslachtige, thans voor de landmacht geldende stelsel behoort niet te worden bestendigd.

Ten einde echter te zorgen, dat tot den maatregel slechts in geval van gebleken noodzakelijkheid wordt overgegaan, bepaalt het ontwerp, dat de hier bedoelde personen niet dan op voordracht van een der in art. 40 genoemde officieren kunnen worden weggejaagd.

Den minderen militair. Van den onderofficier behoeft in dit artikel niet te worden gesproken. Vóórdat hij in de termen zou kunnen vallen om wegens herhaald wangedrag te worden weggejaagd, zal hij zeker reeds tot minder militair verlaagd zijn, en indien het zijne liederlijkheid is, op grond waarvan hij zal moeten worden weggejaagd, dan mag hij zelfs in den tijd, die er zal verlopen tusschen de voordracht van den kommandeerenden officier en het besluit van den minister, niet in zijn rang blijven voortdienen, doch moet hij ook dan vooraf worden verlaagd.

Art. 72. Voor de noodzakelijkheid van deze bepaling gelden de redenen, aangevoerd in de aantekening op artikel 63.

Art. 73. Het artikel behoort tot dezelfde rubriek als artikel 38.

Art. 74. Men zie de toelichting van artikel 1 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht en die van artikel 18 van het ontwerp van Wet tot voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter.

Uit den negenden Titel van het Eerste Boek van het gemeene Wetboek van Strafrecht kunnen de artikelen 78, 87 en 88, uit den gelijken titel van het Wetboek van Militair Strafrecht de artikelen 45—47, 49, 51—54, 56—58 en 61 bij de interpretatie dezer wet te pas komen.

Bij de samenstelling van dit wetsontwerp is zoo veel mogelijk dezelfde of eene soortgelijke terminologie gebezigd als in het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht. Dat dan ook aan uitdrukkingen als: militair, meerdere, mindere, oorlogsvaartuig en dergelijke in die beide wetsontwerpen, die zoo nauw aan elkander aansluiten en die geacht kunnen worden elkander aan te vullen, dezelfde beteekenis moet worden gegeven, ligt voor de hand.

In het bijzonder zij echter hier opgemerkt, dat ook artikel 54 van het Wetboek van Militair Strafrecht bij de toepassing van de Wet op de Krijgstucht zal gelden, en dat daarmede de vraag is beantwoord, of de korporaals wat de krijgstuchtelijke straffen betreft, al dan niet onder de onderofficiëren te rekenen zijn. Voor de zeemacht kan daaraan ook tegenwoordig niet getwijfeld worden, omdat blijkens de Regeling van het personeel dek- en onderofficiëren en mindere schepelingen bij 's Rijks zeemacht ²⁾, de korporaals ook administratief tot de onderofficiëren behooren. Voor de landmacht daarentegen heeft, zoolang het Reglement van Krijgstucht geldt, onzekerheid aangaande de gestelde vraag geheerscht, omdat bij de landmacht de korporaals administratief steeds van de onderofficiëren worden gescheiden, doch het Reglement van Krijgstucht in 't geheel geen mel-

1) Art. 25 Regl. v. Disc. L.

2) Kon. Besl. van 17 Maart 1881, n° 13, Verorden. voor de Kon. Ned. Zeemacht, I, VI.

ding van hen maakt. Bij circulaire van den Minister van Oorlog van 17 Maart 1825 n° 13 werd verzet aangeteekend tegen de gelijkstelling van de korporaals met de onderofficieren. Toen in 1836 het oordeel van alle kommandeerende officieren der landmacht over de militaire wetgeving gevraagd was, is het hier besproken punt door sommigen ook aangeroerd. Uit de destijds ingekomen rapporten blijkt, dat bij de verschillende korpsen niet dezelfde regel werd gevolgd: Bij eenige werden de korporaals gestraft met de voor de onderofficieren bepaalde straffen. Daarentegen schreef de Majoor-Ingenieur E. BERGSMA, kommandant van het korps mineurs en sappeurs ¹⁾:

„Bij het reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande zal het noodig zijn, dat er eene nadere bepaling ten opzichte der straffen waaraan de korporaals onderworpen kunnen worden, gemaakt wordt, daar artikel 2 van het Crimineele Wetboek de korporaals onder de onderofficieren begrijpt, en dit bij de disciplinaire straffen geen plaats kan hebben, waardoor dan ook bij vele korpsen in deze gevallen de straffen voor den soldaat bepaald op den korporaal toegepast worden”.

Bij aanschrijving van het Departement van Oorlog van 15 September 1854 n° 3 B, werd aan dit gebruik een einde gemaakt door de bepaling dat aan de korporaals geen andere straffen mogen worden opgelegd, dan die voor de onderofficieren zijn vastgesteld ²⁾.

Wettelijke bekrachtiging van deze thans op art. 2 C. W. L. steunende, in de praktijk meestal gevolgde handelwijze is wenschelijk.

Art. 75. De bijzondere positie en de veelvoudige roeping van het korps mariniers maakt ten aanzien van de vraag, of zij geacht moeten worden tot de zee- of tot de landmacht te behooren, afzonderlijke voorziening noodig, geheel in overeenstemming met het bepaalde in artikel 7 van het Ontwerp van Wet tot voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter. Men vergelijke de toelichting van dat artikel.

Art. 76. In eene Wet op de Krijgstucht, die samenhangt met en ingrijpt in de huishoudelijke ordening en verhouding bij alle onderdeelen der krijgsmacht, alle aangelegenheden tot in de kleinste bijzonderheden te regelen, zou niet uitvoerbaar zijn. Talrijke bepalingen zullen om der wille van de eenvormigheid en de gelijkmatige toepassing moeten worden gemaakt, betreffende onderwerpen die van te weinig gewicht zijn, om den wetgever daarover te laten beslissen, maar die veelmeer tot het gebied van de uitvoerende macht behooren. Sommige daarvan zijn bij het ontwerp uitdrukkelijk voorgeschreven. Zie de artikelen 9, 10, 22, 40, 50, 65.

Als verdere voorbeelden mogen worden vermeld: wat de wijze van tenuitvoerlegging der straffen betreft, de vraag of de met streng arrest gestrafte officieren aan boord mogen spreken met hunne kameraden in de longroom, — of de met arrest gestrafte onderofficieren en mindere militairen tabak mogen gebruiken, mogen lezen, een mes of schaar bij zich hebben, lappen en naaien enz., — of zij, zooveel zij verlangen, mogen zitten, liggen, slapen, — welk nachtleger en dekking hun zal worden verstrekt, — welke hunne tenue zal zijn, — of de met arrest gestrafte militair, die aan

1) Rapport gedateerd Nijmegen, 22 Sept. 1836, te vinden in de Ontwerpen van Militair Wetboek, Bibliotheek van het Departement van Justitie, n° 115, II.

2) Vgl. de missive van den Advokaat-Fiscaal voor 's Konings Zee- en Landmacht aan den Minister van Marine, dd. 11 Jan. 1855, bij HUART EN SALMON, De militaire wetten voor het krijgsvolk te water met aantekeningen, tweede druk, 1880, I, blz. 129.

dek „lucht”, aldaar met anderen mag verkeerén, — of de gestraften aan boord een oorlam zullen ontvangen, enz., enz.; — voorts administratieve voorschriften betreffende de ingevolge artikel 24 ingehouden soldij, het gebruik der maaltijden door de met verzwaaard of streng arrest gestrafte, buiten de kazerne wonende onderofficieren, en tal van andere onderwerpen; — eindelijk ook nadere bepalingen betreffende de verlaging van onderofficieren. Zoowel volgens dit ontwerp als volgens het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht zal namelijk de verlaging kunnen worden toegepast op alle onderofficieren, zonder onderscheid. Het is de bedoeling, dat ieder blijve in zijn specialen tak van dienst. Vermits echter tal van onderofficieren behooren tot onderdeelen der krijgsmacht, waarbij geen minderen zijn, zal nader bij Ministeriële Beschikkingen kunnen worden aangewezen, bij welke onderdeelen die verlaagden zullen worden ingedeeld. Dit is bij voorbeeld het geval met het konstabelspersoneel, de provoosten, timmerlieden, zeilmakers, smeden, botteliers, ziekenoppassers, schrijvers en koks bij de zeemacht, en met de fortificatie-opzichters bij de landmacht.

Art. 76². De voor de *maréchaussée* thans geldende voorschriften betreffende krijgstuhtelijke vergrijpen en straffen komen voor in de Eerste Afdeeling van het „Reglement op de politie, de discipline en de dienst der *maréchaussée*” van 30 Januari 1815 (D'ENGELBRONNER, Bijvoegsel tot het Staatsblad, I, blz. 175) en in de voorlaatste afdeeling van het „Algemeen reglement voor de inwendige dienst der *maréchaussée*” van 20 Maart 1815 (Bijv. Stbl. II, blz. 720 en D'ENGELBRONNER, I, blz. 208).

Art. 76³. De artikelen 9—12 der Rechtspleging voor de zeemacht en 15—18 van die voor de landmacht behandelen het beklag over eene opgelegde disciplinaire straf en dat over een voorloopig arrest. Alleen het eerste onderwerp wordt in de zesde § van dit ontwerp behandeld. Van de thans bestaande bevoegdheid om ook tegen een voorloopig arrest te reclameeren, wordt, voor zoover bekend, geen gebruik gemaakt, en zij zou derhalve reeds daarom alleen geene besteding behoeven. Er is daarenboven geen enkele reden om zoodanig beklag toe te laten, nu zelfs aan den beklagde in strafzaken het recht van verzet noch tegen een bevel van voorloopige aanhouding, noch tegen een rechtsingang met bevel van gevangenneming of gevangenhouding is toegekend.

Behalve de hier vermelde afschaffing behoeven de Reglementen op de rechtspleging geene wijziging. Wel is waar zouden de bepalingen, voorkomende in de artikelen 2—14 der Rechtspleging voor het krijgsvolk te Lande, betreffende het voorloopig arrest en de oplegging van krijgstuhtelijke straffen, kunnen schijnen hier en daar niet geheel overeen te stemmen met sommige bepalingen van het ontwerp der Wet op de Krijgstucht. Maar deze schijnbare tweestrijd verdwijnt, wanneer men in het oog houdt, dat de Wet op de Krijgstucht, evenals tot nog toe het Reglement van discipline voor het krijgsvolk te Lande, alleen handelt over het arresteeren enz. wegens feiten, die reeds dadelijk eenvoudige disciplinaire vergrijpen blijken te zijn, terwijl in de Rechtspleging sprake is òf van Misdrijven, òf althans van feiten die zich voorloopig als Misdrijven laten aanzien. De in de Rechtspleging voorkomende voorschriften betreffende het arresteeren enz. moeten voor deze laatste gevallen blijven bestaan, en behoeven dan ook ten gevolge van de invoering der wet op de Krijgstucht geene verandering te ondergaan.

Op de artikelen 2—8 der Rechtspleging voor de zeemacht is eene volkomen gelijke redeneering niet toepasselijk, omdat het Reglement van discipline voor het krijgsvolk te Water, in tegenstelling met dat voor de landmacht, zwijgt over het voorloopig arrest wegens disciplinaire vergrijpen. De voorschriften van artikel 2 en vlgg. der Rechtspleging voor de zeemacht zien thans alzoo ook op het voorloopig arrest wegens eenvoudige krijgstuchtelijke feiten. Nu echter dit onderwerp in de nieuwe wet wordt behandeld, zal deze van zelve in zóó verre afbreuk doen aan de strekking der in de Rechtspleging voorkomende voorschriften. Doch deze laatste voorschriften zullen desniettemin ongewijzigd moeten blijven, voor het geval dat het gepleegde feit een misdrijf oplevert of althans zich aanvankelijk als zoodanig laat aanzien.

Te meer is het onraadzaam thans aan de bepalingen van de Rechtspleging te gaan tornen, nu toch binnen korten tijd de herziening van het formeele militaire recht ter hand genomen zal kunnen worden.

De overige artikelen van dit wetsontwerp behoeven geene toelichting.

Bijlage n° 2.

2° de feiten omschreven in de artikelen

- 79**,
- 83** (indien de ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede niet langer dan 8 dagen, in tijd van oorlog niet langer dan 1 dag duurt),
- 84** (onder hetzelfde voorbehoud),
- 94** (buiten tijd van oorlog),
- 99** [zoowel in als buiten dienst],
- 100** [zoowel in als buiten dienst],
- 105**, eerste lid [d. i. buiten tijd van oorlog en zonder eenige verzwarende omstandigheid],
- 106** n° 1 en 2 [d. i. zoowel buiten als in tijd van oorlog, behalve wanneer het bevelstrekke om werkdadig op te treden tegen den vijand of ter bestrijding van oogenblikkelijk zeegevaar],
- 114**,
- 120**, eerste lid [d. i. buiten tijd van oorlog en niet aan boord van een oorlogsvaartuig in nood verkeerende],
- De militair die, zonder daartoe bevoegd te zijn, oorlogsbuit maakt of daarop uitgaat, zonder oogmerk om zich dezen wederrechtelijk toe te eigenen.
- De militair die opzettelijk, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich verwijderd en daardoor zijne dienstverplichtingen verzaakt.
- Indien zijne afwezigheid aan zijne schuld is te wijten.
- De militair die opzettelijk van eens anders reispas, veiligheidskaart, reisorder of verlofpas gebruik maakt, als ware hij de daarin genoemde persoon.
- De militair die opzettelijk een meerdere minachtend bejegt of zich minachtend over hem uitlaat.
- De militair die opzettelijk een meerdere in of buiten diens tegenwoordigheid, mondeling, door een gebaar of door middel van een geschrift of afbeelding beledigt, scheldt of met eenig kwaad bedreigt, of die een geschrift of afbeelding, waarin hij weet dat eene belediging voor een meerdere voorkomt, verspreidt, ten toon stelt, aanslaat of in voorraad heeft.
- De militair die weigert of opzettelijk nalaat te gehoorzamen aan eenig dienstbevel of dienstvoorschrift, of die zoodanig bevel of voorschrift eigenmachtig overschrijdt (opzettelijke ongehoorzaamheid).
- Indien de ongehoorzaamheid aan onachtzaamheid is te wijten.
- De militair die, getuige zijnde van eene wederrechtelijke aanranding tegen een meerdere, of wetende dat deze wederrechtelijk van zijne vrijheid van handelen beroofd is, hem niet naar vermogen te hulp komt.
- De schildwacht die zijn post eigendunkelijk verlaat, eene op hem rustende verplichting niet nakomt, of zich in een toestand brengt of laat brengen waarin hij zijn dienst niet naar behoren kan verrichten.

Bijlage n° 3.

2° de feiten omschreven in de artikelen 79 ¹⁾, 83 ²⁾, (indien de ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede niet langer dan 8 dagen, in tijd van oorlog niet langer dan 1 dag duurt), 84 ³⁾ (onder hetzelfde voorbehoud), 94 ⁴⁾ (buiten tijd van oorlog), 99 ⁵⁾, 100 ⁶⁾, 105 ⁷⁾, eerste lid,

1) **Art. 79.** De militair die, zonder daartoe bevoegd te zijn, oorlogsbuit maakt of daarop uitgaat, zonder oogmerk om zich dezen wederrechtelijk toe te eigenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren

2) **Art. 83.** De militair die opzettelijk, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich verwijderd en daardoor zijne dienstverplichtingen verzaakt, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, indien zijne ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, indien zijne ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog niet langer dan vier dagen duurt.

3) **Art. 84.** Indien zijne afwezigheid aan zijne schuld is te wijten, wordt hij gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden in het geval van art. 83 n°. 1;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar in het geval van art. 83 n°. 2.

4) **Art. 94.** De militair die opzettelijk van eens anders reispas, veiligheidskaart, reisorder of verlof pas gebruik maakt, als ware hij de daarin genoemde persoon, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

5) **Art. 99.** De militair die opzettelijk een meerdere minachtend bejegent of zich minachtend over hem uitlaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

6) **Art. 100.** De militair die opzettelijk een meerdere in of buiten diens tegenwoordigheid, mondeling, door een gebaar of door middel van een geschrift of afbeelding beledigt, scheldt of met enig kwaad bedreigt, of die een geschrift of afbeelding, waarin hij weet dat eene belediging voor een meerdere voorkomt, verspreidt, ten toon stelt, aanslaat of in voorraad heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht maanden.

Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

7) **Art. 105.** De militair die weigert of opzettelijk nalaat te gehoorzamen aan eenig dienstbevel of dienstvoorschrift, of die zoodanig bevel of voorschrift eigenmachtig overschrijdt, wordt, als schuldig aan opzettelijke ongehoorzaamheid, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en negen maanden.

Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren opgelegd.

De straffen kunnen worden verdubbeld:

1°. indien de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;

2°. indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard;

3°. indien twee of meer personen gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning het misdrijf plegen;

4°. indien de schuldige door woord of daad ook een anderen militair tot ongehoorzaamheid aanzet;

5°. indien hij het misdrijf pleegt bij een gevecht met den vijand.

Indien het in het eerste of het in het tweede lid omschreven misdrijf vergezeld gaat van twee of meer der in n°. 1—5 vermelde omstandigheden, wordt het maximum der in het derde lid gestelde gevangenisstraf nogmaals met de helft daarvan verhoogd.

De doodstraf kan worden opgelegd, indien het bevel strekte om werkdadig op te treden tegen den vijand, of ter bestrijding van oogenblikkelijk zeegevaar.

Bijlage n° 4.

Als noot bij artikel 2:

1) De bovenbedoelde feiten zijn:

in n°. 2:

- Art. 79**, onbevoegdelyk oorlogsbuit maken of daarop uitgaan,
" **83 en 84**, opzettelijke of culpose ongeoorloofde afwezigheid, in tijd van vrede niet langer dan 8, in tijd van oorlog niet langer dan 1 dag,
" **94**, gebruikmaking van eens anders verlofpas enz. buiten tijd van oorlog,
" **99**, minachtende bejegening van een meerdere,
" **100**, eenvoudige belediging " " "
" **105**, opzettelijke ongehoorzaamheid buiten tijd van oorlog,
" **106 n°. 1 en 2**, culpose ongehoorzaamheid, behalve indien het bevel strekte om werkdadig op te treden tegen den vijand, of ter bestrijding van zeegevaar,
" **114**, hulpverzuim bij aanranding van een meerdere,
" **120^a en 121**, plichtverzuim buiten tijd van oorlog van een schildwacht, een officier van de wacht, een kommandant der wacht enz. en van de andere daartoe behorende militairen,
" **123^a**, zich onttrekken aan — of ongeschikt maken voor een bepaalde soort van dienstverplichtingen, buiten tijd van oorlog,
" **125^a**, opzettelijk onjuiste rapporten doen, of opzettelijke verzwijging, buiten tijd van oorlog,
" **126**, idem culpos in tijd van oorlog,
" **127^a**, beletten enz. van een militairen maatregel buiten tijd van oorlog,
" **129**, dwang door misbruik of aanmatiging van gezag,
" **130**, misbruik van invloed als meerdere,
" **131**, omkoopung van een mindere om hem te weerhouden van of over te halen tot beklag, enz.
" **132**, omkooopen van een meerdere,
" **148**, verkoopen, zoek maken enz. van kleeding of uitrusting;

in n°. 3:

- Art. 142**, opzettelijke rustverstoring door valsche alarmkreten of signalen,
" **300^a**, eenvoudige mishandeling,
" **350^a**, " goederenbeschadiging;

in n°. 4:

- Art. 310**, eenvoudige diefstal,
" **321**, " verduistering;

in n°. 5:

- Art. 424**, straatschenderij,
" **426**, ordeverstorende dronkenschap,
" **431**, nachtelijk rustverstrend rumoer of burengerucht,
" **446**, weigering van hulpbetoon aan de openbare macht,
" **447**, afscheuring enz. van eene bekendmaking vanwege het bevoegd gezag in het openbaar gedaan,
" **451**, in het openbaar zingen van voor de eerbaarheid aanstootelijke liederen en dergelijke feiten,
" **453**, openbare dronkenschap.